

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΓΙΑ ΟΛΑ
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ!

Θέσεις και Προτάσεις

του Συλλόγου Αποφοίτων Τμημάτων Ειδικής
Αγωγής για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

2018

ΣΑΤΕΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Σύλλογος Αποφοίτων Τμημάτων Ειδικής Αγωγής (ΣΑΤΕΑ) προέκυψε το 2015 μετά από συνένωση των δύο συλλόγων αποφοίτων των δύο πανεπιστημιακών Τμημάτων Ειδικής Αγωγής: του **Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας** (Σύλλογος Αποφοίτων Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής –ΣΑΠΤΕΑ) και του **Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση στην εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες του Πανεπιστημίου Μακεδονίας** (Πανελλήνιος Σύλλογος Επιστημόνων Ειδικής Αγωγής και Κοινωνικής Πολιτικής Π.Σ.Ε.Ε.Α.Κ.Π.).

Οι απόφοιτοι των δύο προαναφερθέντων κρατικών, δημόσιων Πανεπιστημίων αποτελούμε τον κύριο κορμό στελέχωσης των δομών της Ειδικής Εκπαίδευσης με βασικό τίτλο σπουδών στην Ειδική Αγωγή. Υπηρετούμε ως αναπληρωτές δάσκαλοι και νηπιαγωγοί Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ) εδώ και 17 χρόνια στη δημόσια ΕΑΕ, καλύπτοντας πάγιες και διαρκείς ανάγκες της. Λόγω του ότι εργαζόμαστε ως εκπαιδευτικοί σε όλες τις περιοχές της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας, έχουμε συστήσει –πέραν των Διοικητικού Συμβουλίου τοπικές ομάδες πόλεων, που λειτουργούν αμεσοδημοκρατικά, ώστε να:

- αναδεικνύουμε τα προβλήματα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ) (π.χ. παρατυπίες διαδικασιών, ελλιπή στελέχωση σχολικών μονάδων),
- προβαίνουμε σε ανάλογες δράσεις-κινητοποιήσεις για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τόσο των μαθητών όσον και των εργαζομένων στην ΕΑΕ και, παράλληλα, να καταθέτουμε προτάσεις για τη βελτίωση και την ποιοτική αναβάθμιση του χώρου.

Πιο αναλυτικά, σε αυτή την πολυετή προσπάθειά μας:

α) Συμμετέχουμε σε συλλογικές εκπαιδευτικές κινητοποιήσεις σε συνεργασία με το ευρύτερο εκπαιδευτικό κίνημα και ποικίλους συνδικαλιστικούς φορείς, όπως η ΔΟΕ και η ΠΟΣΕΕΠΕΑ, επιστημονικούς συλλόγους καθώς και με το Αναπηρικό Κίνημα (ΕΣΑμεΑ και επιμέρους Ομοσπονδίες Ατόμων με Αναπηρία) με δράσεις ενημέρωσης και εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, με στόχο την αλλαγή των συνθηκών στον χώρο της εκπαίδευσης.

β) Λαμβάνουμε την πρωτοβουλία για τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών κινητοποιήσεων (λ.χ. «Απρίλιος 2013: Ο μήνας της Ειδικής Αγωγής») και ψηφισμάτων με δημόσια στήριξη από συνδικαλιστικούς φορείς και συλλόγους γονέων.

γ) Διοργανώνουμε επιστημονικές ημερίδες (λ.χ. ο θεσμός της Παράλληλης Στήριξης 01/06/2014) και συνεργαζόμαστε με άλλους φορείς (λ.χ. διημερίδα για τη Συνεκπαίδευση 03-04/11/2017 με το Συντονιστικό Φορέων Ειδικής Εκπαίδευσης) για θέματα που αφορούν στην ΕΑΕ, προκειμένου να αναδεικνύουμε ζητήματα που αποτελούν τροχοπέδη στη βελτίωση του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού τομέα και τον αντίκτυπό τους στον ευρύτερο τομέα της εκπαίδευσης.

δ) Διοργανώνουμε σεμινάρια επιμόρφωσης για τα μέλη μας, προκειμένου να εμπλουτίσουμε τις επαγγελματικές γνώσεις μας και να αναβαθμίζουμε το επίπεδο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών μας υπηρεσιών.

ε) Συμμετέχουμε ενεργά στον δημόσιο διάλογο για ζητήματα εκπαίδευσης και προτείνουμε επιστημονικά τεκμηριωμένες προτάσεις για μια εναλλακτική και κατάλληλη προσέγγισή τους (λ.χ. Θέσεις των ΣΑΤΕΑ για το νομοσχέδιο της Ειδικής Εκπαίδευσης 04/05/14, θέσεις ΣΑΤΕΑ για ν.4415/2016 και τροπολογία Αναπληρωτών Εκπαιδευτικών ΕΑΕ – Απρίλιος 2017).

Όλες τις θέσεις μας και τα δελτία τύπου για τις εκάστοτε εκδηλώσεις και συμμετοχές μας μπορείτε να τις βρείτε αναρτημένες και στο www.satea.gr

Η συγγραφή των κειμένου που κρατάτε στα χέρια σας έγινε από διαφορετικές Ομάδες Εργασίας του ΣΑΤΕΑ με δυνατότητα σχολιασμού τους απ' όλα τα μέλη του Συλλόγου. Το παρόν κείμενο αποτελεί μια προσπάθεια επισκόπησης, καταγραφής και συνοπτικής παρουσίασης τόσο του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου όσο και των δικών μας προτάσεων-αιτημάτων που κρίνουμε πως μπορούν να λειτουργήσουν ως βάση για μια αποτελεσματική προσέγγιση των ζητημάτων που έχουν αναδυθεί σε επιμέρους τομείς της ΕΑΕ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΑΕ	ΣΕΛ. 5
2. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΩΝ	ΣΕΛ. 14
3. ΦΟΙΤΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΕΑ Η΄/ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	ΣΕΛ. 19
ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΣΕΛ 19
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΎΝΤΑΞΗΣ	ΣΕΛ 22
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΜΕΑΕ	ΣΕΛ 27
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ-ΣΥΝΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΣΕΛ 31
4. ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΣΕΛ 52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΑΕ

Οι απόφοιτοι των δύο δημόσιων Πανεπιστημιακών Τμημάτων Ειδικής Αγωγής της χώρας, που τη σχολική χρονιά 2017-2018 ανέρχονται σε 2.400 άτομα, αποτελούν τους μοναδικούς απόφοιτους εκπαιδευτικούς με πτυχίο υποδεέστερο των συναδέλφων τους, καθώς από τον Απρίλιο του 2017 το πτυχίο δεν αποτελεί το μοναδικό και τυπικό προσόν για την ένταξη και κατάταξή τους στον πίνακα αναπληρωτών ΕΑΕ, όπως συμβαίνει αντίστοιχα σε όλους τους άλλους κλάδους εκπαιδευτικών, αλλά μοριοδοτείται! Η άνιση μεταχείριση του πτυχίου μας είναι διαρκής και καταγράφει ήδη 17 έτη διάκρισης εις βάρος των επαγγελματιών μας δικαιωμάτων, καθώς ήμασταν οι μόνοι εκπαιδευτικοί που -από το 2001 που αποφοιτήσαμε έως και τη σχολική χρονιά 2013-2014- βλέπαμε το πτυχίο μας να κατατάσσεται δεύτερο στους πίνακες αναπληρωτών έναντι επί πληρωμή μεταπτυχιακών σπουδών και σεμιναρίων. Είμαστε οι μόνοι εκπαιδευτικοί που εδώ και 17 χρόνια παραμένουμε αδιόριστοι στις δημόσιες δομές ΕΑΕ. Ο εμπαιγμός της Πολιτείας παραμένει, καθώς δεν έχει διενεργηθεί ποτέ επιτυχώς διαδικασία για μόνιμο διορισμό, καθιστώντας μας αιώνιους αναπληρωτές που κάθε σχολική χρονιά αναπληρώνουμε τους εαυτούς μας. Σε κάθε σχολική μονάδα της Γενικής Εκπαίδευσης θα πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ένας εκπαιδευτικός ΕΑΕ, ενώ σε πολυθέσια σχολεία των αστικών κέντρων, όπου οι εκπαιδευτικές ανάγκες είναι περισσότερες, η παρουσία δύο εκπαιδευτικών ΕΑΕ είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εκπαιδευτική υποστήριξη των μαθητών, των οικογενειών τους και των συναδέλφων εκπαιδευτικών

Οι απόφοιτοι των δύο πανεπιστημιακών τμημάτων Ειδικής Αγωγής αποτελούν πλέον τον κύριο πυρήνα της νέας γενιάς της ΕΑΕ, της γενιάς της Παιδαγωγικής της Ένταξης, της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, της συνεκπαίδευσης.

Επισκόπηση του νομοθετικού πλαισίου για τη Στελέχωση της ΕΑΕ

Α) Προσλήψεις αναπληρωτών ΕΑΕ

Μέχρι και τη σχολική χρονιά 2013-2014, για τη Στελέχωση των δομών ΕΑΕ (ειδικά σχολεία-ΣΜΕΑΕ, τμήματα ένταξης στα γενικά σχολεία, παράλληλες στηρίξεις στα γενικά σχολεία) εφαρμόζονταν οι διατάξεις του Ν. 3699/2008. Ο Ν. 3699/2008 ρύθμιζε τη διαδικασία και όριζε τα κριτήρια κάλυψης των οργανικών και λειτουργικών κενών στην ΕΑΕ κατά τρόπο διαφορετικό από τα ισχύοντα στη Γενική Εκπαίδευση. Η εναρμόνιση των κριτηρίων αυτών φάνηκε για πρώτη φορά να επιδιώκεται τον Σεπτέμβρη του 2013, με την εισαγωγή του άρθρου 28, παρ.2α του Ν. 4186/2013.

Ο Ν. 4186/2013 ενσωμάτωσε την κριτική που είχε δεχθεί από τους μέχρι τότε δύο Συλλόγους Αποφοίτων μας ο πρωτότερος Ν.3699/2008 ότι οι «*εξαιρετικές ρυθμίσεις*» που ίσχυαν μέχρι την έκδοσή του για τη στελέχωση της ΕΑΕ, δε δικαιολογούνταν από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, **οδηγούσαν όμως σε δυσμενή μεταχείριση των αποφοίτων των Τμημάτων Ειδικής Αγωγής έναντι των αποφοίτων των Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης και Προσχολικής Αγωγής, κατά παράβαση των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της ισότητας και της αξιοκρατίας.** Αναλυτικότερα ως προς τις προσλήψεις, τους διορισμούς, τις μεταθέσεις, τις αποσπάσεις και τις τοποθετήσεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οριζόταν να ισχύουν και για την ΕΑΕ τα ισχύοντα στη Γενική Εκπαίδευση, ενώ για επιμέρους ζητήματα που έχρηζαν διαφοροποιημένης ρύθμισης, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που απαντώνται στην ΕΑΕ, προέβλεπε την έκδοση σχετικών υπουργικών αποφάσεων, κατόπιν εισήγησης της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας.

Τη σχολική χρονιά 2014-2015 για πρώτη φορά εκδόθηκε η Υπουργική Απόφαση με αριθμό 128005/Δ2 (ΦΕΚ 2217/13-8-14) και η οποία **αποτελέσει μερικώς ή ως έναν βαθμό θετικό βήμα για την εναρμόνιση της ΕΑΕ με τη Γενική Εκπαίδευση.** Για πρώτη φορά οι πίνακες προσωρινών αναπληρωτών ΕΑΕ καταρτίστηκαν με την πρόταξη των ΠΕ 61 και ΠΕ 71 σύμφωνα με τον βασικό τίτλο σπουδών τους και την προϋπηρεσία τους σε δομές ΕΑΕ, χωρίς ωστόσο να τους προσμετράται η προϋπηρεσία τους σε δυσπρόσιτες σχολικές μονάδες.

Τον Σεπτέμβριο του 2016 με τον νόμο 4415/2016 (άρθρο 48) δημοσιεύτηκε μια ακόμη θεσμική εξαίρεση στη στελέχωση της ΕΑΕ, η οποία περιγράφεται αναλυτικότερα στην επόμενη υποενότητα για τους διορισμούς και τις υπηρεσιακές μεταβολές στην ΕΑΕ, και με κυριότερο πλήγμα το δικαίωμα διορισμού άνευ βασικού πτυχίου σε οργανική θέση ΕΑΕ και την κάλυψη των κενών (και) από μόνιμους εκπαιδευτικούς ακόμη και **χωρίς κανένα τυπικό προσόν στην ΕΑΕ**, εφόσον εξαντλούνταν ή δεν υπήρχαν μόνιμοι εκπαιδευτικοί με συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Οι εν λόγω συνάδελφοι θα καλούνταν να επιμορφωθούν μέσα από προγράμματα επιμόρφωσης-εξειδίκευσης, αφού θα ξεκινούσαν να εργάζονται σε δομές ΕΑΕ!

Τον Απρίλιο του 2017 εξεδόθη μια νέα Υ.Α. (ΦΕΚ 1239/2017) «*Ρύθμιση θεμάτων πρόσληψης αναπληρωτών και ωρομίσθιων εκπαιδευτικών στις δομές της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης*» σύμφωνα με την οποία αφενός ο πίνακας αναπληρωτών ΕΑΕ παραμένει μη καθαρός (αποκλειστικά δηλαδή με κατόχους του βασικού πτυχίου ΕΑΕ), αφετέρου το βασικό πτυχίο μοριοδοτείται και δεν αποτελεί το βασικό κριτήριο ένταξής τους σε αυτόν. Πλέον, οι αναπληρωτές ΕΑΕ εντάσσονται σε δύο πίνακες (κύριο και επικουρικό) σύμφωνα με τα τυπικά προσόντα που διαθέτουν και κατατάσσονται μεταξύ τους έπειτα από τη συνολική μοριοδότηση ακαδημαϊκών προσόντων- προϋπηρεσίας και κοινωνικών κριτηρίων. Πιο συγκεκριμένα:

1. Κριτήρια ένταξης στους Κύριους πίνακες:

α) *Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ ή στη Σχολική Ψυχολογία, με βασικές σπουδές σε Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής*

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στη Σχολική Ψυχολογία, με βασικές σπουδές σε Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής

γ) Για τους κλάδους ΠΕ61 και ΠΕ71, πτυχίο Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής ή Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή ειδικές ανάγκες,

δ) Πτυχίο διετούς μετεκπαίδευσης στην ΕΑΕ των Διδασκαλείων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής, με βασικές σπουδές σε Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής,

ε) Πτυχίο Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής με τουλάχιστον πενταετή αποδεδειγμένη προϋπηρεσία (50 μήνες) στην ΕΑΕ.

2. Κριτήρια ένταξης στους Επικουρικούς πίνακες:

α) Πιστοποιητικό παρακολούθησης σεμιναρίων ετήσιας επιμόρφωσης - εξειδίκευσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών,

β) Προϋπηρεσία τουλάχιστον ενός διδακτικού έτους (10 μήνες) σε δομές και προγράμματα ΕΑΕ,

γ) Γονείς παιδιών με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω.

Κριτήρια κατάταξης και μοριοδότησης

Η μοριοδότηση των εκπαιδευτικών ΕΑΕ της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στους Κύριους και Επικουρικούς πίνακες κατάταξης, γίνεται με τα παρακάτω κριτήρια:

1. Κριτήρια κατάταξης και μοριοδότησης στους Κύριους πίνακες:

Α. Ακαδημαϊκά κριτήρια:

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ ή στη Σχολική Ψυχολογία, έξι (6) μονάδες.

β) Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών στην ΕΑΕ ή στη Σχολική Ψυχολογία, τέσσερις (4) μονάδες.

γ) Για τους κλάδους ΠΕ61 και ΠΕ71, πτυχίο Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής ή Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή ειδικές ανάγκες, πέντε (5) μονάδες.

δ) Τίτλος διετούς μετεκπαίδευσης στην ΕΑΕ στα Διδασκαλεία της ημεδαπής ή ισότιμου της αλλοδαπής, τέσσερις (4) μονάδες.

Ειδικά για τους καταταγέντες με πενταετή προϋπηρεσία (50 μήνες) στην ΕΑΕ, χωρίς την κατοχή κάποιου εκ των αναφερομένων στις ανωτέρω περιπτώσεις α έως ε προσόντων, πιστοποιητικό παρακολούθησης σεμιναρίων ετήσιας επιμόρφωσης - εξειδίκευσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών, πέντε δέκατα (0,5) της μονάδας.

B. Προϋπηρεσία:

Για κάθε μήνα πραγματικής εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας στον οικείο κλάδο, η οποία αποκτήθηκε κατόπιν πρόσληψης στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση, είκοσι πέντε εκατοστά (0,25) της μονάδας.

Γ. Κοινωνικά κριτήρια:

α) Η αναπηρία 67% και άνω εφόσον η αναπηρία δεν οφείλεται σε κανένα ποσοστό σε ψυχικές διαταραχές ή η πάθηση από ομόζυγη μεσογειακή αναιμία ή σκλήρυνση κατά πλάκας ή δρεπανοκυτταρική - μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία, επτά (7) μονάδες.

β) Η αναπηρία 67% και άνω ενός ή περισσότερων τέκνων, επτά (7) μονάδες.

Απαραίτητες προϋποθέσεις είναι η ύπαρξη σχετικής πιστοποίησης σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και οι υποψήφιοι να είναι ικανοί για εκπαιδευτικό έργο, σύμφωνα με τα ισχύοντα κάθε φορά στον δημοσιοϋπαλληλικό κώδικα.

γ) Οι πολύτεκνοι υπό την έννοια του άρθρου 6 παρ. 1 & 2 του ν. 3454/2006 (ΦΕΚ 75 Α'), επτά (7) μονάδες.

δ) Η ύπαρξη τριών τέκνων υπό την έννοια του άρθρου 3, παρ. 1 του ν. 3454/2006, τρεις (3) μονάδες.

Σε περίπτωση που στον ίδιο υποψήφιο συντρέχουν περισσότερα του ενός εκ των ανωτέρω κοινωνικών κριτηρίων μοριοδοτείται μόνο το κριτήριο που προσδίδει τη μεγαλύτερη μοριοδότηση.

2. Κριτήρια κατάταξης και μοριοδότησης στους Επικουρικούς πίνακες :

A. Ακαδημαϊκά κριτήρια:

Πιστοποιητικό παρακολούθησης σεμιναρίων ετήσιας επιμόρφωσης - εξειδίκευσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών, πέντε δέκατα (0,5) της μονάδας.

B. Προϋπηρεσία: Η προϋπηρεσία μοριοδοτείται σύμφωνα με την υποπαρ. Β' της παρ. 1 του παρόντος.

Γ. Κοινωνικά κριτήρια: Τα κοινωνικά κριτήρια μοριοδοτούνται σύμφωνα με την υποπαρ. Γ' της παρ. 1 του παρόντος.

Πάγια πρότασή μας ήταν και είναι η δημιουργία ενός πίνακα αναπληρωτών στον οποίο θα εντάσσονται αποκλειστικά οι απόφοιτοι των δύο Τμημάτων Ειδικής Αγωγής των κλάδων ΠΕ71-ΠΕ61 με βάση την προϋπηρεσία, όπως ίσχυε ανέκαθεν με τους συναδέλφους μας στη Γενική Εκπαίδευση, όπου ουδέποτε αμφισβητήθηκε το δικαίωμά τους για ένταξη στον αντίστοιχο οικείο πίνακα αναπληρωτών βάσει του πτυχίου τους. Σε περίπτωση ισοβαθμίας ως προς την προϋπηρεσία, οι υποψήφιοι θα πρέπει να κατατάσσονται συγκρινόμενοι μεταξύ τους βάσει της ημερομηνίας κτήσης πτυχίου και εν συνεχεία βάσει του βαθμού του πτυχίου τους.

Παράλληλα, πρέπει να προβλέπεται η ύπαρξη ενός επικουρικού πίνακα με κατόχους διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σε ΕΑΕ οι οποίοι θα κατατάσσονται επίσης μεταξύ τους βάσει της προϋπηρεσίας τους, σε περίπτωση εξάντλησης των εκπαιδευτικών με βασικό τίτλο σπουδών.

Είμαστε κατά του προσοντολογίου για την πρόσληψη στην εκπαίδευση, αλλά πρέπει να προβλέπεται ένα ελάχιστο όριο ακαδημαϊκών-επιστημονικών γνώσεων και δεξιοτήτων για την κάλυψη των κενών στις δομές ΕΑΕ. Εφόσον οι απόφοιτοι των δύο τμημάτων ΕΑΕ δεν επαρκούν, για να καλύψουν τις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες για εκπαιδευτικούς ΕΑΕ, και συνάμα η Πολιτεία φαίνεται ότι δεν προτίθεται να ιδρύσει επιπλέον αντίστοιχα τμήματα ΕΑΕ, η ίδια οφείλει να επαναλειτουργήσει τα διδασκαλεία για τη δωρεάν μετεκπαίδευση στην ΕΑΕ ή να βρει άλλες δημόσιες δομές για την ποιοτική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Τόσο οι μόνιμα διορισμένοι όσο και οι αναπληρωτές συναδέλφοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να επιμορφώνονται δωρεάν, έγκαιρα και ποιοτικά και όχι μέσω ολιγόωρων σεμιναρίων, για να είναι σε θέση να ανταπεξέρχονται στις εκπαιδευτικές προκλήσεις της εκπαιδευτικής καθημερινότητας εν γένει και όχι αποκλειστικά για την ΕΑΕ. Είμαστε κατά της στελέχωσης των δομών της ΕΑΕ μέσω των σεμιναρίων της ντροπής (π.χ. 400 ωρών) και χωρίς καθόλου προσόντα ή αποκλειστικά προϋπηρεσία σε ΕΑΕ χωρίς σπουδές σε αυτή.

Οι επιλογές της Πολιτείας σε επίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής έχουν μετατρέψει την ΕΑΕ σε μόνιμο χώρο θεσμικών εξαιρέσεων και διακρίσεων τόσο εις βάρος των μαθητών όσο και των επαγγελματιών που τη στελεχώνουν. Η αποκλειστική χρήση προσωρινών κονδυλίων ΕΣΠΑ, η εξοικονόμηση συμβάσεων μέσω αντιπαιδαγωγικών κατευθύνσεων (λ.χ. μοίρασμα της Π.Σ. σε πολλούς μαθητές) και η ευέλικτη διαχείριση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού προσωπικού καταστρατηγεί στην πράξη όσα πρεσβεύει η πολιτική ηγεσία σε θεωρητικό επίπεδο περί προτεραιότητας της ΕΑΕ και σεβασμού των Ατόμων με Αναπηρία για πρόσβαση στην υποχρεωτική, δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση.

Β) Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί με σοβαρές/ χρόνιες ασθένειες ή με αναπηρία

Όσον αφορά στους συναδέλφους εκπαιδευτικούς με σοβαρές/ χρόνιες ασθένειες ή με αναπηρία (67% και άνω), **στηρίζουμε την κοινωνική - προνοιακή πολιτική για τους συναδέλφους μας με αναπηρία**, τόσο για τους έχοντες βασικό

πτυχίο σε ΕΑΕ όσο και για τους έχοντες άλλες σπουδές σε ΕΑΕ (διδακτορικό, μεταπτυχιακό). Οι συγκεκριμένοι συνάδελφοι πρέπει να προηγούνται στη στελέχωση των δομών της ΕΑΕ (πρόσληψη αναπληρωτών και μόνιμο διορισμό) σε ποσοστό 20% ανά νομό και όχι σε πανελλαδικό επίπεδο. Επίσης, θεωρούμε απαραίτητη προϋπόθεση να έχουν σπουδές σε ΕΑΕ (διδακτορικό, μεταπτυχιακό), σε περίπτωση που έχουν βασικές σπουδές στη Γενική Εκπαίδευση. Η αναπηρία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως απαραίτητο προσόν ένταξης στους πίνακες ΕΑΕ (ν.3699/2008) ή να μοριοδοτείται ως προσόν-κριτήριο για την πρόσληψη των συναδέλφων, αλλά ως συνοδό κριτήριο για την πρόσληψη-τοποθέτησή τους με τέτοιο τρόπο, προκειμένου οι ίδιοι να βρίσκονται κοντά στο υποστηρικτικό τους σύστημα. Στην περίπτωση που πρόκειται για εκπαιδευτικούς Γενικής Εκπαίδευσης με ποσοστό αναπηρίας 67% χωρίς βασικό πτυχίο στην Ειδική Αγωγή να λαμβάνουν προτεραιότητα ή ποσόστωση στον πίνακά τους (πίνακας αναπληρωτών Γενικής Εκπαίδευσης) βάσει του βασικού τους πτυχίου.

Γ) Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί Γενικής Εκπαίδευσης με προϋπηρεσία σε ΕΑΕ:

Με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο οι εκπαιδευτικοί Γενικής Εκπαίδευσης με προϋπηρεσία μεγαλύτερη του ενός διδακτικού έτους σε δομές ΕΑΕ (είτε έχουν αναπηρία είτε όχι) μπορούν να εντάσσονται ως υποψήφιοι αναπληρωτές σε ΣΜΕΑΕ στον επικουρικό πίνακα ΕΑΕ, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Δε θεωρούμε την προϋπηρεσία ενός, δύο ή τριών ετών ικανή να καταστήσει έναν εκπαιδευτικό γνώστη του επιστημονικού πεδίου της ΕΑΕ. Η ισχύουσα νομοθεσία παρέχει εργασιακή διέξοδο στους εκπαιδευτικούς Γενικής Εκπαίδευσης, που έχουν προϋπηρεσία στην ΕΑΕ (έστω και ένα διδακτικό έτος) αλλά χωρίς κανένα τυπικό προσόν (όπως βασικό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ), καθώς μπορούν να κατατάσσονται σε δύο πίνακες αναπληρωτών ταυτόχρονα. Η προσμέτρηση της προϋπηρεσίας τους στην ΕΑΕ μπορεί να αξιοποιείται μόνο για όσο υπηρετούν σε αντίστοιχες δομές για τη μεταξύ τους κατάταξη στον επικουρικό πίνακα αναπληρωτών για την ΕΑΕ. Η προσμέτρηση της προϋπηρεσίας των εκπαιδευτικών Γενικής Εκπαίδευσης στην ΕΑΕ δεν πρέπει να θεμελιώνει δικαίωμα μόνιμου διορισμού λόγω έλλειψης βασικού τίτλου σπουδών σε αυτή. Σε όλη την υπόλοιπη εκπαίδευση ο κάθε εκπαιδευτικός έχει δικαίωμα να διοριστεί σε μόνιμη θέση αντίστοιχη με το ΠΕ του βασικού του πτυχίου και οι διορισμοί εξαρτώνται από την επιτυχία ή μη στο διαγωνισμό ΑΣΕΠ και τον χρόνο προϋπηρεσίας. Αν το Υπουργείο Παιδείας θέλει να αξιοποιήσει την προϋπηρεσία τους στην ΕΑΕ, για να στελεχώσει αυτές τις δομές, μπορεί να το κάνει και μετά τον διορισμό τους στη Γενική Εκπαίδευση, μέσω των μεταθέσεων-αποσπάσεων. Το ζήτημα των μεταθέσεων και των κριτηρίων που πρέπει να ισχύουν για αυτές γίνεται αναλυτικότερα παρουσίαση της θέσης μας παρακάτω.

Δ) Κριτήρια αναγνώρισης μεταπτυχιακών ΕΑΕ και σεμινάρια ΕΑΕ

Σύμφωνα με την υπ' αριθμό 1482/11-3-2016 απόφαση του Δ.Σ. του ΙΕΠ αναφορικά με τα κριτήρια για την εξέταση των νέων μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών

στην ΕΑΕ. Σύμφωνα με αυτή, ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, για να έχει συνάφεια με την ΕΑΕ και να προσδίδει επαγγελματικά δικαιώματα, θα πρέπει: «α) να έχει διάρκεια τουλάχιστον τριών εξαμήνων πλήρους φοίτησης, β) να έχει αποκτηθεί από παιδαγωγικό τμήμα ή τμήμα ανθρωπιστικών σπουδών, γ) να έχει εφαρμογή στην ΕΑΕ, δ) να έχει εποπτευόμενη πρακτική άσκηση σε δομές της ΕΑΕ (όχι εξ αποστάσεως, όχι μελέτες περίπτωσης ή ιδιωτικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις) και ε) τα 6/9 των μαθημάτων του να είναι σχετικά με τις κατηγορίες αναπηριών ή ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, όπως αυτές ορίζονται στον νόμο 3699/2008, άρθρο 3 ή στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία για την ΕΑΕ». Ταυτόχρονα, ο ΔΟΑΤΑΠ ανακοίνωσε στις 12/2/2016 ότι «πρακτική άσκηση η οποία ενσωματώνεται σε πρόγραμμα σπουδών ομοταγών εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης της αλλοδαπής και στην οποία αποδίδονται πιστωτικές μονάδες (ECTS) οι οποίες περιλαμβάνονται στις πιστωτικές μονάδες που απαιτούνται για τη χορήγηση του τίτλου σπουδών, πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί στη χώρα στην οποία απονέμεται ο τίτλος».

Το εμπόριο των σεμιναρίων στον χώρο της ΕΑΕ από τα πανεπιστήμια πρέπει να παύσει στο πλαίσιο της λογικής ότι δεν πρέπει να αναγνωρίζονται ως τυπικό προσόν ένταξης στους πίνακες της ΕΑΕ, καθώς αποτελούν μια αδρά κοστολογούμενη εξειδίκευση της οποίας το επιστημονικό περιεχόμενο συχνά είναι αμφιβόλου ποιότητας και εναπόκειται στις εκάστοτε ακαδημαϊκές επιλογές του κάθε πανεπιστημιακού ιδρύματος. Πλέον, βάσει του νόμου 4415/2016 αίρεται ακόμη και το όριο των 400 ωρών, που έχουν χαρακτηριστεί από εκπαιδευτικούς και φορείς στο παρελθόν ως “σεμινάρια της ντροπής”. Η μέχρι τώρα αναγνώριση αυτών των σεμιναρίων επίσημα από το Υπουργείο Παιδείας συνιστά - πέρα από τους περί καταλληλότητας προβληματισμούς - ένα μεγάλο πρόβλημα τόσο στις προσλήψεις αναπληρωτών του κλάδου ΠΕ61 και ΠΕ71 που αποτελούνται από εκπαιδευτικούς με βασικό πτυχίο στην ΕΑΕ όσο και στις τοποθετήσεις με μετάθεση ή απόσπαση μόνιμων εκπαιδευτικών ΕΑΕ. Πάνω από 2.400 εκπαιδευτικοί με βασικό πτυχίο στην ΕΑΕ παραμένουν αδιόριστοι και εργάζονται αποκλειστικά και μόνο ως αναπληρωτές (επί το πλείστον μέσω προγραμμάτων ΕΣΠΑ), ενώ δίνεται –πλέον (ν.4415/2016)- το δικαίωμα σε εκπαιδευτικούς με μοναδικό προσόν την 5ετή προϋπηρεσία σε δομές ΕΑΕ και άνευ σπουδών σε ΕΑΕ να διοριστούν απευθείας σε αυτές. Αξίζει να επισημανθεί -για μια ακόμη φορά- πως ανάλογη νομοθετική πρόβλεψη περί μη κατοχής βασικού πτυχίου για διορισμό σε αντίστοιχη με το πτυχίο θέση δεν ισχύει πουθενά αλλού στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Ε) Διορισμοί, τοποθετήσεις μεταθέσεις και αποσπάσεις στις δομές ΕΑΕ

Είναι γνωστό ότι για την κάλυψη των κενών οργανικών θέσεων εκπαιδευτικών ΠΕ61 και ΠΕ71 στην ΕΑΕ δεν έχει γίνει ποτέ μέχρι τώρα διαγωνισμός (με ΑΣΕΠ ή προκήρυξη με άλλον τρόπο λ.χ. διορισμός με βάση την προϋπηρεσία - διάταξη για το 30μηνο). Όσοι απόφοιτοι των Τμημάτων Ειδικής Αγωγής εργάζονται στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (εδώ και 17 χρόνια), έχουν προσληφθεί μόνο ως αναπληρωτές. Οι οργανικές θέσεις σε Τ.Ε. και ΣΜΕΑΕ έχουν καλυφθεί ως έναν βαθμό από μόνιμους συναδέλφους που έχουν μετεκπαιδευτεί στα διδασκαλεία. Οι εν λόγω συνάδελφοι έχουν δικαίωμα τοποθέτησης σε αυτές τις θέσεις ΕΑΕ, καθώς αφενός αποτελούσαν (και αποτελούν) επίσημη κρατική επιλογή στελέχωσης

δομών ΕΑΕ (και) ελλείψει αποφοίτων με βασικές σπουδές σε ΕΑΕ, αφετέρου επειδή διαθέτουν γνώσεις και δεξιότητες με πρακτική άσκηση λόγω της δημόσιας, διετούς μετεκπαίδευσης. Οι υπόλοιπες θέσεις ΕΑΕ είτε καλύπτονται σταδιακά μέσω αποσπάσεων-μεταθέσεων σε ΕΑΕ ακόμη και από εκπαιδευτικούς χωρίς προσόντα είτε –στη συντριπτική τους πλειοψηφία- από αναπληρωτές ΕΑΕ.

Πάγιο αίτημα του ΣΑΤΕΑ ήταν και είναι η **εναρμόνιση του θεσμικού πλαισίου** Γενικής Εκπαίδευσης και ΕΑΕ: Ζητάμε, για όλους τους εκπαιδευτικούς τη **συγκρότηση πινάκων διοριστέων/ αναπληρωτών με βάση το πτυχίο και την προϋπηρεσία.**

Τον Σεπτέμβριο του 2016 με τον νόμο 4415/2016 (άρθρο 48) επήλθε μία ακόμη νομοθετική αδικία και διαιώνιση του ειδικού καθεστώτος για τον τρόπο στελέχωσης των δομών ΕΑΕ. Αναλυτικότερα: «*Η στελέχωση των ΣΜΕΑΕ, των ΤΕ, των ΚΕΔΔΥ, των προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης, των προγραμμάτων παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι γίνεται από: α) Εκπαιδευτικούς ΕΑΕ πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κλάδων ΠΕ61 και ΠΕ71, και β) Εκπαιδευτικούς ΕΑΕ πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που ανήκουν σε όλους τους προβλεπόμενους από τις ισχύουσες διατάξεις κλάδους γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, με εξειδίκευση στην ΕΑΕ. Η εξειδίκευση στην ΕΑΕ αποδεικνύεται με:*

αα) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ ή στη Σχολική Ψυχολογία, με βασικές σπουδές σε Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής ή

ββ) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στη Σχολική Ψυχολογία, με βασικές σπουδές σε Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γγ) Πτυχίο διετούς μετεκπαίδευσης στην ΕΑΕ των Διδασκαλείων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής, με βασικές σπουδές σε Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής ή

δδ) Πτυχίο Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο της αλλοδαπής με τουλάχιστον πενταετή αποδεδειγμένη προϋπηρεσία στην ΕΑΕ.

Οι ανωτέρω εκπαιδευτικοί τοποθετούνται στις θέσεις των ΣΜΕΑΕ, των ΤΕ, των προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης, των προγραμμάτων παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι με μετάθεση ή διορισμό ή απόσπαση ή προσωρινή αναπλήρωση, σύμφωνα με τα ισχύοντα στη γενική εκπαίδευση. Ειδικότερα οι οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών Νηπιαγωγών και Δασκάλων των Ειδικών Νηπιαγωγείων, των Ειδικών Δημοτικών Σχολείων, των Τμημάτων Ένταξης πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, των Κέντρων Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Δ.Υ.) και των Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) πληρούνται από εκπαιδευτικούς των κλάδων ΠΕ61 και ΠΕ71, καθώς και των κλάδων ΠΕ60 και ΠΕ70 που κατέχουν τα προβλεπόμενα στην περίπτωση β' προσόντα, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις».

Επιπρόσθετα, με τον νόμο 4415/2016 έγινε αποχαρακτηρισμός των θέσεων ΠΕ61 (νηπιαγωγών ΕΑΕ) και ΠΕ71 (δασκάλων ΕΑΕ), γεγονός που αφήνει μετέωρους τους αποφοίτους των δύο πανεπιστημιακών τμημάτων ΕΑΕ σε μελλοντική διαδικασία μόνιμου διορισμού. Σε όλη την εκπαίδευση ισχύει ο διορισμός εκπαιδευτικού σε θέση με ΠΕ που αντιστοιχεί στον βασικό τίτλο σπουδών του. Χωρίς το αντίστοιχο ΠΕ των θέσεων για τους ΠΕ61 και ΠΕ71 τίθεται εύλογα το ερώτημα εάν και πώς διασφαλίζεται το δικαίωμα για διορισμό των συγκεκριμένων αποφοίτων. Ως απόφοιτοι διαθέτουμε, πλέον, ένα ΠΕ που δεν αντιστοιχεί σε καμία ήδη υπάρχουσα ή εν δυνάμει υπάρχουσα σε μελλοντικό χρόνο θέση. Με μια τέτοια νομοθετική διάταξη βρισκόμαστε μετέωροι και αιώνιοι αναπληρωτές. **Αναφορικά με τους μόνιμους συναδέλφους με διετή μετεκπαίδευση σε ΕΑΕ (Διδασκαλείο) που υπηρετούν σε θέσεις ΕΑΕ κρίνουμε πως έχουν το δικαίωμα να τις στελεχώνουν και να διατηρούν, επίσης, το δικαίωμα για επιστροφή στη Γενική Εκπαίδευση.** Είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα σύστημα που δε θα αδικεί τόσο τους μετεκπαιδευμένους μόνιμους εκπαιδευτικούς όσο και τους πτυχιούχους των Τμημάτων Ειδικής Αγωγής ως προς την κατοχύρωση οργανικών θέσεων σε δομές ΕΑΕ.

Θετική κρίνεται η κατάργηση του σκέλους των μεταθέσεων ως προς την αυστηρή, ιεραρχική κατηγοριοποίηση των εκπαιδευτικών του Ν.3699/2008 (άρθρο 21). Για τη θεσμική εναρμόνιση γενικής εκπαίδευσης - ΕΑΕ και στο πλαίσιο της ισότιμης μεταχείρισης όλων των εκπαιδευτικών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 28, παρ. 2α του ν.4186/2013, τα κριτήρια για να πάρει κάποιος εκπαιδευτικός μετάθεση-απόσπαση θα πρέπει να είναι κοινά-ενιαία, δηλαδή **κριτήρια κοινωνικά** (συνολική υπηρεσία, συνυπηρέτηση, οικογενειακοί λόγοι, συνθήκες διαβίωσης, εντοπιότητα).

Οι αδιόριστοι συνάδελφοί μας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση με βασικές σπουδές σε Γενική Εκπαίδευση (ΠΕ60/ΠΕ70) θα μπορούσαν να διοριστούν στη Γενική Εκπαίδευση και να πάρουν μετάθεση-απόσπαση σε δομές της ΕΑΕ, εφόσον πληρούν μία εκ των τριών προϋποθέσεων (διδαστορικό-μεταπτυχιακό σε ΕΑΕ, διδασκαλείο ΕΑΕ). Το δικαίωμα άμεσου διορισμού με την 5ετή προϋπηρεσία (ν. 4415/2016) και άνευ βασικών σπουδών σε ΕΑΕ καταργεί το βασικό πτυχίο γενικά ως κριτήριο συγκρότησης των πινάκων διοριστέων. Η εν λόγω διάταξη δημιουργεί διάκριση και άνιση μεταχείριση ως προς την κατοχή πτυχίου μεταξύ αποφοίτων δημόσιων πανεπιστημίων για στελέχωση της δημόσιας εκπαίδευσης και διαιωνίζει ένα θεσμικό καθεστώς εξαίρεσης που εφαρμόζεται στην ΕΑΕ σε αντίθεση με άλλες δομές στην εκπαίδευση. Ο ΣΑΤΕΑ δηλώνει **κατά της απαξίωσης του βασικού πτυχίου και υπέρ των επαγγελματικών δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτό. Θέση μας είναι η κατάργηση του άμεσου δικαιώματος για άμεσο διορισμό χωρίς βασικό πτυχίο στην ΕΑΕ,** όπως προβλέπεται στο ν.4415/2016 (άρθρο 48), σύμφωνα με τον οποίο εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με διδακτορικές/ μεταπτυχιακές σπουδές στην ΕΑΕ ή χωρίς καν σπουδές στην ΕΑΕ (μόνο 5ετή προϋπηρεσία) θεμελιώνουν το εν λόγω δικαίωμα. Η συγκεκριμένη διάταξη έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο διορισμών στην εκπαίδευση, όπου οι βασικές σπουδές αποτελούν την απαραίτητη προϋπόθεση μόνιμου διορισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΩΝ

Οι απόφοιτοι των δύο Πανεπιστημιακών Τμημάτων Ειδικής Αγωγής της χώρας είναι οι μοναδικοί εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα, οι οποίοι επί 17 χρόνια παραμένουν αδιόριστοι, υπηρετώντας το δημόσιο σχολείο και τις δομές Ειδικής Εκπαίδευσης ως αναπληρωτές. Παρά την καθολική διαπίστωση από γονείς, εκπαιδευτικούς, ομοσπονδίες και πολιτεία ότι οι νηπιαγωγοί και οι δάσκαλοι Ειδικής Αγωγής (ΠΕ61 και ΠΕ71) καλύπτουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες για τη στελέχωση της ΕΑΕ, η ανυπαρξία μόνιμων διορισμών έχει οδηγήσει τους εκπαιδευτικούς των δύο αυτών κλάδων σε ένα καθεστώς μόνιμης αναπλήρωσης. Το γεγονός αυτό έχει συντελέσει όλα αυτά τα χρόνια στην αναγνώριση και τον εντοπισμό μίας πληθώρας αδικιών, θεσμοθετημένων ή μη, που σχετίζονται με τα δικαιώματα των αναπληρωτών και τη μη ισότιμη αντιμετώπισή τους σε σχέση με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς του δημόσιου σχολείου.

Αν και θεωρούμε ότι το βασικό αίτημα για μόνιμους διορισμούς των ΠΕ61 και ΠΕ71 είναι επιτακτικό περισσότερο από κάθε άλλη χρονική συγκυρία, αναγνωρίζουμε ότι ο θεσμός του αναπληρωτή δεν πρόκειται να καταργηθεί. Αντίθετα, τα τελευταία χρόνια ο αριθμός των προσλήψεων αναπληρωτών ιδιαίτερα στις δομές ΕΑΕ παρουσιάζει διαρκώς αυξητικές τάσεις. Για τον λόγο αυτό, παραθέτουμε μια ευρεία δέσμη μέτρων τα οποία σχετίζονται κυρίως με τα εργασιακά δικαιώματα αυτής της νέας γενιάς των «μόνιμα αναπληρωτών εκπαιδευτικών» και τα οποία η πολιτεία οφείλει να λάβει σοβαρά υπόψη της υλοποιώντας τα άμεσα με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας όλων των αναπληρωτών εκπαιδευτικών του δημόσιου σχολείου.

Α) Προσλήψεις αναπληρωτών εκπαιδευτικών

Ο μη έγκαιρος σχεδιασμός και προγραμματισμός από τη μεριά της Πολιτείας του συνόλου των υπηρεσιακών μεταβολών (διορισμοί, μεταθέσεις, αποσπάσεις), σε συνδυασμό με την έλλειψη επαρκούς αριθμού πιστώσεων για προλήψεις αναπληρωτών, οδηγεί τα τελευταία χρόνια στην καθυστέρηση και τον κατακερματισμό των προσλήψεων σε διαφορετικές φάσεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα συνήθως μετά το άνοιγμα των σχολείων και συνεχίζονται μέχρι και τους τελευταίους μήνες κάθε σχολικού έτους. Η λογική αυτή θα είχε νόημα μόνο στη βάση της κάλυψης των έκτακτων λειτουργικών αναγκών από αναπληρωτές. Τη στιγμή, όμως, που τα τελευταία χρόνια οι αναπληρωτές καλύπτουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες της εκπαίδευσης, ζητάμε από την πολιτεία τα αυτονόητα:

- **Σταθερές ημερομηνίες πρόσληψης αναπληρωτών εκπαιδευτικών.** Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως εκπαιδευτικοί δεύτερης κατηγορίας, αλλά έχουν δικαίωμα να γνωρίζουν εγκαίρως τις ημερομηνίες πρόσληψής τους για να μπορούν να προβούν σε ένα στοιχειώδη ατομικό/οικογενειακό προγραμματισμό.

- **Να εκλείψει το φαινόμενο των πολλαπλών και διαφορετικών φάσεων πρόσληψης αναπηρωτών** που καταστρατηγούν τους πίνακες αναπηρωτών και δημιουργούν κατάφωρες αδικίες τόσο στις τοποθετήσεις της εκάστοτε τρέχουσας χρονιάς όσο και στην κατάταξη της κάθε επόμενης χρονιάς.
- **Όλοι οι αναπηρωτές εκπαιδευτικοί στα σχολεία πριν χτυπήσει το «πρώτο κουδούνι».** Οι αναπηρωτές εκπαιδευτικοί αποτελούν ισότιμα μέλη των συλλόγων διδασκόντων, και από τη στιγμή που τα τελευταία χρόνια είναι σύνηθες το φαινόμενο της κάλυψης από μέρους τους οργανικών κενών της εκπαίδευσης, θα πρέπει να είναι στις θέσεις τους από την αρχή της σχολικής χρονιάς για να συναποφασίσουν μαζί με το μόνιμο προσωπικό των σχολικών μονάδων ζητήματα που σχετίζονται με την οργάνωση και τον έγκαιρο προγραμματισμό της σχολικής μονάδας.

B) Τοποθετήσεις αναπηρωτών εκπαιδευτικών

Η πολύχρονη ομηρεία των αναπηρωτών εκπαιδευτικών κλάδων ΠΕ61 και ΠΕ71 έχει μετατραπεί ταυτόχρονα και σε πολύχρονη εμπειρία σε ζητήματα παρανομιών – παρατυπιών στις τοποθετήσεις των εκπαιδευτικών από τα κατά τόπους ΠΥΣΠΕ. Οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης προβαίνουν συχνά στη λογική της «κλειστής πόρτας» και του «μαγειρέματος» των κενών (αποφυγή ανακοίνωσης όλων των κενών για τις τοποθετήσεις των αναπηρωτών, κενά στα οποία μετά την τοποθέτηση προστίθεται και ένα δεύτερο κενό άλλης σχολικής μονάδας, σπάσιμο της Παράλληλης Στήριξης στα δύο ή/και τρία παιδιά, κ.λπ.). Οι πρακτικές αυτές άλλες φορές ακολουθούνται για να καλύψουν «συμφέροντα ημετέρων» και άλλες φορές χρησιμοποιούνται για να δώσουν μία «προσωρινή λύση» στο πρόβλημα της κάλυψης όλων των κενών της εκάστοτε Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, για την οποία υπεύθυνος δεν είναι σε καμία περίπτωση ο εκπαιδευτικός αλλά η Ελληνική Πολιτεία. Ζητάμε, άμεσα:

- **Απόλυτη Διαφάνεια από τα ΠΥΣΠΕ όλης της χώρας.** Όλα τα κενά για τις δηλώσεις τοποθέτησης των αναπηρωτών να ανακοινώνονται δημόσια και να αναρτώνται στην ιστοσελίδα της εκάστοτε Διεύθυνσης Εκπαίδευσης.
- **«Ανοιχτά ΠΥΣΠΕ»** τα οποία οι αναπηρωτές θα έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν έτσι ώστε να υπάρχει πλήρης διαφάνεια στο ζήτημα των τοποθετήσεων.
- **Τοποθέτηση αναπηρωτών εκπαιδευτικών με αναπηρία** ύστερα από δήλωση προτίμησης των ίδιων σε σχολικές μονάδες όπου κρίνουν ότι μπορούν να ανταπεξέλθουν στα εργασιακά και διδακτικά τους καθήκοντα.
- **Βελτίωση θέσης όταν προκύπτουν θέματα υγείας.**

Κρίνουμε απαραίτητο να **θεσμοθετηθεί η δυνατότητα βελτίωσης θέσης για τους αναπηρωτές** και όχι αυτή να αποτελεί επιλογή του εκάστοτε προϊσταμένου σε κάθε διεύθυνση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ειδικότερα προτείνουμε να θεσμοθετηθούν κάποια κριτήρια ώστε να δημιουργηθούν δικλείδες ασφαλείας προκειμένου να μη

γίνεται κατάχρηση αυτού του δικαιώματος τόσο από τη διοίκηση της εκάστοτε διεύθυνσης πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όσο και από τον αναπληρωτή εκπαιδευτικό. Έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο αναπληρωτές εκπαιδευτικοί να αντιμετωπίζουν κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας μετά και από ατύχημα εν ώρα εργασίας και να μην τους εγκρίνεται βελτίωση θέσης, ενώ είναι απολύτως αναγκαία η μετακίνησή τους.

- **Ευελιξία από τα ΠΥΣΠΕ στις τοποθετήσεις της Παράλληλης Στήριξης** για τις οποίες η συνέχεια του εκπαιδευτικού έργου κρίνεται αναγκαία, **μόνο εφόσον υπάρχει ενημέρωση των ενδιαφερόμενων εκπαιδευτικών**. Αυτό εξασφαλίζεται με τα «Ανοιχτά ΠΥΣΠΕ».

Γ) Άδειες αναπληρωτών εκπαιδευτικών

Στην τελευταία υπουργική απόφαση με την οποία καθορίζονται οι άδειες των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Φ.351.5/43/67822/Δ1/05-05-2014) διαπιστώνεται μία μεγάλη διάσταση ανάμεσα στα εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα των αναπληρωτών εκπαιδευτικών σε σχέση με τους μόνιμους συναδέλφους μας. Η διαφαινόμενη πρόθεση της νέας πολιτικής ηγεσίας για ρύθμιση του ζητήματος των αδειών αναπληρωτριών που είναι σε εγκυμοσύνη θα πρέπει να γίνει άμεσα νομοθετική πρωτοβουλία, ενώ επιπρόσθετα θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ολιστικά το ζήτημα του συνόλου των αδειών των αναπληρωτών εκπαιδευτικών, ιδιαίτερα τη στιγμή που ένας μεγάλος αριθμός αυτών υπηρετεί επί πολλά συνεχόμενα έτη τη δημόσια εκπαίδευση καλύπτοντας πάγιες και διαρκείς ανάγκες. Συγκεκριμένα, ζητάμε:

16

- **Αναγνώριση όλων των ετών προϋπηρεσίας στην εκπαίδευση αναφορικά με τις άδειες ασθένειας, κήσης, λοχείας κ.λπ.** Είναι άδικο να «μηδενίζεται» κάθε χρόνο η προϋπηρεσία των αναπληρωτών εκπαιδευτικών στο σκέλος των αδειών που δικαιούνται.
- **Πλήρης υπολογισμός ενσήμων σε αναρρωτικές άδειες και άδειες εγκυμοσύνης.** Τα τελευταία χρόνια έχουμε γίνει μάρτυρες περιστατικών κατά τα οποία αναπληρωτές απώλεσαν τη δυνατότητα λήψης του επιδόματος ανεργίας για 1 ή 2 ημέρες εξαιτίας του μη υπολογισμού ενσήμων λόγω λήψης αδειών αυτής της μορφής.
- **Μέτρα προστασίας της μητρότητας των αναπληρωτριών εκπαιδευτικών και ταυτόχρονα πλήρη καταβολή του μισθού τους.** Να δίνεται **εξάμηνη** άδεια λοχείας στις αναπληρώτριες εκπαιδευτικούς, χωρίς να χάνεται ούτε ένα ένσημο ή προϋπηρεσία. Οι 56 ημέρες της άδειας κήσης και οι 63 ημέρες της άδειας λοχείας μόνο «αστείες» θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν στην περίπτωση της εγκυμοσύνης μίας αναπληρώτριας εκπαιδευτικού. Η Πολιτεία οφείλει να προχωρήσει άμεσα στη νομοθετική ρύθμιση που έχει εξαγγείλει, προστατεύοντας τη μητρότητα και τα συνακόλουθα δικαιώματα των αναπληρωτριών εκπαιδευτικών.

Δ) Μισθολογικά ζητήματα αναπληρωτών εκπαιδευτικών

Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί αποτελούν την ομάδα εκείνη των εκπαιδευτικών του δημόσιου σχολείου που μαζί με τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς έχουν υποστεί τις μεγαλύτερες μισθολογικές περικοπές τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης. Επιπρόσθετα, φαινόμενα μη τήρησης σταθερών ημερομηνιών πληρωμής των αναπληρωτών εκπαιδευτικών τα οποία έλαβαν χώρα τους τελευταίους μήνες «τινάζουν στον αέρα» τον ατομικό/ οικογενειακό προγραμματισμό και σε πολλές περιπτώσεις εγείρουν ακόμη και ζητήματα οικονομικής εξαθλίωσης. Για όλους τους παραπάνω λόγους, ζητάμε:

- **Καμία καθυστέρηση στις πληρωμές. Σταθερή ημερομηνία πληρωμής για όλους τους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.** Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί είναι άνθρωποι με υποχρεώσεις οι οποίοι κατά πλειοψηφία υπηρετούν μακριά από τον τόπο καταγωγής του. Οποιαδήποτε καθυστέρηση στις πληρωμές θέτει ουσιαστικό ζήτημα επιβίωσης.
- **Κανένα πάγωμα της μισθολογικής εξέλιξης μετά τα 7 έτη αναπλήρωσης.** Πρόκειται για μία «αναχρονιστική» διάταξη η οποία βρίσκεται σε ισχύ από την εποχή κατά την οποία υπήρχαν μόνο αναπληρωτές εκπαιδευτικοί που η προϋπηρεσία τους δεν υπερέβαινε τα 3 με 4 χρόνια. Σήμερα οι νηπιαγωγοί και οι δάσκαλοι Ειδικής Αγωγής (ΠΕ61 και ΠΕ71) χαρακτηρίζονται από πολλούς ως οι «πρωταθλητές της αναπλήρωσης» με έως και 17 χρόνια προϋπηρεσίας. Η Πολιτεία οφείλει αντιλαμβανόμενη τη χρονική συγκυρία να καταργήσει το όριο των 7 ετών που τίθεται ως όριο αναγνώρισης ετών προϋπηρεσίας για όλους τους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Ε) Επιμόρφωση αναπληρωτών εκπαιδευτικών

Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, παρά το γεγονός ότι έχουν τις ίδιες υποχρεώσεις με τους μόνιμους συναδέλφους τους, σε ζητήματα δικαιωμάτων που σχετίζονται με την επιμόρφωσή τους υστερούν και το γεγονός αυτό πρέπει να εκλείψει άμεσα. Πιο συγκεκριμένα, ζητάμε:

- **Ίδια δικαιώματα σε ζητήματα επιμόρφωσης με τους μόνιμους συναδέλφους μας.** Άμεση ρύθμιση επιμόρφωσης ή συμμετοχής σε επιστημονικά συνέδρια/προγράμματα και στο εξωτερικό.

ΣΤ) Πλήρης εναρμόνιση της νομοθεσίας προσλήψεων για τους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς της Ειδικής Εκπαίδευσης (δυσπρόσιτες σχολικές μονάδες, τρίτεκνοι, κτλ.)

Η εναρμόνιση της νομοθεσίας για την πρόσληψη αναπληρωτών εκπαιδευτικών της ΕΑΕ που περιγράφεται στο Ν.4186/2013 και υλοποιήθηκε για πρώτη φορά με την έκδοση της υπ. αριθμ. 128005/Δ2 (ΦΕΚ 2217/13-8-14) υπουργικής απόφασης δεν αποτελεί ουσιαστικά πλήρη εναρμόνιση, καθώς επιμέρους ζητήματα (όπως ο διπλασιασμός της προϋπηρεσίας σε δυσπρόσιτες σχολικές μονάδες, η ποσόστωση τρίτεκνων εκπαιδευτικών, κτλ.) δε ρυθμίζονται με την εν λόγω υπουργική απόφαση. Ζητάμε:

- **Πλήρη εναρμόνιση του πλαισίου πρόσληψης (Κοινό πλαίσιο πρόσληψης) σε Ειδική και Γενική Εκπαίδευση. Ό, τι ακριβώς ισχύει στη Γενική να ισχύει και στην ΕΑΕ.** Δεν μπορεί οι ίδιες σχολικές μονάδες να χαρακτηρίζονται δυσπρόσιτες και να αποτελούν αιτία διπλασιασμού της προϋπηρεσίας για κλάδους εκπαιδευτικών της Γενικής Εκπαίδευσης και το ίδιο να μην ισχύει για τους εκπαιδευτικούς των κλάδων ΠΕ71 και ΠΕ61.

Ζ) Κατάργηση τιμωρητικών και άλλων δυσμενών διατάξεων για τους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς

Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, τα τελευταία χρόνια, βιώνουν πέρα από το καθεστώς της ομηρείας – εργασιακής ανασφάλειας ένα σύνολο τιμωρητικών και άλλων δυσμενών διατάξεων οι οποίες εντείνουν ένα κλίμα εκφοβισμού και δυσχεραίνουν τις συνθήκες εργασίας και την καθημερινότητά τους ως εκπαιδευτικών της δημόσιας εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, ζητάμε:

- **Άμεση κατάργηση του ενδεχομένου απόλυσης - με απόφαση των οικείων ΠΥΣΠΕ - των αναπληρωτών σε περίπτωση εξάντλησης της δεκαπενθήμερης αναρρωτικής άδειας λόγω ασθένειας ή προβλημάτων υγείας και προσμέτρηση της προϋπηρεσίας τους.** Η συγκεκριμένη διάταξη ουσιαστικά «ποινικοποιεί» την ασθένεια αναπληρωτών εκπαιδευτικών και τους καθιστά εκπαιδευτικούς δεύτερης κατηγορίας, οι οποίοι υπό τον φόβο της απώλειας προϋπηρεσίας ή της απόλυσης δε δικαιούνται να αρρωστήσουν. Να χορηγείται αναρρωτική άδεια με αποδοχές, πέρα των δεκαπέντε ημερών, για σοβαρούς ιατρικούς λόγους σε όλους τους αναπληρωτές.
- **Άμεση κατάργηση της ρύθμισης για μεταφορά των αναπληρωτών σε άλλη διεύθυνση από αυτήν της πρόσληψης και τοποθέτησης.** Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αποτελούν το «μπαλάκι» των ευθυνών του μη έγκαιρου προγραμματισμού και της έλλειψης οργάνωσης από τη μεριά της Πολιτείας. Η νομοθεσία προβλέπει τη μεταφορά αναπληρωτών που προσλαμβάνονται και μισθοδοτούνται από το μη κρατικό προϋπολογισμό (λ.χ. ΕΣΠΑ). Τα δύο παραπάνω στοιχεία οδήγησαν τις προηγούμενες χρονιές σε άνευ προηγουμένου μεταφορές αναπληρωτών σε διαφορετικές Διευθύνσεις από αυτές της πρόσληψης και τοποθέτησης τους. Το φαινόμενο αυτό δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να επαναληφθεί, γιατί εκτός του ότι αποτελεί ευθεία καταστρατήγηση των πινάκων προϋπηρεσίας, συμβάλλει στην εκ των υστέρων αναστάτωση του στοιχειώδους προσωπικού και οικογενειακού προγραμματισμού των αναπληρωτών εκπαιδευτικών.
- **Να μην υπάρχει η δυνατότητα αλλαγής πρόσληψης μεταξύ και συναφών προγραμμάτων ΕΣΠΑ (λ.χ. από το πρόγραμμα εξειδικευμένης υποστήριξης – Παράλληλη Στήριξη- στο πρόγραμμα εξατομικευμένης υποστήριξης – ΣΜΕΑΕ/ Τ.Ε.) των συναδέλφων αναπληρωτών.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΦΟΙΤΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ Ή /ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Όπως προβλέπει ο νόμος 3699/08 στο άρθρο 6 :

«Οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν:

- α) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου.....
- β) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, με παράλληλη στήριξη–συνεκπαίδευση...
- γ) Σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα Τμήματα Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν μέσα στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης
- δ) Σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ (ειδικά σχολεία)»

Οι προτάσεις μας ως προς τις παραπάνω δομές της ΕΑΕ έχουν σαν στόχο την αναβάθμισή τους, ώστε να παρέχεται υψηλού επιπέδου εκπαίδευση στους μαθητές με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παρακάτω, αναλύονται **οι προτάσεις μας για το σύνολο των δομών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης:**

Α) Προσχολική Αγωγή και Εκπαίδευση

19

Στο παρόν κείμενο εκθέτουμε τις προτάσεις μας για την βελτίωση της ΕΑΕ στα πλαίσια του νηπιαγωγείου θέτοντας στο επίκεντρο των προτάσεων/αιτημάτων μας την ύπαρξη ενός νομοθετικού πλαισίου που θα αναγνωρίζει και θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της προσχολικής αγωγής, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

1. Θεσμοθέτηση της Έγκαιρης Παρέμβασης από το Υπουργείο Παιδείας.

- Ολοκληρωμένος **σχεδιασμός** από την πλευρά του Υπουργείου Παιδείας για την πρόωπη ανίχνευση και Έγκαιρη Παρέμβαση με την ύπαρξη νομοθεσίας που θα παρέχει σαφή θεσμικά πλαίσια, ρόλους, ηθικές αρχές πρακτικής και αξιολόγησης για τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες.

- **Σύσταση διεπιστημονικών ομάδων ανά νομό** με στόχο την υποστήριξη, τη συμβουλευτική των γονέων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη διάγνωση σχετικά με τις δομές που υπάρχουν, τα δικαιώματά τους (οικονομικά κ.ά.), καθώς και το εύρος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την κάθε περίπτωση.

- Σύσταση ολοκληρωμένων **δημόσιων κέντρων ημέρας** που θα ευθύνονται για το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Έγκαιρης Παρέμβασης για παιδιά ηλικίας μερικών μηνών έως και 5 ετών.

- Στελέχωση των ανωτέρω δομών με **μόνιμο διεπιστημονικό προσωπικό**, το οποίο θα αναλαμβάνει την δημιουργία εξατομικευμένου ή/και οικογενειακού προγράμματος παρέμβασης καθώς και τη συμβουλευτική γονέων. Προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία και την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων έγκαιρης παρέμβασης είναι η συνέπεια στην εφαρμογή των προγραμμάτων και η σταθερότητα στα πρόσωπα, στοιχεία που δεν εξασφαλίζονται αν οι δομές στελεχώνονται από αναπληρωτές, οι οποίοι κάθε χρόνο θα είναι διαφορετικοί (αναγκαιότητα μόνιμων διορισμών).

2. Τμήματα Ένταξης

A. Νομοθεσία

I. Υπαρξη νομοθετικού πλαισίου που θα ορίζει τον μέγιστο αριθμό μαθητών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που μπορούν να υποστηρίζονται στα τμήματα ένταξης νηπιαγωγείων

Η υπάρχουσα νομοθεσία είναι ελλιπής καθώς ο Ν. 3699/2008.αρθο 6 παράγραφος γ' ορίζει ότι: «.....Σε περιπτώσεις συστεραζόμενων ή γειτονικών σχολικών μονάδων, τα ΤΕ συνενώνονται μέχρι του μέγιστου αριθμού δώδεκα (12) μαθητών ανά ΤΕ.»

Δε γίνεται καμία αναφορά στον παραπάνω νόμο όσο αφορά τον μέγιστο αριθμό μαθητών που μπορούν να υποστηρίζονται από τα τμήματα ένταξης των νηπιαγωγείων, με αποτέλεσμα ο αριθμός που θα οριστεί να τίθεται στην κρίση της εκάστοτε πρωτοβάθμιας.

20

II. Υποχρεωτική εφαρμογή Παρ. 1α του άρθρου 11 του Ν. 4452/2007(ΦΕΚ17/Α/15-2-2017, η οποία ορίζει: «α) Ο αριθμός των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 και στην παράγραφο 2 του άρθρου 3, εκτός των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών, όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, δεν μπορεί να είναι ανώτερος του ενός (1) ανά τμήμα.....» .

Είναι, επομένως, απαραίτητο οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να είναι μοιρασμένοι ανά τμήμα για να διασφαλίζεται τόσο η εύρυθμη λειτουργία των τμημάτων όσο και η ποιότητα της εξατομικευμένης παρέμβασης.

B. Χώρος των Τ.Ε.

Ο νόμος 3699/2008 άρθρο 6 μεταξύ άλλων ορίζει: «..... ββ) Εξειδικευμένο ομαδικό ή εξατομικευμένο πρόγραμμα διευρυνμένου ωραρίου,

που καθορίζεται με πρόταση του οικείου ΚΕΔΔΥ, για τους μαθητές με σοβαρότερης μορφής ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίες δεν καλύπτονται από αντίστοιχες με το είδος και το βαθμό αυτοτελείς σχολικές μονάδες. Το εξειδικευμένο πρόγραμμα μπορεί να είναι ανεξάρτητο από το κοινό, σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών.»

Η εφαρμογή του εξατομικευμένου προγράμματος προϋποθέτει και την ύπαρξη αίθουσας του τμήματος ένταξης. Θα πρέπει να διασφαλίζεται πως το τμήμα ένταξης θα λειτουργεί σε ξεχωριστό χώρο του σχολείου, με τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές και συνθήκες, ώστε να πραγματοποιείται τόσο η εξατομικευμένη υποστήριξη των μαθητών όσο και η διδασκαλία τους σε μικροομάδα. Η εξασφάλιση του κατάλληλου χώρου, σε συνδυασμό με την παροχή του απαραίτητου παιδαγωγικού υλικού (εποπτικά μέσα διδασκαλίας, Τ.Π.Ε. κ.ά.), θα πρέπει να αποτελούν βασικές προϋποθέσεις πριν την ίδρυση τμήματος ένταξης σε μια σχολική μονάδα.

Γ. Αριθμός μαθητών σε Τ.Ε.

Από τη στιγμή που δε διασφαλίζεται ο απαραίτητος διακριτός χώρος για το Τ.Ε. στα νηπιαγωγεία Γενικής Εκπαίδευσης ο νηπιαγωγός ΕΑΕ εφαρμόζει τη συμπεριληπτική εκπαίδευση. Για αυτόν τον λόγο προτείνεται ο αριθμός των νηπίων που φοιτούν στο Τ.Ε. να μην υπερβαίνει τους τρεις (3) μαθητές.

3. Ειδικά Νηπιαγωγεία

Ένα μεγάλο ποσοστό των ειδικών νηπιαγωγείων βρίσκεται αντιμέτωπο με την υποστελέχωση στην αρχή κάθε σχολικού έτους, γεγονός που δυσκολεύει την λειτουργία του νηπιαγωγείου. **Πάγιο αίτημά μας είναι οι άμεση στελέχωση των μονάδων ΣΜΕΑΕ από μόνιμο διεπιστημονικό προσωπικό** και για τα ειδικά νηπιαγωγεία στα οποία συναντάμε κάθε χρόνο τις περισσότερες και βασικές ελλείψεις.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία το διεπιστημονικό προσωπικό του ειδικού νηπιαγωγείου περιλαμβάνει: ειδικό παιδαγωγό, ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό, λογοθεραπευτή και εργοθεραπευτή για κάθε σχολική μονάδα ειδικής αγωγής όμως τα περισσότερα ειδικά νηπιαγωγεία λειτουργούν μόνο με αναπληρωτές ειδικούς παιδαγωγούς ή/ και ειδικό βοηθητικό προσωπικό έτσι οι ανάγκες των μαθητών καλύπτονται από το διεπιστημονικό προσωπικό του ειδικού δημοτικού σχολείου με το οποίο συστεγάζονται και δεν αποτελούν προσωπικό της ίδιας της σχολικής μονάδας. Κάθε ειδικό νηπιαγωγείο πρέπει να είναι πλήρες στελεχωμένο από όλες τις ειδικότητες από την έναρξη του σχολικού έτους, ανεξάρτητα από το εάν συστεγάζεται με ειδικό δημοτικό σχολείο.

Το ωρολόγιο πρόγραμμα του ειδικού νηπιαγωγείου είναι από τις 8:15 έως τις 13:00 γεγονός το οποίο δε λαμβάνεται υπόψη όσο αφορά τη μετακίνηση των μαθητών του ειδικού νηπιαγωγείου και κατά την προσέλευση αλλά και κατά την αποχώρηση, καθώς η μετακίνηση των παραπάνω γίνεται σύμφωνα με το ωρολόγιο

πρόγραμμα του συστεγαζόμενου ειδικού δημοτικού σχολείου είτε με άλλο ειδικό δημοτικό σχολείο του οποίου το λεωφορείο εξυπηρετεί τη μετακίνησή τους. Δεν υπάρχει καμία μέριμνα ούτε νομοθεσία για τα παιδιά αλλά και για το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου όσο αφορά την αναγκαστική πρόωγη προσέλευση των νηπίων στο χώρο του σχολείου και την καθυστερημένη αποχώρησή τους από το χώρο του σχολείου.

4. Συνέπεια των αρμόδιων φορέων στις προτάσεις φοίτησης των νηπίων

Τα δημόσια κέντρα διάγνωσης και διαφοροδιάγνωσης, τα οποία προτείνουν το πλαίσιο και τη δομή φοίτησης των νηπίων να έχουν συνέπεια όσον αφορά την υποστήριξη που θα λάβουν οι μαθητές και να προτείνουν υπεύθυνα τις δομές και τα πλαίσια φοίτησης χωρίς υποθετικές προτάσεις. Βέβαια, τα όποια προβλήματα υπάρχουν σήμερα σε αυτό το κομμάτι οφείλονται στην ασυνέπεια του Υπουργείου Παιδείας για την επαρκή και άμεση στελέχωση των δομών αυτών από μόνιμο προσωπικό- διεπιστημονική ομάδα.

B. ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΣΜΕΑΕ

Προτάσεις για τα Τμήματα Ένταξης

A. Νομοθετική κατοχύρωση της υποχρέωσης ίδρυσης Τμήματος Ένταξης σε κάθε Γενικό Σχολείο

Όλες οι επιδημιολογικές μελέτες αναφέρουν ότι το ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού που εμφανίζει ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ε.ε.α.) κυμαίνεται κοντά στο 10%. Αυτό σημαίνει ότι, σε ένα μικρό σχολείο 100 μαθητών, 10 τουλάχιστον μαθητές θα έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ωστόσο, σε πολλά σχολεία είτε δεν υπάρχουν τμήματα ένταξης γιατί η ίδρυσή τους έγκειται στην απόφαση του εκάστοτε διευθυντή και του συλλόγου διδασκόντων είτε απαιτείται ίδρυση άνω του ενός τμήματος λόγω του μεγάλου αριθμού μαθητών που χρήζουν ειδικής εκπαίδευσης. Κρίνουμε πως γι' αυτόν τον λόγο θα πρέπει να κατοχυρωθεί με νόμο η ίδρυση Τμημάτων Ένταξης σε όλα τα ελληνικά σχολεία. Επιπλέον, μέσω της ίδρυσης τμημάτων ένταξης σε όλα τα σχολεία, διασφαλίζεται η παρουσία του εκπαιδευτικού ΕΑΕ, ο οποίος σε συνεργασία με το υπόλοιπο εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου, συντονίζει το έργο της ένταξης- συμπεριληπτικής εκπαίδευσης.

Οι σχολικές περιφέρειες τμημάτων ένταξης που το ΠΔ 79 προβλέπει στο άρθρο 5, παρ. 7 το εξής: «*Η σχολική περιφέρεια των Τμημάτων Ένταξης στα νηπιαγωγεία και στα δημοτικά σχολεία καθορίζεται με απόφαση του οικείου Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση των Σχολικών Συμβούλων Γενικής και Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης*»).

Προτείνουμε οι Σχολικές Περιφέρειες των Τμημάτων Ένταξης να συμπίπτουν με αυτές των σχολείων Γενικής Εκπαίδευσης. Θεωρούμε πως η

παραπάνω διατύπωση ενέχει τον κίνδυνο μετακινήσεων μαθητών που χρειάζονται την υποστήριξη από τμήμα ένταξης κατά το δοκούν, αφού θα μπορούν να μετακινηθούν μαθητές, χωρίς να πληρούνται παιδαγωγικά κριτήρια.

Η πιθανότητα μετακίνησης μαθητών είτε λόγω μη ύπαρξης τμήματος ένταξης σε μια σχολική μονάδα, είτε για άλλους λόγους (λ.χ. πρόβλημα συμπεριφοράς) ενέχεται πλέον ως ενδεχόμενο με την ίδρυση των ξεχωριστών περιφερειών. Όπως, προαναφέραμε, επιβάλλεται η ίδρυση ενός Τ.Ε. σε κάθε σχολική μονάδα, οπότε δε θα υπάρχει λόγος μετακίνησης λόγω μη λειτουργίας. Επιπρόσθετα, θεωρούμε αντιπαιδαγωγικό μέσο τη μετακίνηση μαθητή, ιδιαίτερα αν δεν έχουν αυτός στο σχολικό περιβάλλον. Η μετακίνηση του μαθητή σε άλλο σχολικό πλαίσιο με Τ.Ε. θα πρέπει να αποτελεί την τελευταία επιλογή, εφόσον έχουν εξαντληθεί όλες οι απαραίτητες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις σε επίπεδο συνεργασίας του συλλόγου διδασκόντων, σχολικών συμβούλων και γονέων.

Β. Αριθμός μαθητών που φοιτούν σε Τμήμα Ένταξης

Στο Δημοτικό Σχολείο προτείνουμε τη διατήρηση του ανώτατου ορίου των 12 μαθητών για κάθε Τμήμα Ένταξης. Σε διαφορετική περίπτωση δε θα μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά τα εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα που σχεδιάζονται βάσει των μαθησιακών αναγκών κάθε μαθητή.

Σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε πως θα πρέπει **να υπάρξει νομοθετική κατοχύρωση της δυνατότητας ίδρυσης και δεύτερου τμήματος ένταξης σε μια σχολική μονάδα, ειδικά σε μεγάλα αστικά κέντρα**, και σε 12θέσια και άνω σχολεία, όπου οι πιθανότητες για μαθητές με διαγνωσμένη ή μη αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι αυξημένη. Επομένως, γίνεται αντιληπτό πως δεν είναι ρεαλιστικά δυνατή η εκπαιδευτική υποστήριξη όλων των μαθητών από έναν μόνο εκπαιδευτικό ΕΑΕ.

Τέλος, **δεν προτείνουμε την αύξηση την του ορίου των μαθητών που φοιτούν στο Τ.Ε.**, γιατί, όπως προαναφέρθηκε, δεν είναι εφικτή η εξατομικευμένη υποστήριξη του μαθητή είτε εντός του Τ.Ε., είτε με στήριξη εντός τάξης τόσο μεγάλου αριθμού μαθητών από τον εκπαιδευτικό ΕΑΕ.

Γ. Λειτουργία Τμημάτων Ένταξης

1.Χώρος: Θα πρέπει να διασφαλίζεται πως το τμήμα ένταξης θα λειτουργεί σε ξεχωριστό χώρο του σχολείου, με τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές και συνθήκες, ώστε να πραγματοποιείται τόσο η εξατομικευμένη υποστήριξη των μαθητών όσο και η διδασκαλία τους σε μικροομάδα. Η εξασφάλιση του κατάλληλου χώρου, σε συνδυασμό με την παροχή του απαραίτητου παιδαγωγικού υλικού (εποπτικά μέσα διδασκαλίας, Τ.Π.Ε. κ.ά.), θα πρέπει να αποτελούν βασικές προϋποθέσεις πριν την ίδρυση τμήματος ένταξης σε μια σχολική μονάδα.

2.Μαθητές που φοιτούν στο Τ.Ε.:

Μαθητές χωρίς διάγνωση: Η φοίτηση στο Τ.Ε. μπορεί να εγκρίνεται ύστερα από δήλωση γονέα και απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων. Επίσης, προτείνεται να γίνεται ενημέρωση του Σχολικού συμβούλου ΕΑΕ με ειδική αιτιολογημένη παιδαγωγική έκθεση που θα συντάσσουν από κοινού ο εκπαιδευτικός του Τ.Ε. και ο εκπαιδευτικός της τάξης του μαθητή. Παράλληλα, να γίνεται η παραπομπή του μαθητή σε διαγνωστικό φορέα, προκειμένου να υπάρχει και επίσημη διάγνωση.

Στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς και στην αρχή της επόμενης να πραγματοποιείται άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση από τον εκπαιδευτικό της τάξης (και) σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό του Τ.Ε., ώστε να μπορεί κάθε δάσκαλος να έχει λίστα μαθητών των οποίων προτείνει τη φοίτηση στο τμήμα ένταξης. Να ακολουθεί άτυπη αξιολόγηση και από τον εκπαιδευτικό του Τ.Ε., ώστε να συναποφασίζουν τον τρόπο υποστήριξης του μαθητή. Για τον λόγο αυτόν θα πρέπει να υπάρχει υποχρεωτικό portfolio για κάθε μαθητή εφόσον έχει αξιολογηθεί, είτε έχει υποστηριχθεί είτε όχι από το τμήμα ένταξης.

Αριθμός μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη γενική τάξη (ν.4452/2017, άρθρο 11)

Στις υποπεριπτώσεις α και β της παραγράφου 1α αναφορικά με τον αριθμό μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στη γενική τάξη τίθενται αυξημένοι περιορισμοί για τη μείωση του αριθμού των μαθητών σε τμήμα, όταν σε αυτό υπάρχουν διαγνώσεις μαθητών από αρμόδιους δημόσιους φορείς. Το γεγονός ότι προτείνεται ως προϋπόθεση η ύπαρξη 2 διαγνώσεων αναπηρίας ή/ και ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και άνω των 4 διαγνώσεων για ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, με τον ταυτόχρονο περιορισμό της μη λειτουργίας Τμήματος Ένταξης στη δεύτερη περίπτωση, περιορίζει σημαντικά τη δυνατότητα διαχωρισμού των τμημάτων, με αρνητικό αντίκτυπο στο σύνολο των μαθητών τους. Η παρούσα διάταξη διαχωρίζει τις ειδικές μαθησιακές δυσκολίες από το σύνολο των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και αναπηριών, πλήττοντας κατά αυτόν τον τρόπο τα εκπαιδευτικά δικαιώματα των συγκεκριμένων μαθητών που δικαιούνται ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Θεωρούμε αναγκαία τη λειτουργία ενός τουλάχιστον Τμήματος Ένταξης σε κάθε νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο σύμφωνα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τον αριθμό των μαθητών. Επιπλέον, θεωρούμε αρνητική τη διάταξη σύμφωνα με την οποία η απόφαση για τη μείωση του αριθμού των μαθητών αφαιρείται από τον σύλλογο διδασκόντων και μετατίθεται στον περιφερειακό διευθυντή Εκπαίδευσης. Τέλος, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη το μωσαϊκό των εκπαιδευτικών αναγκών που έχει διαμορφωθεί στη σχολική πραγματικότητα, πέραν των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, όπως δίγλωσσοι μαθητές κ.ά.

3. Πορτφόλιο (Ατομικός Φάκελος Μαθητή):

Ο ατομικός φάκελος μαθητή μπορεί να είναι έντυπος ή/ και ψηφιακός. Η χρήση ψηφιακού φακέλου ενδείκνυται, καθώς μπορεί να συμπεριλάβει και άλλες μορφές συλλογής πληροφοριών πέρα από έντυπες (π.χ. ηχογράφιση μαθητή που πραγματοποιεί ανάγνωση).

Είναι απαραίτητος για δύο λόγους:

1. Η συχνή εναλλαγή προσώπων (70% στελέχωση δομών ΕΑΕ από αναπληρωτές) καθιστά δύσκολη τη συνέχεια στα εξατομικευμένα προγράμματα των μαθητών, οπότε θα αποτελέσει μια γέφυρα μεταξύ των διαφορετικών προσώπων που στελέχωσαν ένα Τ.Ε.
2. Η οργάνωση των πληροφοριών θα βοηθήσει, ώστε να υπάρχει γνώση των στόχων που είναι απαραίτητο να τεθούν για κάθε μαθητή αλλά και μια συνολική εικόνα της προόδου του.

Περιεχόμενο:

1. Η διάγνωση-γνωμάτευση ή γνωματεύσεις που έχουν δοθεί και οποιοδήποτε άλλο έγγραφο έχει στην κατοχή της η οικογένεια.
2. Οικογενειακό ιστορικό μαθητή: Συλλέγεται μετά από συνεργασία του εκπαιδευτικού της τάξης και των μελών της ΕΔΕΑΥ (σχολικός ψυχολόγος, κοινωνικός λειτουργός) με την οικογένεια.
3. Παιδαγωγική έκθεση-Περιγραφική αξιολόγηση -Φύλλα παρατήρησης: Οποιοσδήποτε υποστηρίζει τον μαθητή να συντάσσει μια σύντομη περιγραφική έκθεση σχετικά με την επίδοση/ συμπεριφορά του σε συγκεκριμένο γνωστικό τομέα π.χ. μουσική, καλλιτεχνικά, γυμναστική. Μπορεί να υπάρξει κάποια φόρμα, ώστε να μπορεί κάθε συνάδελφος να τη συμπληρώνει και να προστίθεται στον φάκελο του μαθητή.
4. Ενδεικτικές εργασίες από κάθε τομέα (π.χ. γλώσσα, μαθηματικά) ή/ και αναφορές σχετικά με τις κοινωνικές δεξιότητες του μαθητή από την τάξη, από το τμήμα ένταξης, το διάλειμμα και άλλες δραστηριότητες της σχολικής ζωής (λ.χ. εκπαιδευτικές εκδρομές).
5. Δείγματα εργασίας από την αρχική, ενδιάμεση και τελική εκπαιδευτική αξιολόγηση του μαθητή.

Ο ατομικός φάκελος θα πρέπει να είναι προσβάσιμος από τους εκπαιδευτικούς που έρχονται σε επαφή με τον μαθητή, από τον διευθυντή, από τον σχολικό σύμβουλο Γενικής Εκπαίδευσης και ΕΑΕ και από δημόσιο διαγνωστικό φορέα. Οι γονείς θα μπορούν να ενημερώνονται ύστερα από σχετικό αίτημά τους στη διεύθυνση του σχολείου.

4. Συνεργασία εκπαιδευτικού τμήματος ένταξης και δασκάλου τάξης:

Σύμφωνα με τον νόμο 4368/2016, άρθρο 82, παρ.5:

«Σκοπός των ΤΕ είναι η πλήρης ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στο σχολικό περιβάλλον μέσα από ειδικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις. Ο εκπαιδευτικός του ΤΕ υποστηρίζει τους μαθητές εντός του περιβάλλοντος της τάξης τους, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των τάξεων, με στόχο τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων και των διδακτικών πρακτικών, καθώς και την κατάλληλη προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού και του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Η υποστήριξη σε ιδιαίτερο χώρο υλοποιείται εφόσον το επιβάλλουν οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, με απώτερο στόχο τη δυνατότητα μελλοντικής υποστήριξης αυτών εντός του περιβάλλοντος της τάξης τους».

Ως προς το πνεύμα του το συγκεκριμένο άρθρο κινείται σε θετικό κλίμα, ειδικά αν διαβάσουμε την αιτιολογική έκθεση η οποία αναφέρει: «Με την παράγραφο 5 ενισχύεται ο ενταξιακός χαρακτήρας του ΤΕ στο σχολείο γενικής εκπαίδευση, μεταφέροντας την υποστήριξη των μαθητών από τον εκπαιδευτικό του ΤΕ στο περιβάλλον της τάξης που ανήκουν οι μαθητές, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό του τμήματος, συμβάλλοντας στη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων και των διδακτικών πρακτικών, στην κατάλληλη προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού και του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος».

Με βάση το παραπάνω απόσπασμα η υποστήριξη, λοιπόν, αφορά:

- τη διαφοροποίηση του περιβάλλοντος της τάξης,
- του υλικού και
- των διδακτικών πρακτικών

Η υποστήριξη, επομένως, δεν αφορά αποκλειστικά την παρουσία των εκπαιδευτικών εντός της τάξης του μαθητή. Θα πρέπει να επισημανθεί πως υπεύθυνος για την απόφαση σε κάθε περίπτωση είναι ο εκπαιδευτικός του τμήματος ένταξης και ο εκπαιδευτικός της τάξης του μαθητή, δηλαδή όποιος έχει πραγματοποιήσει και την άτυπη αξιολόγηση του μαθητή. Τίποτα δε θα πρέπει να αποκλείει την ταυτόχρονη υποστήριξη και εντός και εκτός της τάξης του μαθητή, στον χώρο του τμήματος ένταξης. Επιπλέον, δε θα πρέπει αυτή η διάταξη να αποτελεί δικαιολογία, ώστε να μην παρέχεται παράλληλη στήριξη σε μαθητές. Οι συγκεκριμένοι μαθητές, έχουν διαφορετικού βαθμού ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που δεν καλύπτονται από την ολιγόωρη υποστήριξη του εκπαιδευτικού του τμήματος ένταξης ο οποίος έχει στην ευθύνη του άλλους 12 ή και περισσότερους μαθητές. Όλα τα μοντέλα συνεκπαίδευσης αναφέρονται και στην εξατομικευμένη υποστήριξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Αναφορικά με την ταυτόχρονη παρουσία των δύο εκπαιδευτικών προτείνουμε το μοντέλο της συνδιδασκαλίας με την προϋπόθεση του ακόλουθου τριπτύχου: συσχεδιασμός εκπαιδευτικής παρέμβασης βάσει αξιολόγησης εκπαιδευτικών αναγκών - συνεφαρμογή/ συνδιδασκαλία με εναλλαγή ρόλων εντός τάξης - συναξιολόγηση/ αποτίμηση της εκπαιδευτικής παρέμβασης. Στην ουσία ο εκπαιδευτικός του Τ.Ε. να διαδραματίζει τον ρόλο του συντονιστή εκπαιδευτικού για την εφαρμογή ενταξιακών και συμπεριληπτικών πρακτικών στη σχολική του μονάδα, υποστηρίζοντας τόσο τους ίδιους τους μαθητές όσο και τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση, καθώς όλος ο σύλλογος διδασκόντων πρέπει να μετέχει και να έχει την από κοινού ευθύνη για την υποστήριξη όλων των μαθητών του σχολείου.

ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Υπάρχουν διάφοροι τύποι συνδιδασκαλίας, οι οποίοι μπορούν να εναλλάσσονται ανάλογα και με τον στόχο που έχουμε και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ε.ε.α.) των μαθητών που θέλουμε να υποστηρίξουμε. Για παράδειγμα, διαφορετική είναι η παρουσία του δεύτερου εκπαιδευτικού όταν θέλει να κάνει παρατήρηση και διαφορετική όταν θα υποστηρίζει των μαθητή με ε.ε.α. Παρακάτω παρουσιάζονται

τα 6 βασικά μοντέλα που μπορούν να επιλεγούν (Sileo, & Garderen, 2010). Αναλυτικότερα:

Ένας διδάσκει- ο άλλος παρατηρεί (one teach, one observe): Συστηματική παρατήρηση και συνάντηση για ανάλυση των δεδομένων.

Ένας διδάσκει, ένας κυκλοφορεί (One teach, one drift) στην τάξη: Ένας καθηγητής έχει την ευθύνη διδασκαλίας και ο άλλος κυκλοφορεί στην αίθουσα δίνοντας διευκρινήσεις στους μαθητές

Παράλληλη διδασκαλία (Parallel teaching): Και οι δύο εκπαιδευτικοί παρέχουν τις ίδιες πληροφορίες- διαιρούν την τάξη σε ομάδες και καθοδηγούν το μάθημα συγχρόνως

Διδασκαλία Σταθμού (Station Teaching): Οι εκπαιδευτικοί μοιράζουν την τάξη και το περιεχόμενο της διδασκαλίας. Οι μαθητές εναλλάσσονται από εκπαιδευτικό σε εκπαιδευτικό. Ο εκπαιδευτικός επαναλαμβάνει τα ίδια για κάθε ομάδα.

Εναλλασσόμενη διδασκαλία: Μικρές ομάδες που έχουν τις ιδιαιτερότητες τους και όλη η ομάδα προχωράει μπροστά. Εναλλακτικά θέματα αναλύονται σε διαφορετικά επίπεδα ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών.

Για τις παραπάνω μορφές συνεργατικής διδασκαλίας πρέπει να υπάρξει κατάλληλη ενημέρωση, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών από την πλευρά της Πολιτείας.

5.Υποστήριξη και ενημέρωση γονέων:

Αυτή θα πρέπει να γίνεται από κοινού με τον εκπαιδευτικό της τάξης του μαθητή και αφού έχει υπάρξει σχετική συνεργασία μεταξύ τους.

Προτάσεις για τις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

A. Προτείνουμε την αύξηση και αναβάθμιση των ειδικών σχολείων: Παρά την τάση για ένταξη των μαθητών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα γενικά σχολεία, τα ειδικά σχολεία είναι αναντικατάστατα για ορισμένες περιπτώσεις μαθητών.

B. Υλικοτεχνική υποδομή: Ύπαρξη λίστας προαπαιτούμενων υλικών από το Υπουργείο Παιδείας, με τα οποία πρέπει να είναι εξοπλισμένο ένα ειδικό σχολείο. Επίσης, πρέπει να εξεταστούν τα **κτιριακά θέματα** που υπάρχουν σε ειδικά σχολεία ανά την ελληνική επικράτεια και αυτά να μεταφερθούν σε κατάλληλα κτίρια που να πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές.

Γ. Αριθμός μαθητών ανά τάξη: Ως προς τον ελάχιστο και μέγιστο αριθμό μαθητών ανά τμήμα σε ΣΜΕΑΕ (τόσο σε νηπιαγωγείο όσο και σε δημοτικό) προτείνουμε **3 και 5 μαθητές αντίστοιχα, με βάση και την Υπουργική Απόφαση με αριθμό 117303/Γ6/2007 (ΦΕΚ 2105/30-10-2007)**, ώστε να υποστηρίζονται αποτελεσματικότερα τόσο σε εξατομικευμένο όσο και σε ομαδικό επίπεδο οι μαθητές. Επίσης, προτείνεται να διατηρηθεί μεν η οργανικότητα των ΣΜΕΑΕ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 του Προεδρικού Διατάγματος 603/1982, η δε λειτουργικότητά τους να διαμορφώνεται σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών ανά σχολικό έτος. Σε σύγκριση με την προηγούμενη νομοθεσία, κρίνουμε μεν θετική τη μείωση του αριθμού των μαθητών ανά τμήμα ΣΜΕΑΕ από 5-8 σε 4-7 (ν. 4452/2017). **Προτείνουμε αναφορικά με τον κατώτατο αριθμό μαθητών ανά τμήμα ΣΜΕΑΕ οι περιπτώσεις μαθητών που χαρακτηρίζονται ως “εξαιρετικές” βάσει της παιδαγωγικά τεκμηριωμένης εισήγησης του συλλόγου διδασκόντων να αρκεί για την κατανομή των μαθητών σε τμήματα σε συνδυασμό και με τη γνωμάτευση του ΚΕΔΔΥ.** Ιδίως στην περίπτωση των σχολικών μονάδων απομακρυσμένων ή νησιωτικών περιοχών θα πρέπει να υπάρχει ευελιξία στη δημιουργία τμημάτων ΣΜΕΑΕ, προκειμένου να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά οι εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών τους. **Τα ολιγομελή τμήματα** (3 μαθητές ανώτατο όριο ανά εκπαιδευτικό) θα πρέπει να εγκρίνονται με βάση την αιτιολογημένη εισήγηση του συλλόγου διδασκόντων του σχολείου και να εγκρίνονται σε επίπεδο τοπικής διεύθυνσης, όχι περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης.

Στην παράγραφο 3 του ν. 4452/2017 **κρίνουμε αρνητικό το γεγονός ότι προβλέπεται πλέον η πρόσληψη ιδιώτη βοηθού και στις ΣΜΕΑΕ.** Κάθε μαθητής δικαιούται πρόσθετο ειδικό βοηθό (ΕΒΠ) εφόσον αυτός είναι απαραίτητος. Είναι απαραίτητη η παρουσία ΕΒΠ σε σταθερή, καθημερινή βάση του εβδομαδιαίου ωρολόγιου προγράμματος, προκειμένου να υπάρχει η βέλτιστη εκπαιδευτική υποστήριξη των μαθητών μέσα από τη συνεργασία των εκπαιδευτικών της τάξης και του ΕΒΠ σε όλους τους τομείς (μαθησιακό πρόγραμμα, πρόγραμμα αυτοεξυπηρέτησης κ.ά.). **Σε κάθε τμήμα ΣΜΕΑΕ, ιδίως στην περίπτωση πολλών μαθητών εντός ενός τμήματος, θα πρέπει να αναλογεί ένας εκπαιδευτικός του ΕΒΠ σταθερά για το σύνολο του εβδομαδιαίου ωρολόγιου προγράμματος.**

Δ. Λειτουργία τμημάτων ολοήμερου σχολείου σε όλες τις ΣΜΕΑΕ: Σύμφωνα με την υπ’ αριθμό 100371Δ3 Υπουργική Απόφαση επεκτάθηκε ο θεσμός του Ολοήμερου σχολείου και στις ΣΜΕΑΕ, κάτι το οποίο ανέκαθεν αποτελούσε πάγια θέση μας, εφόσον προβλέπονται οι κατάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές και η στελέχωση του προγράμματος με το απαραίτητο εκπαιδευτικό προσωπικό. Η φοίτηση των μαθητών σε τμήμα ολοήμερου στις ΣΜΕΑΕ μπορεί να συμβάλλει θετικά στην εκπαίδευσή τους μέσω της προσθήκης επιπλέον γνωστικών αντικειμένων, όπως Εικαστικά, Μουσική, Φυσική Αγωγή κ.λπ. Η λειτουργία του ολοήμερου προγράμματος εξυπηρετεί αφενός τους εργαζόμενους γονείς των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αφετέρου προσφέρει στους μαθητές τις απαραίτητες εκπαιδευτικές υπηρεσίες, τις οποίες τώρα παρέχουν ιδιώτες με μεγάλη οικονομική επιβάρυνση για τις οικογένειες των μαθητών. Ειδικότερα, με

αφορμή και την προαναφερθείσα Υ.Α., **θα πρέπει να οριστούν με σαφήνεια σε θεσμικό επίπεδο τα ακόλουθα:**

- **Ο αριθμός των μαθητών ανά τμήμα στο ολόημερο πρόγραμμα.** Αυτός δε θα πρέπει να υπερβαίνει τον αντίστοιχο αριθμό μαθητών ανά τμήμα στο πρωινό ωρολόγιο πρόγραμμα, προκειμένου να γίνεται ουσιαστική υποστήριξη των μαθητών και όχι να μετατραπεί η φοίτηση των μαθητών σε αυτό σε απλή φύλαξη.

- **Η έναρξη του ολόημερου προγράμματος θα πρέπει να γίνεται, εφόσον είναι διαθέσιμο όλο το απαραίτητο εκπαιδευτικό προσωπικό** (εκπαιδευτικοί τάξεων και ειδικοτήτων, σχολικοί νοσηλευτές, ΕΒΠ). Οι συνάδελφοι του ολόημερου προγράμματος θα πρέπει να διαθέτουν το βασικό τμήμα του διδακτικού τους ωραρίου σε αυτό και να συμπληρώνουν το υπόλοιπο στο πρωινό πρόγραμμα. Αντιστρόφως το πρωινό πρόγραμμα δεν πρέπει να διαμορφώνεται με γνώμονα την εξυπηρέτηση της λειτουργίας του ολόημερου προγράμματος, όπως παρατηρείται ότι συμβαίνει ήδη στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης.

- Η αναγκαιότητα για την **επιστροφή του σταθερού υπεύθυνου εκπαιδευτικού για το ολόημερο πρόγραμμα** και όχι η εκ περιτροπής ανάθεση της ευθύνης σε ένα σύνολο εκπαιδευτικών του σχολείου. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η ανάγκη για σταθερότητα σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο αναφοράς για τους μαθητές με αναπηρία ή/ και ε.ε.α.

Ε. Πρέπει να υπάρξει μέριμνα για τη μετάβαση μαθητών από το Ειδικό Σχολείο στο Γενικό Σχολείο: Οι εγγεγραμμένοι μαθητές των ειδικών σχολείων, μετά από συνεννόηση των γονέων/κηδεμόνων, της διεύθυνσης και του συλλόγου διδασκόντων του Ειδικού Σχολείου όπου φοιτούν, του αρμόδιου ΚΕΔΔΥ και του Σχολικού Συμβούλου Ειδικής Αγωγής, να έχουν τη δυνατότητα αίτησης Παράλληλης Στήριξης και φοίτησης στο Γενικό Σχολείο και μετά το πέρας της Α' δημοτικού, εκμεταλλευόμενοι την προκαταρκτική τάξη του ειδικού σχολείου. Δηλαδή, πρέπει να υπάρχει δυνατότητα ο μαθητής του ειδικού σχολείου να αλλάξει σχολικό πλαίσιο και να εγγραφεί στην Α' Δημοτικού με Παράλληλη Στήριξη.

ΣΤ. Αναφορικά με την αλλαγή βαθμίδας (από νηπιαγωγείο- δημοτικό, δημοτικό- ΣΜΕΑΕ Δευτεροβάθμιας): Η ομαλή μετάβαση μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω του από κοινού σχεδιασμού και υλοποίησης αντίστοιχου προγράμματος από τους εμπλεκόμενους στις δύο σχολικές μονάδες εκπαιδευτικούς, καθώς και να κοινοποιείται προς τους αρμόδιους σχολικούς συμβούλους και τους γονείς. Το εν λόγω πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένα στάδια και στόχους, όπως αρχική γνωριμία και σταδιακή εξοικείωση με σχολικές εγκαταστάσεις και εκπαιδευτικό προσωπικό της νέας σχολικής βαθμίδας φοίτησης του μαθητή. Προτείνεται να υπάρξει σχετική θεσμοθέτηση.

Ζ. Συνεργασία με τα Γενικά Σχολεία: Με την Υπουργική Απόφαση 72877/Δ3/17-10-2016 προωθείται το άνοιγμα στην κοινωνία καθώς, πλέον, ορίζεται η εκπόνηση προγραμμάτων του Ειδικού Σχολείου έξω από τα όρια του σχολείου, στην

κοινωνία, με σκοπό να ενταχθούν οι μαθητές πιο εύκολα στο κοινωνικό σύνολο και να ευαισθητοποιείται - ενημερώνεται η κοινωνία απέναντι στα άτομα με αναπηρία και στη διαφορετικότητα ως αναπόσπαστο στοιχείο του πραγματικού κόσμου. Η ένταξη των μαθητών σχετίζεται άμεσα με την ύπαρξη των πολλαπλών επιλογών στη φοίτηση ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών και την εξέλιξή τους. Για αυτόν τον λόγο είναι απαραίτητη η ευελιξία στη φοίτηση και η εναλλαγή εκπαιδευτικού πλαισίου, εφόσον διασφαλίζονται οι κατάλληλες προϋποθέσεις προς όφελος του μαθητή.

Η. Ίδρυση Νέων Ειδικών Σχολείων: Νέα ειδικά σχολεία πρέπει να ιδρύονται, όπου κρίνεται αναγκαίο, προκειμένου να εξυπηρετείται ο μαθητικός πληθυσμός κάθε περιοχής και να αποφεύγεται η μετακίνηση των μαθητών σε μεγάλη χιλιομετρική απόσταση για φοίτησή τους σε εξειδικευμένο σχολικό πλαίσιο. Σύμφωνα με εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τις Ειδικές Ανάγκες και την Εκπαίδευση της Ένταξης (<http://www.european-agency.org/>), οι οποίες στηρίχτηκαν σε στοιχεία που έδωσε η ίδια η Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδος, ο αριθμός των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές που λαμβάνουν υποστήριξη μέσα από τις δομές της ειδικής αγωγής στην Ελλάδα ανέρχεται σε ποσοστό 3,28% επί του συνόλου του μαθητικού πληθυσμού (στοιχεία 2011), όταν ο μέσος όρος σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι διπλάσιος και αγγίζει το 7-10%, ποσοστό που επιβεβαιώνει και η διεθνής βιβλιογραφία. Αυτό σημαίνει ότι ένα μεγάλο πλήθος μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες βρίσκεται ακόμα χωρίς διάγνωση και πιθανότατα εκτός σχολικής δομής. Η τελευταία χαρτογράφηση της ΕΑΕ της χώρας μας έγινε το 2003, πριν δέκα χρόνια, και είναι πλέον μη έγκυρη. Η εμπειρία μας δείχνει ότι ο αριθμός των Ειδικών Σχολείων είναι μικρός για τις εκπαιδευτικές ανάγκες που παρουσιάζονται στην εκπαίδευση

Θ. Μόνιμη λύση στο πρόβλημα της μετακίνησης των μαθητών με λεωφορεία:

Όταν οι ΣΜΕΑΕ δε διαθέτουν ιδιόκτητα λεωφορεία, και για όσο χρονικό διάστημα δεν έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν, οι συμβάσεις με τους ιδιοκτήτες λεωφορείων θα πρέπει να είναι πολυετείς και τα δύο μέρη (Πολιτεία- ιδιοκτήτες λεωφορείων) να ανταποκρίνονται επαρκώς στις υποχρεώσεις τους, χωρίς να μετακυλούν το κόστος της μετακίνησης στους μαθητές και τις οικογένειές τους. Θα πρέπει να υπάρχει έγκαιρη έγκρισή τους για την αρχή της σχολικής χρονιάς από την Περιφέρεια Εκπαίδευσης και να προβλέπεται η μετακίνηση και για το ολόημερο της κάθε ΣΜΕΑΕ.

Ι. Καθηκοντολόγιο

Να αποσαφηνιστούν, στα πλαίσια της διεπιστημονικότητας και να είναι ξεκάθαροι οι ρόλοι όλων των ειδικοτήτων σε ένα Ειδικό Δημοτικό Σχολείο, το καθηκοντολόγιο της κάθε μιας ειδικότητας, καθώς και να υπάρχει ένα πρωτόκολλο συνεργασίας όλων των ειδικοτήτων.

Θέσεις για την παράλληλη Στήριξη-Συνεκπαίδευση

Σκοπός παράλληλης στήριξης- συνεκπαίδευσης

Η παράλληλη στήριξη ή συνεκπαίδευση αποτελεί έναν θεσμό, ο οποίος στοχεύει αφενός στη συμπερίληψη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σύνολο του γενικού σχολείου στο οποίο φοιτούν οι συμμαθητές τους αφετέρου στην προώθηση και αποδοχή της διαφορετικότητας σε αυτό. Απώτερος σκοπός η αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους τους, παράλληλα με την ουσιαστική συμμετοχή και παρακολούθηση του αναλυτικού προγράμματος της τάξης του μαθητή. Ο εκπαιδευτικός της παράλληλης στήριξης λειτουργεί ως ο δεύτερος ισότιμος εκπαιδευτικός της τάξης, ο οποίος συνεκπαιδεύει το σύνολο των μαθητών που φοιτούν σε αυτή, δημιουργώντας σε συνεργασία μαζί του το κατάλληλο περιβάλλον μάθησης προς όφελος όλων των μαθητών. Κυρίαρχο μέλημα του θεσμού της παράλληλης στήριξης είναι η επίτευξη του μέγιστου βαθμού αυτονομίας του μαθητή τόσο σε μαθησιακό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, έτσι ώστε σταδιακά και μέχρι το πέρας της σχολικής χρονιάς να δύναται να συμμετάσχει στην εκπαιδευτική διαδικασία με την ελάχιστη βοήθεια του εκπαιδευτικού της παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης. Σε κάθε περίπτωση η ανώτερη στοχοθεσία θα πρέπει να είναι ρεαλιστική και κατάλληλη σύμφωνα με το προφίλ του μαθητή, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη και το σύνολο των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή.

Τον Ιούνιο του 2009 ο Συνηγόρος του Πολίτη εξέδωσε Πόρισμα που αφορούσε την εφαρμογή του θεσμού της παράλληλης στήριξης μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Το πόρισμα αφορούσε τις καταγγελίες που είχε δεχτεί ο Συνηγόρος του Πολίτη από γονείς μαθητών σχετικά με την απουσία ή ελλιπή εφαρμογή του θεσμού της Παράλληλης Στήριξης καθώς και το διάλογο που ακολούθησε μεταξύ της Ανεξάρτητης Αρχής και του Υπουργείου Παιδείας. Παρακάτω αντιγράφουμε αυτούσια τις Διαπιστώσεις του Πορίσματος καθώς και το Συμπέρασμα-Προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ο Συνηγόρος του Πολίτη διαπιστώνει συστηματικές παραβιάσεις της νομοθεσίας εκ μέρους του ΥΠΕΠΘ όσον αφορά την εφαρμογή του μέτρου της παράλληλης στήριξης, με συνέπεια την παραβίαση του δικαιώματος ένταξης και φοίτησης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα γενικά σχολεία. Ειδικότερα:

Α) Πολλά αιτήματα απορρίπτονται ή κρίνονται ως καταχρηστικά, μολονότι πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις για την υλοποίησή τους. Παρατηρείται δηλαδή μια συστηματική μετάθεση ευθυνών από το ΥΠΕΠΘ: είτε στα ΚΕΔΔΥ (δηλαδή, στις αρμόδιες διαγνωστικές υπηρεσίες του ίδιου του ΥΠΕΠΘ!), τα οποία φέρονται να προτείνουν υπερβολικά συχνά παράλληλη στήριξη, είτε στο Υπουργείο Οικονομικών λόγω ανεπάρκειας ή καθυστέρησης στη χορήγηση των πιστώσεων, ενώ ακόμα και μετά

την αποστολή των πιστώσεων, το μέτρο σε πολλές περιπτώσεις δεν υλοποιείται λόγω της αναφερόμενης έλλειψης διαθέσιμων εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής.

Β) Στις περιπτώσεις όπου η παράλληλη στήριξη υλοποιείται με σημαντική καθυστέρηση ή με τρόπο ανεπαρκή, τα συνακόλουθα προβλήματα μπορεί να οδηγήσουν σε ουσιαστική καταστρατήγηση του σκοπού της. Ειδικότερα, η καθυστέρηση ή η ελλιπής εφαρμογή του μέτρου μπορεί να καταστήσουν δυσχερή ή ακόμη και αδύνατη την σχολική ένταξη των ενδιαφερόμενων μαθητών, λόγω των προβλημάτων προσαρμογής και του αρνητικού κλίματος που έχει ήδη δημιουργηθεί, το οποίο δύσκολα αναστρέφεται ακόμα και αν το μέτρο υλοποιηθεί στη συνέχεια.

Γ) Ως προς το ζήτημα της απόρριψης αιτημάτων παράλληλης στήριξης με την αιτιολογία ότι στο σχολείο του μαθητή λειτουργεί τμήμα ένταξης, επισημαίνεται ότι ο νόμος δεν θέτει ως προϋπόθεση για την παροχή παράλληλης στήριξης τη μη ύπαρξη τμήματος ένταξης στο σχολείο του μαθητή, εφόσον η παράλληλη στήριξη κρίνεται αναγκαία από το οικείο ΚΕΔΔΥ βάσει του είδους των εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή, αναγνωρίζοντας, ως εκ τούτου, ότι πρόκειται για μέτρα διαφορετικά που εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες και, συνεπώς, δεν μπορούν να υποκαταστήσουν το ένα το άλλο. Μολονότι το ΥΠΕΠΘ (όπως προκύπτει, μεταξύ άλλων και από το προαναφερόμενο έγγραφο υπ' αρ. 3777/Γ6/10-01-08), αναγνωρίζει ότι η παράλληλη στήριξη μπορεί να παρέχεται «σε εξαιρετικές περιπτώσεις» ανεξαρτήτως της λειτουργίας τμήματος ένταξης, στην πράξη, συχνά, για λόγους σκοπιμότητας φαίνεται να παραβλέπει τον διαχωρισμό και δεν έχει δώσει καμία εξήγηση σε σχετικές επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη. Περαιτέρω και ως προς το ζήτημα αυτό δεν φαίνεται να θεωρεί αντιφατικό ή προβληματικό το να «ακυρώνει» ή να θεωρεί καταχρηστικές τις γνωματεύσεις των διαγνωστικών του φορέων, των ΚΕΔΔΥ.

*Δ) Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο τρόπος υλοποίησης της παράλληλης στήριξης δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες μαθητών με ειδικές κατηγορίες εκπαιδευτικών αναγκών, με αποτέλεσμα και πάλι να αναιρείται ουσιαστικά ο σκοπός της, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση μαθητή με προβλήματα όρασης (αναφορά με αρ. πρωτ. *****/2008) που αναφέρεται παραπάνω, στον οποίο παρασχέθη ατομική υποστήριξη για ορισμένο αριθμό διδακτικών ωρών από εκπαιδευτικό γενικής αγωγής λόγω έλλειψης αναπληρωτών ΣΜΕΑ. Ο συγκεκριμένος μαθητής είχε ανάγκη συνεχούς υποστήριξης από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής ειδικευμένο στα προβλήματα όρασης με γνώση γραφής BRAILLE, για να ενταχθεί στην τάξη και να παρακολουθήσει το σχολικό πρόγραμμα. Το άρθρο 7 του ν. 3699/08, αναφέρει ως «επιθυμητή» μεν, όχι όμως ως απαραίτητη προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών σε προγράμματα παράλληλης στήριξης τυφλών μαθητών την πιστοποιημένη γνώση της γραφής BRAILLE. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο σκοπός της παράλληλης στήριξης καταστρατηγείται εάν ο εκπαιδευτικός δεν διαθέτει τις αναγκαίες γνώσεις για να επιτευχθεί η ένταξη και παρακολούθηση του σχολικού προγράμματος από τον μαθητή.*

Ε) Η διάταξη του άρθρου 7 παρ.4 γ' του ν. 3699/08, εισάγει το μέτρο της παράλληλης στήριξης μαθητών με διαταραχές του φάσματος του αυτισμού από πρόσωπο επιλογής της οικογένειας που υλοποιείται «κατόπιν σύμφωνης γνώμης του διευθυντή της σχολικής μονάδας και του Συλλόγου Διδασκόντων». Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει διαπιστώσει προβλήματα που οφείλονται σε ασάφεια ως προς τις προϋποθέσεις και τον

τρόπο εφαρμογής του μέτρου στην παρούσα φάση. Επίσης διαπιστώνεται ότι, σε κάποιες περιπτώσεις, σύλλογοι διδασκόντων αρνούνται την υλοποίηση του μέτρου, χωρίς περαιτέρω αιτιολόγηση.

Το μέτρο αυτό μπορεί να αποτελεί μια επιθυμητή (από την οικογένεια) λύση λόγω της ανάγκης διασφάλισης συνέχειας ή υποστήριξης ενός μαθητή από συγκεκριμένο πρόσωπο που γνωρίζει τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες του. Ωστόσο - λαμβάνοντας υπόψη ότι η πλειονότητα των αιτημάτων παράλληλης στήριξης δεν υλοποιείται από το ΥΠΕΠΘ – διαφαίνεται ο κίνδυνος μετάθεσης της ευθύνης της πολιτείας στις οικογένειες, όταν αυτές πιέζονται ή εξαναγκάζονται έμμεσα να διασφαλίσουν συνοδό για ένα μαθητή ο οποίος δεν μπορεί να «σταθεί» στη σχολική τάξη χωρίς ατομική υποστήριξη. Στις περιπτώσεις αυτές, εισάγεται επίσης μια επιπλέον διάκριση εις βάρος μαθητών των οποίων οι οικογένειες δεν μπορούν να επωμισθούν το οικονομικό κόστος.

ΣΤ) Τέλος, μια άλλη διάσταση του προβλήματος αφορά την απουσία επαρκούς ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων πολιτών για το χρονοδιάγραμμα και τη διαδικασία εξέτασης και ικανοποίησης του αιτήματός τους. Σε πολλές περιπτώσεις ανακοινώνεται στους γονείς ότι η παροχή παράλληλης στήριξης στο παιδί τους «εγκρίθηκε», χωρίς να εξηγείται σε αυτούς ότι η έγκριση δεν αποτελεί εγγύηση για την υλοποίηση του μέτρου. Το ζήτημα αυτό καθαυτό έχει αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής στον Συνήγορο του Πολίτη (αναφορές με αριθμό πρωτοκόλλου ***/09, *****/09). Πέραν του ότι τα ενδιαφερόμενα παιδιά δεν λαμβάνουν την εκπαιδευτική υποστήριξη που δικαιούνται, με όλα τα συνακόλουθα προβλήματα που ήδη αναφέραμε, η επ' αόριστον εκκρεμότητα των αιτημάτων και η απουσία ενημέρωσης για την καθυστέρηση, έχει ως συνέπεια να μην αναζητείται από τις αρμόδιες περιφερειακές υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ καμία εναλλακτική λύση για την σχολική ένταξη και υποστήριξή τους, με αποτέλεσμα, τα ίδια τα παιδιά, οι οικογένειές τους αλλά και οι σχολικές μονάδες όπου φοιτούν να παραμένουν σε μια παρατεταμένη κατάσταση αβεβαιότητας, με εξαιρετικά αρνητικές συνέπειες. Σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (άρθρο 4 του ν. 2690/99, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει), οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις των ενδιαφερόμενων μέσα σε προθεσμία 50 ημερών, ενώ «εάν κάποια υπόθεση δεν μπορεί να διεκπεραιωθεί λόγω αντικειμενικής αδυναμίας, ειδικά αιτιολογημένης, η αρμόδια υπηρεσία οφείλει, εντός πέντε (5) τουλάχιστον ημερών πριν από την εκπνοή τους, να γνωστοποιήσει εγγράφως στον αιτούντα: α) τους λόγους της καθυστέρησης, β) τον υπάλληλο που έχει αναλάβει την υπόθεση γ) κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία ...». Το ΥΠΕΠΘ και τα αιτήματα παροχής παράλληλης στήριξης δεν εξαιρούνται από τις παραπάνω διατάξεις. Ωστόσο στην πράξη, οι προθεσμίες και η υποχρέωση ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων δεν τηρούνται, καθώς τα εν λόγω αιτήματα συχνά παραμένουν επ' αόριστο σε εκκρεμότητα, χωρίς να παρέχεται επίσημη ενημέρωση (χαρακτηριστικά, αναφέρουμε ότι μέχρι και τις αρχές Μαΐου, δηλαδή λίγο πριν από τη λήξη του σχολικού έτους, δίδεται από το ΥΠΕΠΘ προς τον Συνήγορο του Πολίτη η διαβεβαίωση ότι το αίτημα θα ικανοποιηθεί εφόσον διασφαλιστούν πιστώσεις και εκπαιδευτικοί (υπόθεση με αρ. πρωτοκόλλου *****/09, έγγραφο ΥΠΕΠΘ 49986/Γ6/5-05-09) - υπόθεση με αρ. πρωτοκόλλου *****/09, έγγραφο ΥΠΕΠΘ 49248/Γ6/4-05-09).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από τη διερεύνηση της εφαρμογής του θεσμού της παράλληλης στήριξης, προκύπτουν σοβαρότατα προβλήματα και ελλείψεις, με συνακόλουθη παραβίαση δικαιωμάτων σημαντικού αριθμού παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και την καταστρατήγηση του επιδιωκόμενου στόχου της σχολικής τους ένταξης. Συνοψίζοντας τις παραπάνω διαπιστώσεις, ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει ότι:

(Α) Σε πολλές περιπτώσεις το ΥΠΕΠΘ αποποιείται την εκ του νόμου ευθύνη του για την υλοποίηση του μέτρου της παράλληλης στήριξης. Το Υπουργείο αποδίδει το πρόβλημα σε ανεπάρκεια κονδυλίων ή εκπαιδευτικών, χωρίς περαιτέρω ανάληψη ευθύνης ή σχεδιασμό για την επίλυσή του, μολονότι είναι αυτονόητο ότι η εισαγωγή νομοθεσίας που κατοχυρώνει το δικαίωμα συνεκπαίδευσης, για να έχει νόημα, θα πρέπει να συνοδεύεται από τη διασφάλιση των κονδυλίων και των αναγκαίων μέσων για την υλοποίηση των αντίστοιχων προβλέψεων.

(Β) Το ΥΠΕΠΘ συχνά αντιμετωπίζει ως καταχρηστικές ή δεν λαμβάνει υπόψη γνωματεύσεις των ίδιων των αρμοδίων διαγνωστικών φορέων του, των ΚΕΔΔΥ, υποβαθμίζοντας το επιστημονικό τους έργο.

(Γ) Σε πολλές περιπτώσεις το ΥΠΕΠΘ φαίνεται να αντιμετωπίζει τον θεσμό της παράλληλης στήριξης ως αντίστοιχο της φοίτησης ενός μαθητή σε τμήμα ένταξης, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες που καθένας από τους θεσμούς αυτούς δημιουργήθηκε για να καλύψει, ή τη φύση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του κάθε μαθητή. Για παράδειγμα, σε περιπτώσεις μαθητών με καλό νοητικό δυναμικό που ανήκουν στο αυτιστικό φάσμα, είναι αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη ότι, πέραν της εκπαιδευτικής βοήθειας, χρειάζονται υποστήριξη σε θέματα κοινωνικοποίησης, τρόπου αντίληψης, διαχείρισης του άγχους κ.λπ. Ως εκ τούτου, ουσιώδης προϋπόθεση για τη σχολική τους ένταξη είναι τόσο η ατομική υποστήριξη που διασφαλίζει η παράλληλη στήριξη, όσο και η έγκαιρη παροχή αυτής, από την έναρξη του σχολικού έτους, και η διάρκεια και συνέχεια της σχέσης του μαθητή με το πρόσωπο που παρέχει την υποστήριξη.

(Δ) Όσον αφορά το μέτρο της παράλληλης στήριξης μαθητών με διαταραχές αυτιστικού φάσματος από πρόσωπο επιλογής της οικογένειας κατά τη διάταξη του άρθρου 7 παρ.4, γ' του ν.3699/08, όπως επισημαίνεται παραπάνω, μολονότι μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να καλύπτει ιδιαίτερες ανάγκες προς όφελος των ενδιαφερόμενων μαθητών, ενέχει τον κίνδυνο μετακύλησης της ευθύνης που έχει η Πολιτεία, να παρέχει παράλληλη στήριξη, στους ώμους της οικογένειας. Ως εκ τούτου, η εφαρμογή του μέτρου πρέπει να συνοδεύεται από εγγυήσεις που θα διασφαλίζουν ότι δεν θα υπάρξει τέτοια μετακύληση της ευθύνης.

Το πλήθος και η σοβαρότητα των παρατηρούμενων προβλημάτων απαιτούν επείγοντως την προσοχή της Πολιτείας στον τρόπο εφαρμογής του θεσμού, καθώς και ορθολογικότερη οργάνωση των διαδικασιών, ώστε να διασφαλίζονται στην πράξη τα δικαιώματα των μαθητών που χρειάζονται απαραίτητως παράλληλη στήριξη. Ενόψει των ανωτέρω, ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει τα εξής:

1. Εφόσον το ΥΠΕΠΘ διαπιστώνει συστηματικά ανεπάρκεια πιστώσεων για την κάλυψη των αναγκών - τόσο ως προς την παροχή παράλληλης στήριξης όσο και σε άλλους τομείς της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης - να επανεξεταστεί από τη Γενική Διεύθυνση Προσωπικού του Υπουργείου η κατανομή των πιστώσεων στην Ειδική Αγωγή, ώστε να τηρείται η αρχή της ισότητας των ευκαιριών.

2. Εφόσον διαπιστώνεται συστηματικά ανεπάρκεια εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής για την κάλυψη των αναγκών, το ΥΠΕΠΘ να μεριμνήσει για την αύξηση των θέσεων των εισακτέων στις αντίστοιχες σχολές, προκειμένου μεσοπρόθεσμα να αυξηθεί ο αριθμός των διαθέσιμων εκπαιδευτικών.

3. Να αποσαφηνιστούν οι προϋποθέσεις παροχής του μέτρου της παράλληλης στήριξης, με τρόπο τέτοιο ώστε να διασφαλίζονται σε κάθε περίπτωση τα δικαιώματα των μαθητών που την χρειάζονται και να μην δημιουργούνται στους πολίτες λανθασμένες εντυπώσεις και προσδοκίες. Οι γνωματεύσεις των ΚΕΔΔΥ θα πρέπει να αναφέρουν επακριβώς τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες ένας μαθητής δικαιούται παράλληλη στήριξη, δηλαδή: να ορίζουν και να τεκμηριώνουν ότι η παράλληλη στήριξη «επιβάλλεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή», εάν η στήριξη πρέπει να παρέχεται σε μόνιμη και προγραμματισμένη βάση, καθώς και τις προτεινόμενες ώρες κατά περίπτωση, όπως προβλέπει το άρθρο 6 παρ. 1 β' του ν. 3699/08. Στη συνέχεια, η σχετική εισήγηση των ΚΕΔΔΥ θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σε κάθε περίπτωση ως δεσμευτική για την Πολιτεία.

4. Λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις εκπαιδευτικές όσο και τις γενικότερες ανάγκες υποστήριξης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, το Υπουργείο να μεριμνήσει ώστε η παράλληλη στήριξη - πέραν της παροχής της καθαυτής και του σαφούς διαχωρισμού της από την φοίτηση σε τμήμα ένταξης - να διασφαλίζεται από την αρχή του σχολικού έτους και, όπου αυτό είναι εφικτό, να επιδιώκεται η συνέχισή της το επόμενο έτος από τον ίδιο εκπαιδευτικό, ώστε να αποφεύγεται η εναλλαγή προσώπων με όλα τα συνακόλουθα προβλήματα προσαρμογής των ενδιαφερόμενων μαθητών. Επίσης, όσον αφορά μαθητές με ειδικές κατηγορίες προβλημάτων (π.χ προβλήματα όρασης, ακοής κλπ.), είναι αναγκαίο ο εκπαιδευτικός να διαθέτει την εξειδίκευση που απαιτείται ώστε να μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά τον συγκεκριμένο μαθητή.

5. Όσον αφορά το μέτρο της παράλληλης στήριξης μαθητών με διαταραχές αυτιστικού φάσματος από πρόσωπο επιλογής της οικογένειας κατά τη διάταξη του άρθρου 7 παρ.4, γ' του ν.3699/08, η εφαρμογή του να διασφαλίζει ότι δεν μεταφέρεται στις οικογένειες η ευθύνη της Πολιτείας για παροχή ατομικής υποστήριξης στους μαθητές που την χρειάζονται προκειμένου να φοιτήσουν στο γενικό σχολείο.

Ειδικότερα: προτείνεται η εισαγωγή νομοθετικής ρύθμισης που να προβλέπει την καταβολή της δαπάνης του συνοδού στις οικογένειες των μαθητών, στις περιπτώσεις που το μέτρο δεν αποτελεί πρωταρχική επιλογή της οικογένειας αλλά λύση ανάγκης. Αυτό αφορά ιδίως τις περιπτώσεις όπου η οικογένεια εισηγείται παράλληλη στήριξη μαθητή από ιδιώτη, ενώ έχει υποβληθεί αίτημα για παράλληλη στήριξη στο ΥΠΕΠΘ και, μολονότι οι νόμιμες προϋποθέσεις πληρούνται, αυτή δεν υλοποιείται ή δεν υλοποιείται από την έναρξη του σχολικού έτους, και ο μαθητής αδυνατεί να ενταχθεί στη σχολική τάξη χωρίς υποστήριξη.

Περαιτέρω, πρέπει να προσδιοριστούν με ακρίβεια το πλαίσιο και οι προϋποθέσεις εφαρμογής του μέτρου, όσον αφορά: την επαγγελματική ιδιότητα του ιδιώτη συνοδού, τον ακριβή ρόλο του στη σχολική τάξη, το πλαίσιο συνεργασίας του με τους διδάσκοντες και εποπτείας του έργου του, καθώς και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται. Δεδομένων των ανωτέρω, ενδεχόμενη άρνηση εκ μέρους του συλλόγου διδασκόντων πρέπει σε κάθε περίπτωση να είναι αιτιολογημένη και να συνοδεύεται από εναλλακτικές προτάσεις.

6. Τέλος, όσον αφορά την συχνά παρατεταμένη καθυστέρηση στην εξέταση και υλοποίηση των αιτημάτων παροχής παράλληλης στήριξης, επισημαίνεται η υποχρέωση του ΥΠΕΠΘ για διεκπεραίωσή τους ή για έγγραφη αιτιολογημένη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων σε περίπτωση απόρριψης ή καθυστέρησης υλοποίησής τους εντός των προβλεπόμενων από τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας προθεσμιών.

Παράλληλη Στήριξη (Π.Σ.)-Συνεκπαίδευση στα νηπιαγωγεία

Στα νηπιαγωγεία ο θεσμός της παράλληλης στήριξης (Π.Σ.) ακολούθησε την αυξητική πορεία που είχε και στα δημοτικά σχολεία. Οι γονείς συχνά επιζητούν το παιδί τους να παραμείνει στο γενικό πλαίσιο, φοβούμενοι ότι κάποιο άλλο ειδικό σχολικό πλαίσιο θα είναι απομονωτικό και αποστερητικό. Λόγω ηλικίας, υπάρχει η πεποίθηση ότι οι σχολικές απαιτήσεις του νηπιαγωγείου είναι χαμηλότερες, ότι υπάρχει περιθώριο εξέλιξης του μαθητή («απλά θέλει το χρόνο του»), οπότε να αποφευχθεί η αρνητικά φορτισμένη ετικετοποίηση από τόσο νωρίς. Η συγκεκριμένη άποψη αποτελεί μια πραγματικότητα για γονείς και εκπαιδευτικούς, όμως, αξίζει να επισημανθεί πως η Π. Σ. αφορά σε μαθητές που κρίνεται, βάσει της εκπαιδευτικής αξιολόγησης και διαφοροδιάγνωσης, ότι δύνανται να αντεπεξέλθουν σε απαιτήσεις του Α.Π. του γενικού σχολικού πλαισίου. Παράλληλα πρέπει να τονιστεί η φύση των δυσκολιών, που αφορούν σε προβλήματα συμπεριφοράς, σε έλλειψη συναισθηματικής οργάνωσης και κοινωνικών δεξιοτήτων, δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν σε κάποιο άλλο πλαίσιο παρά μόνο στο γενικό νηπιαγωγείο.

Η εκπαιδευτική εμπειρία μας στον χώρο του νηπιαγωγείου έχει δείξει ότι οι ανάγκες για υποστήριξη είναι πολύ περισσότερες, αφού συχνά ο νηπιαγωγός της Π.Σ. υποστηρίζει δύο ή περισσότερους μαθητές μέσα στο τμήμα ή σε διαφορετικά τμήματα του νηπιαγωγείου, παρότι έχει προσληφθεί για να υποστηρίξει έναν μαθητή. Ένας από τους λόγους για τους οποίους παρατηρείται αυτό το φαινόμενο είναι η καθυστέρηση των γονέων στη λήψη απόφασης για εκπαιδευτική αξιολόγηση και διάγνωση του παιδιού τους μέσω των νηπιαγωγών και των αρμόδιων φορέων διαφοροδιάγνωσης (π.χ. ΚΕΔΔΥ) και, κατ' επέκταση, στην υποβολή αιτήματος για Π.Σ. Η εν λόγω στάση αποδίδεται ως έναν βαθμό και στην προαναφερθείσα άποψη περί νεαρού της ηλικίας και του περιθωρίου του παιδιού για εξέλιξη σύμφωνα με τον δικό του ρυθμό.

Αυτό το φαινόμενο διογκώνεται, αφού τα ΚΕΔΔΥ δεν αναλαμβάνουν κατά προτεραιότητα διάγνωση προνηπίων, με τη δικαιολογία του μεγάλου αριθμού αιτήσεων που έχουν, ενώ παράλληλα το Υπουργείο Παιδείας δε στέλνει πιστώσεις για την υποστήριξη προνηπίων. Συνακόλουθα, ένας μεγάλος αριθμός προνηπίων

παραμένει χωρίς υποστήριξη, βιώνοντας την πρώτη αρνητική σχολική εμπειρία. Σε περίπτωση που στο νηπιαγωγείο δε λειτουργεί Τ.Ε., όπου τα νήπια μπορούν να παρακολουθήσουν με αίτηση του γονέα, ενώ πολλές φορές η νηπιαγωγός της Π.Σ. υποστηρίζει εθελοντικά και τα υπόλοιπα παιδιά, παράλληλα με τον μαθητή για τον οποίο έχει προσληφθεί, και με αποτέλεσμα αυτό να έχει επιπτώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης για τον μαθητή που δικαιούται Π.Σ.

Είναι γεγονός ότι το νηπιαγωγείο ως σχολική δομή χαρακτηρίζεται από ευέλικτο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, μάθηση μέσα από το παιχνίδι, καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων μέσα από την ευκαιρία για κοινωνική αλληλεπίδραση και συναισθηματική οργάνωση μέσα από πληθώρα ψυχοκινητικών δραστηριοτήτων, καλλιέργεια δεξιοτήτων αυτορρύθμισης χάρη στην επαφή του με ένα οργανωμένο πλαίσιο κ.λπ. αποτελεί ιδανικό πλαίσιο για αποτελεσματική κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ε.ε.α.). Η παραπάνω διαπίστωση δε σημαίνει ότι δεν είναι αναγκαία η ανάπτυξη καλών πρακτικών, η διαφοροποίηση των στόχων, των μεθόδων, της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσα από εξειδικευμένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με στόχο την αύξηση της συμμετοχής του νηπίου με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και την αποφυγή αποκλεισμού του τόσο από τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες όσο και από το ψυχοδυναμικό κλίμα της τάξης. Διαπιστώνεται, επομένως, ο καίριος ρόλος του νηπιαγωγού ΕΑΕ, ο οποίος καλείται σε συνεργασία με το ΚΕΔΔΥ, τον νηπιαγωγό του τμήματος και τους γονείς να διαμορφώσει το κατάλληλο πλαίσιο, ώστε το παιδί να βιώσει την αποδοχή των αναγκών του, σε αυτή τη κρίσιμη περίοδο για την ψυχοσυναισθηματική του υγεία και να καλλιεργήσει στο πλαίσιο της τάξης τον σεβασμό στους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και τα διαφορετικά στυλ μάθησης. Ακόμη ο νηπιαγωγός ΕΑΕ μπορεί να προτείνει αλλαγές στη διάταξη του χώρου και να διαφοροποιήσει ή να προσαρμόσει το εποπτικό/ εκπαιδευτικό υλικό, αξιοποιώντας τις κατάλληλες μεθόδους επικοινωνίας, ώστε να διευκολυνθεί η προσβασιμότητα και η πρόσβαση στην πληροφορία για το ό, τι διαμείβεται μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών αντίστοιχα.

Η πλήρης και λειτουργική ένταξη των νηπίων θα μπορούσε να υποστηριχτεί μέσω και της συνεργασίας του εκπαιδευτικού προσωπικού του νηπιαγωγείου με τα μέλη της ΕΔΕΑΥ (σχολικό ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό κ.ά.). Η ΕΔΕΑΥ μπορεί να προσφέρει συμβουλευτική υποστήριξη στους γονείς των μαθητών. Η απουσία ή η ελλιπής λειτουργία τέτοιων δομών υποστήριξης σημαίνει και απουσία διεπιστημονικότητας στο έργο της εκπαίδευσης των μαθητών. Ο νηπιαγωγός ΕΑΕ βιώνει συχνά ματαίωση, χωρίς την αναγκαία συνεργασία με άλλους ειδικούς, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η ολόπλευρη προσέγγιση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών.

Προβλήματα στην ένταξη αλλά και στην ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία του γενικού νηπιαγωγείου δημιουργεί και η απουσία Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ), με αποτέλεσμα οι μαθητές να στερούνται προγραμμάτων αυτοεξυπηρέτησης, σημαντικών για την εκμάθηση δεξιοτήτων αυτόνομης διαβίωσης. Ο νηπιαγωγός ΕΑΕ αναγκάζεται να συνοδεύει τα νήπια στην τουαλέτα, ενώ στις πιο πολλές περιπτώσεις κάποιου «ατυχήματος» οι μαθητές φεύγουν από το σχολείο.

Άλλη πρόκληση της σύγχρονης ΕΑΕ αποτελεί το Ολοήμερο Πρόγραμμα στα νηπιαγωγεία. Η Π.Σ. αφορά μόνο στο πρωινό υποχρεωτικό πρόγραμμα. Έτσι, τα νήπια των οποίων οι γονείς επιθυμούν να μένουν στο Ολοήμερο παραμένουν χωρίς υποστήριξη. Το πρόγραμμα που ακολουθούν το πρωί δε συνεχίζεται το μεσημέρι, με αποτέλεσμα τα ίδια τα νήπια με αναπηρία ή/ και ε.ε.α. να έρχονται σε σύγκυση και να δημιουργούνται προβλήματα στην ομαλή φοίτησή τους στο ολοήμερο πρόγραμμα.

Αναφορικά με την Ιδιωτική Παράλληλη Στήριξη, η οποία προβλέπεται από τη νομοθεσία και που έχει αυξηθεί ποσοτικά μέσα στο δημόσιο σχολείο, υποστηρίζουμε **ότι η Παράλληλη Στήριξη θα πρέπει να παρέχεται αποκλειστικά από την Πολιτεία, με κονδύλια του τακτικού προϋπολογισμού και όχι με κονδύλια που αποδίδονται προσωρινά από την Ευρωπαϊκή Ένωση.**

Προτάσεις βελτίωσης

Με αφορμή τις προαναφερθείσες πρακτικές που εφαρμόζονται από πλευράς πολιτικής και τοπικής διοικητικής ηγεσίας γίνεται αντιληπτό ότι καταστρατηγείται ο ουσιαστικός ρόλος του θεσμού της Π.Σ. Ακολουθούν βελτιωτικές προτάσεις με απώτερο σκοπό την αναβάθμιση του θεσμού και της ποιότητας της εκπαίδευσης που παρέχεται στους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Αναλυτικότερα, ειδικά στο πλαίσιο του Νηπιαγωγείου, που αποτελεί μικρότερη σχολική μονάδα συγκριτικά με το Δημοτικό σχολείο και κατ' επέκταση περιλαμβάνει μικρότερο αριθμό εκπαιδευτικών, ένας/μία Προϊστάμενος/ Προϊσταμένη και ο εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης είναι απαραίτητη η δημιουργία συνεργατικού-υποστηρικτικού κλίματος μεταξύ των εκπαιδευτικών.

- **Το συνεργατικό-υποστηρικτικό κλίμα** μεταξύ τους θα αποτελέσει θετικό οιοινό έτσι ώστε ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ να ενημερώσει τον Εκπαιδευτικό της Γενικής Τάξης σχετικά με τον τρόπο συνεργασίας τους προς όφελος όλων των μαθητών. Είναι ωφέλιμο να συναποφασιστεί και να προγραμματιστεί επιμόρφωση και των δύο εκπαιδευτικών από τον Σύμβουλο Ειδικής Αγωγής της εκάστοτε περιφέρειας, προκειμένου πρωτίστως να επιτευχθεί η ενημέρωση- ευαισθητοποίηση και των Εκπαιδευτικών της Γενικής Τάξης αναφορικά με την αναπηρία και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ανάλογα με τον εκάστοτε μαθητικό πληθυσμό του σχολείου και να προωθηθεί η συμπεριληπτική κουλτούρα στα πλαίσια της οποίας υπάρχουν δύο εκπαιδευτικοί στην τάξη όπου και οι δύο εκπαιδευτικοί είναι συνυπεύθυνοι για το σύνολο των μαθητών της τάξης, προκειμένου να μην οδηγούμαστε σε «ετικετοποίηση» του μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Με την εφαρμογή της παραπάνω πρότασης θα επέλθει και η ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών Γενικής Εκπαίδευσης και ΕΑΕ, οι οποίοι θα αναλάβουν να προσαρμόσουν ή να διαφοροποιήσουν το αναλυτικό πρόγραμμα και τις μεθόδους διδασκαλίας που εφαρμόζουν, έτσι ώστε αυτές να ανταποκρίνονται στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών. Επιπρόσθετα, είναι ωφέλιμο οι εκπαιδευτικοί να προγραμματίζουν στον μηνιαίο Σύλλογο Διδασκόντων και αξιολόγηση των μαθησιακών στόχων που έθεσαν στην αρχή

του μήνα ή όποτε κρίνεται αναγκαίο, βάσει και της ανατροφοδότησης από τους μαθητές, έτσι ώστε να προβούν σε τροποποιήσεις όπου είναι αναγκαίο με απώτερο σκοπό τα βέλτιστα μαθησιακά αποτελέσματα. Η συνεργασία-επικοινωνία με τους ιδιώτες να πραγματοποιείται υπάρχει ανάλογα με τη βούληση των νηπιαγωγών ή των θεραπευτών.

- Σημαντική κρίνεται επίσης και η ενημέρωση - ευαισθητοποίηση όλων των μαθητών, παρά το γεγονός πως στο Νηπιαγωγείο απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή και συγκεκριμένη επιλογή δράσεων, προκειμένου οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με τη διαφορετικότητα και να αισθανθούν οικεία με αυτήν.

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΙΣ «ΤΑΞΕΙΣ ΣΥΝΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»

Ο θεσμός της Παράλληλης Στήριξης αποτυπώνει μια «ατομοκεντρική» εκπαιδευτική προσέγγιση: δημιουργείται πράγματι μια «**θεσμική αλυσίδα**» μεταξύ του «ενός μαθητή» που χρειάζεται Παράλληλη Στήριξη, του «ενός γονέα» που καταθέτει αίτημα στο Υπουργείο Παιδείας, του «ενός εκπαιδευτικού» που προσλαμβάνεται για τον «συγκεκριμένο» μαθητή.

Στην πραγματικότητα, αυτό που εμφανίζεται ως ατομικό ζήτημα είναι **σχολικό-κοινωνικό ζήτημα**: δεν αφορά μόνο τις προσαρμογές/ τροποποιήσεις/ διαφοροποιήσεις που πρέπει να γίνουν στα αναλυτικά προγράμματα του γενικού σχολείου για το συγκεκριμένο μαθητή, δεν αφορά μόνο τη διδασκαλία συγκεκριμένων αναλυτικών προγραμμάτων για συγκεκριμένους μαθητές (π.χ. παιχνίδι στον αυτισμό), αλλά προπαντός αφορά τον «**μετασχηματισμό**» όλου του **σχολικού πλαισίου και, κατά κύριο λόγο, μιας συγκεκριμένης τυπικής σχολικής τάξης σε «τάξη συνεκπαίδευσης**»: τάξη στην οποία εφαρμόζεται η συνεκπαίδευση των μαθητών από δύο διαφορετικούς αλλά ισότιμους εκπαιδευτικούς, τάξη στην οποία γίνεται αποδεκτή και προάγεται η διαφορετικότητα όλων των μαθητών (σε μαθησιακό στυλ, σε κίνητρα, σε επιδόσεις κ.λπ.) και συνακόλουθα γίνεται αποδεκτή η διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών στόχων, των διδακτικών μεθόδων, της αξιολόγησης των μαθητών κ.λπ.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία αλλά και με την πρακτική εμπειρία του ενεργού εκπαιδευτικού, η πρόσβαση του μαθητή με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο «σχολείο της γειτονιάς» υπό τους διάφορους όρους, όπως “Ένταξη”, “Συνεκπαίδευση”, “Συμπερίληψη”, των μαθητών περιλαμβάνει πολλές πτυχές που ξεπερνούν την «ατομική» υποστήριξη/διδασκαλία ενός ή δύο μαθητών.

Πιο συγκεκριμένα, μια τέτοια διαδικασία περιλαμβάνει:

α) αρχικά την ευαισθητοποίηση- ενημέρωση και αν γίνεται επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών του σχολείου σε **συγκεκριμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκεκριμένων μαθητών για διάφορες περιπτώσεις αναπηρίας ή κατηγορίες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών**. Μην ξεχνάμε, άλλωστε, πως σήμερα ένα πλήθος εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων διδάσκει σε μια τυπική σχολική τάξη.

β) την ευαισθητοποίηση- ενημέρωση των μαθητών μιας τάξης (και αν γίνεται όλων των τάξεων) **στη διαφορετικότητα** και στις ιδιαίτερες ανάγκες αλλά και δυνατότητες του κάθε μαθητή.

γ) την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των γονέων μιας τάξης ή/ και ολόκληρης της σχολικής μονάδας για τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, **οι οποίες μπορεί να προκύπτουν από το ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο και τις πολιτισμικές συνθήκες** (λ.χ. ο υποσιτισμός, η γονεϊκή παραμέληση κ.ά.) και που αποτελούν, πλέον, χαρακτηριστικό της ελληνικής σχολικής πραγματικότητας.

δ) τη διερεύνηση της δυναμικής των κοινωνικών σχέσεων των μαθητών στην τάξη όπου εντάσσεται ο μαθητής με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

ε) τον κοινό σχεδιασμό και την κοινή εφαρμογή εκπαιδευτικών δράσεων από τον εκπαιδευτικό Γενικής Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εντός και εκτός τάξης, προς όφελος όλης της τάξης και όχι μόνο του μαθητή με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Θα πρέπει να επισημανθεί, τέλος, ότι κατά τη διάρκεια υποστήριξης του μαθητή μέσω της Παράλληλης Στήριξης και εντός της ίδιας σχολικής ημέρας, ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ μπορεί να χρειαστεί: 1) να εργαστεί με τον συγκεκριμένο μαθητή εξαστομικευμένα, ακόμα και σε (διαθέσιμο) χώρο εκτός της τάξης ή και στον αύλειο χώρο του σχολείου, 2) να εργαστεί με μικρή ομάδα μαθητών στην οποία βρίσκονται μαθητές με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, εντός ή εκτός τάξης, 3) να διδάξει υποστηρικτικά, συμπληρωματικά ή παράλληλα με τον δάσκαλο της τάξης, 4) να αναλάβει έργο εκπαιδευτικής αξιολόγησης, συνεργασίας με γονείς και συναδέλφους ή ενημέρωσης- ευαισθητοποίησης μαθητών. **Όλα αυτά τα πολύπλευρα καθήκοντα καθιστούν αναγκαία τη στελέγωση των Παράλληλων Στηρίξεων με πλήρες ωράριο ανά μαθητή από εκπαιδευτικούς ΕΑΕ**. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, η κατανομή πολλών μαθητών σε έναν εκπαιδευτικό ΕΑΕ δε δημιουργεί τους όρους της πραγματικής ένταξής τους. Η πολυπλοκότητα των καθηκόντων που χαρακτηρίζει την ένταξη καθιστά απαραίτητη την παρουσία του εκπαιδευτικού ΕΑΕ στη σχολική τάξη.

Παράλληλη Στήριξη-Συνεκπαίδευση στο δημοτικό σχολείο

Παρόλο που λειτουργεί εδώ και χρόνια ο θεσμός της Π.Σ. και παρά το ότι ο αριθμός των μαθητών που δικαιούνται Π.Σ. ολοένα και αυξάνεται, εξακολουθούν να υπάρχουν ασάφειες ως προς τον τρόπο λειτουργίας και το καθηκοντολόγιο των εκπαιδευτικών της Π.Σ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση πολλών προβλημάτων στην εύρυθμη λειτουργία και στην αποτελεσματική διδασκαλία των μαθητών με αναπηρία ή/ και ε.ε.α.

Τα καθήκοντα των εκπαιδευτικών της Π.Σ., όπως προκύπτουν από την ισχύουσα νομοθεσία, έχουν ως εξής:

1. Ενημερώνονται από τον διευθυντή του σχολείου σχετικά με τις ανάγκες του μαθητή, για τον οποίο έχει εγκριθεί παράλληλη στήριξη ύστερα από σχετική πρόταση του ΚΕΔΔΥ ή των πιστοποιημένων ιατροπαιδαγωγικών υπηρεσιών και εισήγηση του σχολικού συμβούλου ειδικής αγωγής.
2. Αξιολογούν τις εκπαιδευτικές δυνατότητες του μαθητή και συντάσσουν εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε συνεργασία με το ΚΕΔΔΥ και τον σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής. Για την υλοποίησή του συνεργάζονται με τον διευθυντή, τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς του τμήματος και τους άλλους εκπαιδευτικούς του σχολείου για την ενιαία αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή.
3. Υλοποιούν το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μέσα και έξω από την τάξη και είναι συνολικά υπεύθυνοι για όλες τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής (διαλείμματα, επισκέψεις, εκδηλώσεις κ.λπ.) στις οποίες συμμετέχει ο μαθητής.
4. Συνεργάζονται με τον σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής και τα ΚΕΔΔΥ στις περιπτώσεις μαθητών που παρουσιάζουν αυξημένες απαιτήσεις ως προς τη διαχείριση των εκπαιδευτικών τους αναγκών.
5. Συντάσσουν ατομικό εκπαιδευτικό και εβδομαδιαίο πρόγραμμα υποστηρικτικών δραστηριοτήτων του μαθητή και το υποβάλλουν σε τρία αντίτυπα, στον σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής, ο οποίος και παρακολουθεί την εφαρμογή του.
6. Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε μαθητές συστεγαζόμενου ή όμορου σχολείου που χρειάζονται παράλληλη στήριξη ύστερα από εισήγηση του σχολικού συμβούλου ειδικής αγωγής και του Διευθυντή Εκπαίδευσης.
7. Καταρτίζουν το πρόγραμμα παράλληλης στήριξης σε συνεργασία με τον σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής και το ΚΕΔΔΥ, με κριτήρια τις εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητή και τις δυνατότητες ένταξης στην τάξη του (Υπουργική Απόφαση, Απρίλιος 2007).

Ζητήματα αξιολόγησης των μαθητών

Σύμφωνα με τον Νόμο 3699/2008, υπεύθυνος φορέας για την εισήγηση της υποστήριξης ενός παιδιού με παράλληλη στήριξη είναι το οικείο ΚΕΔΔΥ και μόνο αυτό. Σε περίπτωση που υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ ΚΕΔΔΥ και γονέων υπεύθυνη είναι η δευτεροβάθμια ΕΔΕΑ και η απόφαση της είναι οριστική (Ν. 4186/2013).

Πολλές φορές όμως, οι εκπαιδευτικοί παρατηρούν πως η έκθεση αξιολόγησης των ΚΕΔΔΥ, δε συνάδει με την παρατηρήσιμη από τους ίδιους συμπεριφορά, την ανταπόκριση των μαθητών στο αναλυτικό πρόγραμμα και εν γένει στο σχολικό πλαίσιο. Θεωρούμε πως σε τέτοιες περιπτώσεις, το ΚΕΔΔΥ, οφείλει να είναι διαθέσιμο προς τους εκπαιδευτικούς και να εξετάζει τις μέσω διά ζώσης συνεργασίας τους προβληματισμούς, υποστηρίζοντάς τους στην εφαρμογή του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματός τους. Ο μόνος τρόπος για έγκυρη αξιολόγηση αυτών των περιπτώσεων είναι με **οικοσυστημική αξιολόγηση του μαθητή στον χώρο του**

σχολείου (διδασκαλία, μέσα διδασκαλίας, σχέσεις με συνομηλίκους και άλλους εκπαιδευτικούς κ.ά.) από τους αρμόδιους του οικείου ΚΕΔΔΥ.

Επιπλέον, προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία αξιολόγησης νέων μαθητών, θα ήταν ουσιαστικό να ο ρόλος λειτουργίας του εκπαιδευτικού της Π.Σ. **Θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα, ως ειδικός παιδαγωγός, να αξιολογεί και να παραπέμπει μαθητές του τμήματος που υπηρετεί, καθώς και να συντάσσει παιδαγωγικές εκθέσεις προς το ΚΕΔΔΥ.** Η ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ ΚΕΔΔΥ και εκπαιδευτικού Π.Σ. θα μπορούσε να βοηθήσει στην ποιοτική διάκριση των περιστατικών, και να δοθεί η αντίστοιχη προτεραιότητα.

Στελέγωση της Παράλληλης Στήριξης- Συνεκπαίδευσης

Τα τελευταία χρόνια αποτελεί πάγια τακτική ο εκπαιδευτικός Παράλληλης Στήριξης να μοιράζεται σε περισσότερους από έναν μαθητές (ενίοτε μέχρι και 5 και σε διαφορετικά σχολεία), αγνοώντας τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και τον ρόλο του εκπαιδευτικού ΕΑΕ στα πλαίσια συμπερίληψης (αρ. 2 πάρ. 6 ν. 3699/2008), όπου αναφέρεται η συστηματική παρέμβαση και η συνεχής προσαρμογή του εκπαιδευτικού και διδακτικού υλικού.

Αρκετές φορές καλούνται οι γονείς και κηδεμόνες να λύσουν το πρόβλημα της υποστελέγωσης, προσλαμβάνοντας ιδιώτες, που υποστηρίζουν τους μαθητές εντός της τάξης, ενώ σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ίδιου νόμου *«Η πολιτεία δεσμεύεται να κατοχυρώνει και να αναβαθμίζει διαρκώς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν δημόσιας παιδείας και να μεριμνά για την παροχή ΔΩΡΕΑΝ δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους ανάπηρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.»*

42

Στον νόμο 4415/2016 άρθρο 48 την παρ. 4 προβλέπεται:

«4. Όταν δεν καλύπτονται τα κενά με μετάθεση ή διορισμό, αποσπώνται σε ΣΜΕΑΕ, Τμήματα Ένταξης, προγράμματα παράλληλης στήριξης, πρόωγης παρέμβασης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι, μόνιμοι εκπαιδευτικοί, ως ακολούθως:

*α) Κατά προτεραιότητα εκπαιδευτικοί ΕΑΕ της παρ.1 του άρθρου 16.
β) Ακολουθούν εκπαιδευτικοί, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις τουλάχιστον μίας (1) εκ των κατωτέρω περιπτώσεων, κατά την ακόλουθη ιεράρχηση:*

αα) Είναι κάτοχοι πιστοποιητικού παρακολούθησης σεμιναρίων ετήσιας επιμόρφωσης - εξειδίκευσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών.

ββ) Έχουν προϋπηρεσία τουλάχιστον ενός διδακτικού έτους στις ανωτέρω δομές και προγράμματα.

γγ) Είναι γονείς παιδιών με ποσοστό αναπηρίας άνω του 67% .

δδ) Είναι κάτοχοι πιστοποιητικού παρακολούθησης σεμιναρίων επιμόρφωσης - εξειδίκευσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από

αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

γ) *Αν εξακολουθεί να συντρέχει αδυναμία πλήρωσης των κενών διατίθενται εκπαιδευτικοί χωρίς κανένα από τα ανωτέρω προσόντα ή χαρακτηριστικά. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί συμμετέχουν υποχρεωτικά κατά προτεραιότητα σε προγράμματα επιμόρφωσης και εξειδίκευσης που υλοποιούνται από τους αρμόδιους φορείς για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών».*

Σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη έχει επιτραπεί πλέον η κάλυψη των κενών της Π.Σ. και από τους υπεράριθμους εκπαιδευτικούς, χωρίς τα τυπικά προσόντα του ν. 3699/2008, για άσκηση έργου στην ΕΑΕ. Ακολούθησε επιμέρους τροποποίηση μερικούς μήνες (νόμος 4473/2017, μέρος Β', άρθρο 3, παρ. 2α.) μετά σύμφωνα με την οποία η κάλυψη των κενών με εκπαιδευτικούς χωρίς τα τυπικά προσόντα μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εντός του ίδιου ΠΥΣΠΕ, ωστόσο αίρεται η ιεραρχική διάταξη των ακαδημαϊκών προσόντων που είχε τεθεί στον νόμο 4416/2016.

Εδώ και 8 έτη λειτουργία του θεσμού βασίζεται αποκλειστικά σε προγράμματα ΕΣΠΑ. Οι προσλήψεις αναπληρωτών δεν πραγματοποιούνται εγκαίρως και αυτές αφορούν περιορισμένο χρονικό διάστημα, μέχρι τη λήξη κάθε σχολικού έτους. Όλα τα παραπάνω συμβάλλουν στο να μη λειτουργεί αποτελεσματικά ο θεσμός της Π.Σ. και να μην παρέχεται ποιοτική εκπαίδευση στους μαθητές.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν ήδη περιγραφεί παραπάνω, είναι αναγκαίο οι εκπαιδευτικοί της παράλληλης στήριξης να προσλαμβάνονται και να τοποθετούνται από την αρχή του σχολικού έτους στο σχολείο που υπάρχει μαθητής που του έχει χορηγηθεί παράλληλη στήριξη. Μόνο έτσι θα είναι εφικτή η ουσιαστική συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης, η θέσπιση κοινών στόχων και κοινού τρόπου αντιμετώπισης των όποιων εκπαιδευτικών ζητημάτων. Είναι σημαντικό οι μαθητές να γνωρίζουν εξ αρχής ότι στο τμήμα τους γίνεται συνδιδασκαλία με τον όρο της συνεκπαίδευσης. Η άφιξη του εκπαιδευτικού Παράλληλης Στήριξης μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς, πολλές φορές στα μέσα της, δε συμβάλλει στην εδραίωση της αντίληψης περί δύο ισότιμων εκπαιδευτικών.

Τέλος, είναι αναγκαίο για την ποιότητα της εκπαίδευσης του μαθητή με αναπηρία ή/ και ε.ε.α., να υπάρχει η δυνατότητα της συνέχειας του εκπαιδευτικού έργου από τον ίδιο εκπαιδευτικό για παραπάνω από ένα σχολικό έτος. Συγκεκριμένα, θεωρούμε πως εφόσον ο εκπαιδευτικός προσλαμβάνεται στην ίδια διεύθυνση εκπαίδευσης, θα πρέπει, εάν ο ίδιος το επιθυμεί, να τοποθετείται στον μαθητή που υποστήριζε την προηγούμενη σχολική χρονιά. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει αυτό το δικαίωμα τοποθέτησης στον ίδιο μαθητή έως και 3 συνεχόμενα σχολικά έτη, όπως προβλέπεται και για την ανάληψη του ίδιου τμήματος από τον εκπαιδευτικό γενικής εκπαίδευσης σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Τα τελευταία χρόνια λόγω της ανεπαρκούς κάλυψης των κενών παράλληλης στήριξης, με το συχνό φαινόμενο ένας εκπαιδευτικός να μοιράζεται σε περισσότερους από έναν μαθητές που χρήζουν εκπαιδευτικής υποστήριξης πλήρους ωραρίου, παρατηρείται ολοένα αύξηση του άτυπου, που τείνει να γίνει τυπικού, θεσμού της «**Ιδιωτικής Παράλληλης Στήριξης**», όπου ο γονέας ή κηδεμόνας του παιδιού δύναται να επιλέξει ένα πρόσωπο, αγνώστων παιδαγωγικών προσόντων, για την εκπαιδευτική υποστήριξη του μαθητή. Η υποστήριξη αυτή συμπεριλαμβάνεται στον ν. 3699/2008 αρ. 7 παρ.4γ', όπου αναφέρεται:

«Οι παράλληλες στηρίζεις των αντιστικών μαθητών, καθώς και κάθε άλλης αναπηρίας ή ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης, ανανεώνονται αυτόματα κατόπιν σχετικής εισήγησης του οικείου ΚΕΔΔΥ και της σύμφωνης γνώμης των γονιών του μαθητή. Η υποστήριξη του μαθητή μπορεί να υλοποιείται και από ειδικό βοηθό που εισηγείται και διαθέτει η οικογένεια του μαθητή κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Διευθυντή και του Συλλόγου διδασκόντων της σχολικής μονάδας. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση στήριξης από σχολικό νοσηλευτή κατόπιν γνωμάτευσης δημόσιου νοσοκομείου.»

Στο παραπάνω χωρίο εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι η Παράλληλη Στήριξη: α) αφορά αποκλειστικά την εκπαίδευση των παιδιών με ΔΑΦ, β) ο ειδικός βοηθός, όπως αναφέρεται, δεν υποχρεούται να κατέχει πτυχίο με παιδαγωγική συνάφεια, ούτε εξειδίκευση στην ΕΑΕ. Με αυτόν τον τρόπο αίρεται το δικαίωμα του μαθητή για δωρεάν Παράλληλη Στήριξη, καθώς η Πολιτεία αποποιείται την ευθύνη για στελέχωση των κενών του συγκεκριμένου θεσμού. Η παρουσία ενός εργαζόμενου χωρίς τα απαραίτητα ακαδημαϊκά εφόδια, όπως αυτά διασφαλίζονται μέσω δημόσιων, πιστοποιημένων σπουδών (και) στην παιδαγωγική επιστήμη για τη στελέχωση των σχολικών μονάδων με μοναδικό εργοδότη την Πολιτεία, θέτει εν αμφιβόλω την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαιδευτικής υποστήριξης και βάζει ερωτήματα για το πλαίσιο συνεργασίας των επαγγελματιών μέσα στην ίδια τάξη. (Εδώ ελλοχεύει και ο κίνδυνος οι γονείς να γίνουν πιο παρεμβατικοί και να έχουν την απαίτηση να εφαρμόζεται η «γραμμή» του ιδιώτη εκπαιδευτικού και όχι του δασκάλου της τάξης).

Συνεργασία με τον δάσκαλο της τάξης

Κρίνουμε απαραίτητη την ύπαρξη ενός πρωτοκόλλου συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών που υποστηρίζουν τον μαθητή τις περισσότερες ώρες την εβδομάδα με βάση το τρίπτυχο: **συναξιολόγηση εκπαιδευτικών αναγκών, συσχεδιασμός εκπαιδευτικής παρέμβασης και συναξιολόγηση της εφαρμογής της.**

Ο/ Η εκπαιδευτικός Π.Σ., όπως έχουμε αναφέρει και στην πρότασή μας για τις τάξεις συνεκπαίδευσης, πρέπει να θεωρείται ως **ισότιμος δεύτερος εκπαιδευτικός** για όλους τους μαθητές της τάξης όπως επιτάσσουν οι αρχές της

συνεκπαίδευσης. Η **εναλλαγή ρόλων** των δύο εκπαιδευτικών κρίνεται αναγκαία, ώστε να μην ταυτίζονται οι μαθητές τον κάθε εκπαιδευτικό με συγκεκριμένες μόνο αρμοδιότητες.

Επίσης, οι δύο εκπαιδευτικοί της τάξης πρέπει να συντάσσουν από κοινού το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των μαθητών. Σε περιπτώσεις που οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εκπόνηση του Ε.Ε.Π, κρίνεται απαραίτητο να υπάρχει συνεργασία με τον σύμβουλο ειδικής αγωγής και το οικείο ΚΕΔΔΥ.

Τέλος, ο νόμος ορίζει πως μόνο στην Ε΄ και ΣΤ΄ τάξη Δημοτικού ο βαθμός του μαθητή καθορίζεται και από τους δύο εκπαιδευτικούς της τάξης. Αυτό, όμως, παραβιάζει την αρχή της ισότητας μεταξύ των εκπαιδευτικών. Για τον λόγο αυτό, θεωρούμε πως η από κοινού βαθμολόγηση των μαθητών θα πρέπει να ισχύει και για την Γ΄ και Δ΄ τάξη του Δημοτικού Αναφορικά με την περίπτωση των μαθητών της Α΄ και Β΄ Δημοτικού, ο εκπαιδευτικός της Π.Σ. θα πρέπει να συμμετέχει από κοινού με τον εκπαιδευτικό της τάξης στην ενημέρωση γονέων.

Συνεργασία με τους γονείς

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 79/2017(άρθρο 14: «Παιδαγωγικές συναντήσεις και ενημέρωση για θέματα αγωγής και προόδου των μαθητών και μαθητριών»):

1. *Οι εκπαιδευτικοί πραγματοποιούν παιδαγωγικές συναντήσεις σχετικά με θέματα αγωγής και προόδου των μαθητών με πρωτοβουλία και ευθύνη του Διευθυντή ή του Προϊστάμενου του σχολείου, οι οποίες σκοπεύουν στην ανταλλαγή πληροφοριών, την καταγραφή προβλημάτων, τη λήψη συλλογικών αποφάσεων και την υιοθέτηση κοινών πρακτικών που εκτιμώνται ως πλέον αποτελεσματικές για τη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης, την καλύτερη οργάνωση της σχολικής ζωής, την ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας ανάμεσα στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας και εν γένει την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου.*
2. *Οι παιδαγωγικές συναντήσεις για θέματα αγωγής και προόδου των μαθητών πραγματοποιούνται υποχρεωτικά ανά τρίμηνο και όποτε κρίνεται αναγκαίο από τον Διευθυντή ή τον Προϊστάμενο του σχολείου ή/και τον Σύλλογο Διδασκόντων εκτός διδακτικού και εντός του εργασιακού ωραρίου των εκπαιδευτικών. Στις συναντήσεις αυτές μπορεί να συμμετέχει ο Σχολικός Σύμβουλος μετά από πρόσκληση του Συλλόγου Διδασκόντων.*
3. *Με στόχο τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου και τη διασφάλιση της ομαλής μετάβασης των μαθητών από τη μία βαθμίδα στην άλλη, μετά τη λήξη ή/και πριν την έναρξη του διδακτικού έτους για τους μαθητές, ο Σύλλογος Διδασκόντων των νηπιαγωγείων πραγματοποιεί παιδαγωγικές συναντήσεις με τους Διευθυντές των συστεγαζόμενων ή όμορων με τα νηπιαγωγεία δημοτικών σχολείων και με τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν ή/και θα διδάξουν στην Α΄ Τάξη Δημοτικού προκειμένου να ενημερώνονται για ζητήματα που αφορούν τη διδασκαλία και τη*

μάθηση στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο και θέματα αγωγής και προόδου των μαθητών των νηπιαγωγείων που πρόκειται να φοιτήσουν στο δημοτικό σχολείο.

4. Η ενημέρωση για θέματα αγωγής και προόδου των μαθητών είναι δικαίωμα των γονέων/κηδεμόνων και καθηκόντων εκπαιδευτικών. Η ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων για τη σχολική εργασία, την πρόοδο των μαθητών και για θέματα αγωγής ή ζητήματα που αφορούν τη λειτουργία του σχολείου πραγματοποιείται: α) στην αρχή του διδακτικού έτους, όταν οι εκπαιδευτικοί ή/και ο Διευθυντής ή Προϊστάμενος του σχολείου ενημερώνουν τους γονείς/κηδεμόνες κατά τάξη ή συλλογικά για το ωρολόγιο πρόγραμμα και το αναλυτικό πρόγραμμα, τις ώρες και ημέρες επικοινωνίας και συνεργασίας μαζί τους ή για γενικότερα θέματα που αφορούν την αγωγή και την πρόοδο των μαθητών και εν γένει τη λειτουργία του σχολείου, β) μία φορά τουλάχιστον τον μήνα, σε προκαθορισμένη από τον εκπαιδευτικό του τμήματος ημέρα και ώρα, μετά τη λήξη των μαθημάτων του υποχρεωτικού προγράμματος και εντός του εργασιακού ωραρίου. Η ημέρα και η ώρα συνεργασίας καταγράφονται στο Βιβλίο Πράξεων του Συλλόγου Διδασκόντων και γνωστοποιούνται έγκαιρα στους γονείς/κηδεμόνες. Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός της τάξης μπορεί να συναντηθεί και εκτάκτως με τους γονείς/κηδεμόνες κάθε φορά που κρίνεται αναγκαίο, γ) κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους και εντός δέκα (10) ημερών από τη λήξη του τριμήνου με ευθύνη του Διευθυντή ή του Προϊσταμένου του σχολείου και του εκπαιδευτικού του τμήματος προκειμένου να ενημερωθούν για την πρόοδο των παιδιών τους. Οι συναντήσεις αυτές με τους γονείς των μαθητών προγραμματίζονται με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων και πραγματοποιούνται εκτός διδακτικού ωραρίου και εντός του εργασιακού ωραρίου των εκπαιδευτικών και σε χρόνο που επιτρέπει τη μεγαλύτερη συμμετοχή των γονέων/κηδεμόνων σε αυτές, σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 13 του ν. 1566/1985.

5. Για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων των μαθητών που παρουσιάζουν σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες ή/και προβλήματα συμπεριφοράς, ο εκπαιδευτικός της τάξης συνεργάζεται με τον Διευθυντή ή τον Προϊστάμενο του σχολείου, τον εκπαιδευτικό του Τμήματος Ένταξης, τους γονείς/κηδεμόνες των μαθητών, τον Σχολικό Σύμβουλο Γενικής και Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, τις υποστηρικτικές δομές Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΚΕΑΔΥ, ΕΔΕΑΥ και τις προβλεπόμενες δομές από το εκάστοτε υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο) καθώς και τις αρμόδιες υπηρεσίες και τους φορείς για την προστασία και υποστήριξη των παιδιών και των οικογενειών. Η αλλαγή περιβάλλοντος του μαθητή είναι μέτρο παιδαγωγικού ελέγχου και μπορεί να γίνει με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων, όταν πρόκειται για αλλαγή τμήματος ή με τη συναίνεση του γονέα/κηδεμόνα, όταν πρόκειται για αλλαγή σχολείου.

Για την ουσιαστική επικοινωνία γονέων και εκπαιδευτικών είναι σημαντικό ο εκπαιδευτικός της παράλληλης στήριξης να έρχεται σε άμεση επαφή και συνεργασία με τους γονείς ή τους κηδεμόνες του μαθητή του. Σε αυτή την επικοινωνία μεσολαβεί ή και παρίσταται ο διευθυντής του σχολείου και ο δάσκαλος της τάξης, ώστε να υπάρξει συνέχεια με την προηγούμενη χρονιά, κυρίως σε περιπτώσεις που τα οικογενειακά περιβάλλοντα είναι αδύναμα κι απαιτείται ευρύτερη υποστήριξη με απώτερο όφελος το εκπαιδευτικό συμφέρον του μαθητή.

Στην αρχή της σχολικής χρονιάς, έπειτα από την εκπαιδευτική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών δυνατοτήτων του μαθητή, υπάρχει η περίοδος κοινού προγραμματισμού. Σε αυτόν τον προγραμματισμό συμμετέχουν ο εκπαιδευτικός της τάξης, ο εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης και οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων. Οι γονείς του μαθητή με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος, καθώς οι ίδιοι μπορούν να δώσουν σημαντικές πληροφορίες για τον μαθητή εκτός σχολικού πλαισίου (ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, διαχείριση συμπεριφοράς κ.ά.), να προτείνουν περιοχές παρέμβασης και να υποστηρίξουν το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο σπίτι ύστερα από κατευθυντήριες οδηγίες του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης ως συντονιστή της εκπαιδευτικής υποστήριξης όσο και του υπόλοιπου εκπαιδευτικού προσωπικού που υποστηρίζει τον μαθητή.

Αυτή η διαδικασία μπορεί να επαναλαμβάνεται κάθε σχολικό τρίμηνο. Οι γονείς συμμετέχουν σε σύσκεψη εκτίμησης της προόδου του μαθητή. Ενημερώνονται για τα αποτελέσματα του Εξατομικευμένου Προγράμματος και την επίδοση στον κοινωνικό, επικοινωνιακό και ακαδημαϊκό/ μαθησιακό τομέα και προσδιορίζονται εκ νέου, εφόσον κρίνεται απαραίτητο, οι μακροπρόθεσμοι και βραχυπρόθεσμοι στόχοι λαμβάνοντας υπόψη τις αντίστοιχες γνώμες των γονέων.

Η ενημέρωση των γονέων κρίνουμε ότι πρέπει να λαμβάνει χώρα μόνο στο χώρο του σχολείου, κατά τις ώρες του εργασιακού ωραρίου και κατόπιν συνεννόησης. Επιπλέον, η ενημέρωση των γονέων θα γίνεται τόσο με την παρουσία του εκπαιδευτικού Π.Σ, όσο και του εκπαιδευτικού γενικής τάξης.

Ένας άλλος τρόπος επικοινωνίας μεταξύ του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης και των γονιών του μαθητή είναι το «**τετράδιο επικοινωνίας**». Διάσταση απόψεων παρατηρείται στη χρήση ή μη τετραδίου επικοινωνίας και τι αναγράφεται σε αυτό μεταξύ των συμβούλων ειδικής αγωγής της κάθε διεύθυνσης εκπαίδευσης. Το «τετράδιο επικοινωνίας» αποτελεί ένα μέσο, όπου ο δάσκαλος της τάξης και της παράλληλης στήριξης καταγράφουν καθημερινά πληροφορίες σχετικά με θέματα μελέτης (λ.χ. τι έγινε στην τάξη σε κάθε μάθημα, εργασίες για το σπίτι) και που μπορεί και ο ίδιος ο γονιός να επικοινωνεί γραπτά με το σχολείο για κάποιο θέμα που αφορά τον μαθητή. Θα πρέπει να γίνεται *καταγραφή γεγονότων χωρίς την προσωπική άποψη των εκπαιδευτικών*. Δε θα πρέπει το τετράδιο επικοινωνίας να αντικαθιστά την ενημέρωση στον χώρο του σχολείου. Θέματα που αφορούν τη συμπεριφορά του μαθητή και οτιδήποτε άλλο αφορά τη φοίτησή του στο σχολείο, θα συζητούνται στις προγραμματισμένες ενημερώσεις γονέων, παρουσία του εκπαιδευτικού της τάξης για αποφυγή πιθανών παρεξηγήσεων. Οι γονείς του μαθητή με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να επικοινωνούν με τους εκπαιδευτικούς αποκλειστικά στο τηλέφωνο του σχολείου και ώρες του εργασιακού ωραρίου των εκπαιδευτικών.

Τέλος, από τη στιγμή που σύμφωνα με τις θέσεις μας **ο εκπαιδευτικός της Π.Σ.** θεωρείται ισότιμος με τον εκπαιδευτικό της τάξης και υποστηρίζει το σύνολο των μαθητών στο πλαίσιο της συνεκπαίδευσης πρέπει να έχει το **δικαίωμα να συμμετέχει στην ημέρα ενημέρωσης που διαθέτει ο εκπαιδευτικός της τάξης για**

όλους τους γονείς, και να ενημερώνει και ο ίδιος με τη σειρά του για την εκπαιδευτική παρέμβαση σε επίπεδο τάξης.

Πορτοφόλιο μαθητή

Στο καθηκοντολόγιο του εκπαιδευτικού παράλληλης στήριξης επισημαίνεται η σύνταξη συγκεκριμένων εγγράφων, κάποια εκ των οποίων αποστέλλονται στον σύμβουλο ειδικής αγωγής. Ωστόσο, καταγράφονται σημαντικές αποκλίσεις στην εφαρμογή των κατευθύνσεων από περιφέρεια σε περιφέρεια εκπαίδευσης (π.χ. ωρολόγιο πρόγραμμα και τελική παιδαγωγική έκθεση στην Δ.Π.Ε. Α' Αθηνών, ημερολόγιο παράλληλης στήριξης, Ε.Ε.Π., Βραχύχρονο πρόγραμμα και τελική παιδαγωγική έκθεση στην Δ.Π.Ε. Δ' Αθηνών). Επομένως, προκύπτει η ανάγκη για διευκρίνιση α) του περιεχομένου ή/και καθορισμό κριτηρίων για την πλήρωσή τους και β) του χρονοδιαγράμματος για τη συμπλήρωση και κατάθεσή τους. Κρίνεται απαραίτητη η νομοθετική κατοχύρωση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων-υποχρεώσεων και ένα πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων στην υποστήριξη του μαθητή εκπαιδευτικών με συντονιστή τον εκπαιδευτικό της Π. Σ., προκειμένου να αποφεύγονται διασταλτικές ερμηνείες των επιμέρους σχετικών διάσπαρτων, νομοθετικών διατάξεων από τον εκάστοτε σχολικό σύμβουλο ΕΑΕ. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται αφενός η πιο εύρυθμη συνεργασία της διεπιστημονικής ομάδας των εκπαιδευτικών προς όφελος του μαθητή, αφετέρου τίθενται με σαφήνεια τα όρια και οι αρμοδιότητες των ρόλων των εκπαιδευτικών, αναδεικνύοντας τη συλλογική ευθύνη για όλους τους μαθητές σε επίπεδο σχολικής μονάδας από το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου.

Για την αξιολόγηση του ΕΕΠ που έχει εφαρμοστεί είναι σημαντική η συλλογή πληροφοριών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, μιας και η αξιολόγηση είναι και διαμορφωτική. Οι πληροφορίες είναι αναγκαίο να καταγράφονται από όλους τους εκπαιδευτικούς. Προτείνεται να ενημερώνονται από τον φάκελο του μαθητή επίσης όλοι οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί.

Τέλος, για την έγκριση της παράλληλης στήριξης μεταξύ άλλων ζητείται και η αποστολή παιδαγωγικής έκθεσης από το σχολείο, η οποία οφείλει να είναι συμπληρωμένη από όλους τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία μιας ενιαίας/ κοινής, επίσημης φόρμας για την εκπαιδευτική αξιολόγηση- παιδαγωγική έκθεση, προκειμένου να διατυπώνονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες στους επιμέρους τομείς εκπαιδευτικής παρέμβασης. Η εν λόγω φόρμα θα αποστέλλεται στον Σχολικό Σύμβουλο ΕΑΕ, μπορεί να κοινοποιείται σε Σχολικό Σύμβουλο Γενικής Εκπαίδευσης και να δίνεται αντίγραφο της στον γονέα, εφόσον υπάρξει επίσημο αίτημα για αντίγραφο της από μέρους του προς τον διευθυντή της σχολικής μονάδας. Επίσης, το ίδιο έγγραφο παραμένει στον ατομικό φάκελο του μαθητή μαζί με ενδεικτικό υλικό αξιολόγησης και εργασιών του. Η συγγραφή του ως προς το περιεχόμενό του είναι αποτέλεσμα της διεπιστημονικής συνεργασίας του συνόλου του εκπαιδευτικού προσωπικού που υποστηρίζει τον μαθητή κατά το εβδομαδιαίο πρόγραμμα και η σύνταξή του είναι αρμοδιότητα του εκπαιδευτικού της Π.Σ. ως υπεύθυνου συντονιστή της εκπαιδευτικής παρέμβασης. Το

τελικό αποτέλεσμα ως προς το περιεχόμενο πρέπει αν κοινοποιείται και να συνδιαμορφώνεται από όλους τους προαναφερόμενους εκπαιδευτικούς. Σε περίπτωση υποστήριξης του μαθητή και μέσω ΕΔΕΑΥ η παιδαγωγική έκθεση είναι διαθέσιμη και προς τα μέλη της, με στόχο την πληρέστερη διεπιστημονική υποστήριξη του μαθητή.

Διαλείμματα-ωράριο

Σύμφωνα με το καθηκοντολόγιο Αριθμ.27922/Γ6 ΦΕΚ 449/2007 οι εκπαιδευτικοί Π.Σ. *«υλοποιούν το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μέσα και έξω από την τάξη και είναι συνολικά υπεύθυνοι για όλες τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής (διαλείμματα, επισκέψεις, εκδηλώσεις κ.λπ.) στις οποίες συμμετέχει ο μαθητής»*.

Εδώ υπάρχει η μεγαλύτερη **ασάφεια** στο καθηκοντολόγιο, καθώς δεν επισημαίνεται ρητά ο ρόλος των εκπαιδευτικών της Π.Σ. **Δε γίνεται σαφές σε ποιο ωράριο είναι υπεύθυνοι οι εκπαιδευτικοί για τον μαθητή που υποστηρίζεται μέσω της Π.Σ.** Προφανώς δεν μπορεί να είναι ένας εκπαιδευτικός υπεύθυνος για όλη την 30ωρη παραμονή του μαθητή στη διάρκεια του εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος. Όμως, έχουν καταγραφεί περιπτώσεις διευθυντών, οι οποίοι επικαλούμενοι το παραπάνω απόσπασμα, αναγκάζουν τους εκπαιδευτικούς να παραμένουν σε όλα τα διαλείμματα και σε όλα τα ώρα. Θα πρέπει **να καταστεί σαφές προς τον σύλλογο διδασκόντων, τους γονείς και τους μαθητές ότι ο μαθητής είναι παιδί του σχολείου και όχι του εκπαιδευτικού της παράλληλης στήριξης**. Με την εφαρμογή τέτοιων τακτικών καταστρατηγείται το δικαίωμα του εκπαιδευτικού για διάλειμμα, αφού βρίσκεται συνεχώς σε εγρήγορση, χωρίς να μπορεί να έχει ελεύθερο χρόνο.

Για αυτόν τον λόγο είναι **απαραίτητη η άμεση αποσαφήνιση του νόμου**. Μιλώντας για ενταξιακό σχολείο δεν μπορεί να εναπόκειται η ευθύνη ενός μαθητή σε έναν μόνο εκπαιδευτικό. Ο μαθητής είναι μέλος του σχολείου και αποτελεί ευθύνη όλων, όπως και κάθε άλλος μαθητής. **Προτείνουμε την άμεση απαλλαγή των εκπαιδευτικών από τις συνεχείς εφημερίες και να ενταχθούν στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα εφημεριών, ισότιμα όπως οι συνάδελφοί τους. Ωστόσο, αν ο σύλλογος διδασκόντων κρίνει πως απαιτείται αυξημένη εποπτεία κατά το σχολικό διάλειμμα, τότε, ο εκπαιδευτικός της παράλληλης στήριξης μπορεί να τον υποστηρίξει στα διαλείμματα με εκμάθηση κοινωνικών δεξιοτήτων και τροποποίηση/ διαχείριση συμπεριφοράς σε συνεργασία και με άλλον εκπαιδευτικό**. Είναι σημαντικό την ευθύνη στο διάλειμμα για τον μαθητή που υποστηρίζεται από Π.Σ. να την έχει το σύνολο των εφημερευόντων εκπαιδευτικών και όχι αποκλειστικά ο εκπαιδευτικός της Π.Σ. Με τη δημιουργία και εφαρμογή ενός προγράμματος υποστήριξης του μαθητή στο διάλειμμα, που θα εφαρμόζεται από όλους τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας, αφενός οι συνάδελφοι είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για την αποτελεσματική εφημερία όλων των μαθητών, αφετέρου ενισχύεται η κουλτούρα της συνεκπαίδευσης. **Προτείνεται να γίνεται αντίστοιχο πρακτικό του συλλόγου διδασκόντων που θα ορίζει τον τρόπο υποστήριξης του**

μαθητή σε διάλειμμα. Η απόφαση του συλλόγου διδασκόντων να μπορεί να αλλάξει μέσα στη χρονιά σύμφωνα με τις ανάγκες και την εξέλιξη του εκάστοτε μαθητή.

Συνεργασία με τον σύμβουλο ΕΑΕ και τους διαγνωστικούς φορείς.

Για να καταστούν οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και με αναπηρίες ικανοί για αυτόνομη συμμετοχή σε όλες τις εκφάνσεις της σχολικής αλλά και ενήλικης ζωής τους, σημαντικό ρόλο ανάμεσα στις υπηρεσίες της ΕΑΕ, παίζουν ο θεσμός των ΚΕΔΔΥ καθώς και ο σύμβουλος ΕΑΕ. Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με τον νόμο 3699/2008 για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση, αρμοδιότητα των ΚΕΔΔΥ είναι παροχή συνεχούς συμβουλευτικής υποστήριξης και ενημέρωσης τόσο του εκπαιδευτικού προσωπικού όσο και των γονιών, υπό τη μορφή ημερίδων που οργανώνονται με ευθύνη του οικείου ΚΕΔΔΥ (άρθρο 4, 1δ). Στον ίδιο νόμο (άρθρο 6, 5) αναφέρεται, ότι «για κάθε μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες, το ΕΕΠ, που σχεδιάζεται από τη διεπιστημονική ομάδα του οικείου ΚΕΔΔΥ, συντάσσεται και υλοποιείται από τον αρμόδιο εκπαιδευτικό ΕΑΕ, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης και τον σχολικό σύμβουλο ΕΑΕ. Μάλιστα, ο νόμος αναφέρει ότι στον σχεδιασμό του ΕΕΠ συμμετέχει και ο γονέας του παιδιού, μετά από πρόσκληση του ΚΕΔΔΥ».

Στην εκπαιδευτική πραγματικότητα, όμως, τα πράγματα είναι διαφορετικά, καθώς συναντώνται **εμπόδια και δυσκολίες**, που δυσχεραίνουν τη λειτουργία των παραπάνω δομών. Οι **αναπληρωτές εκπαιδευτικοί**, που αναλαμβάνουν κάθε χρόνο **διαφορετικές περιπτώσεις μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία, καλούνται να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν μόνοι τους το ΕΕΠ κάθε μαθητή.** Συχνά στηρίζονται σε σύντομες διαγνώσεις και αξιολογήσεις επαγγελματιών υγείας και, σε συνδυασμό με έντονη την έλλειψη της απαραίτητης συνεργασίας με το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό του ΚΕΔΔΥ στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής υποστήριξης του μαθητή, οι εκπαιδευτικοί Π.Σ. επωμίζονται δυσανάλογα το βάρος της ευθύνης για τη μαθησιακή πορεία των μαθητών τους χωρίς την απαραίτητη διεπιστημονική στήριξη και συνεργασία.

Περιορισμένες έως και ανύπαρκτες είναι και οι ενημερωτικές ημερίδες, λόγω έλλειψης χρόνου των ΚΕΔΔΥ, καθώς οι λίστες αναμονής για διάγνωση και αξιολόγηση δεν τους επιτρέπουν την ενασχόληση με άλλες δραστηριότητες. Ακόμα και όταν αυτές πραγματοποιούνται, υπό την εποπτεία του συμβούλου ΕΑΕ, γίνονται με σκοπό την παρουσίαση εκπαιδευτικών θεμάτων γενικού χαρακτήρα (π.χ. χαρακτηριστικά παιδιών με ΔΕΠΥ, αυτισμό κ.ά.), χωρίς να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευτικών, όπως, για παράδειγμα, πώς συντάσσεται ένα ΕΕΠ. Παρατηρείται, επίσης, απουσία ενημερωτικών ημερίδων στη σχολική μονάδα που φοιτά ο μαθητής με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. **Αναγκαία είναι η διεξαγωγή επιμορφωτικών ημερίδων προς όλους τους εκπαιδευτικούς σε θέματα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης που να αφορούν συγκεκριμένες θεματικές ενότητες και να συνδυάζουν τη θεωρία και την πράξη.** Αυτό θα είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία θετικών στάσεων και κλίματος αποδοχής των μαθητών με αναπηρίες ή/ και ε.ε.α. από το σύνολο της σχολικής κοινότητας.

Για να επιτευχθεί μια ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών, των συμβούλων ΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ, θα πρέπει να εξαλειφθούν σημαντικά εμπόδια. Το κυριότερο εμπόδιο αποτελεί η αναντιστοιχία αναλογίας του μαθητικού πληθυσμού με τη διεπιστημονική ομάδα των ΚΕΔΔΥ, η οποία δυσχεραίνει το έργο τους και δεν τους επιτρέπει να ασχοληθούν με τους άλλους άξονες δράσης τους, όπως για παράδειγμα την διοργάνωση ημερίδων, την ενημέρωση και τη συνεργασία με την οικογένεια των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες αλλά και των εκπαιδευτικών του σχολείου. Έπειτα, η δυσκολία κατάρτισης εξατομικευμένων προγραμμάτων και η διαρκής παρακολούθηση των μαθητών από μια σταθερή διεπιστημονική ομάδα, διαμηνύει το πόσο αναγκαία κρίνεται η στελέχωση των σχολικών μονάδων, των ΚΕΔΔΥ και των ΕΔΕΑΥ, με μόνιμο προσωπικό, προκειμένου να λειτουργήσουν στο έπακρο των δυνατοτήτων τους.

Τέλος, θα πρέπει όλοι να αντιληφθούν, ότι ζούμε σε μια εποχή, όπου η διαφορετικότητα αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία της σύστασης των σύγχρονων κοινωνιών. Επομένως, το σχολείο μέσα από το οποίο διαμορφώνονται προσωπικότητες και προάγονται ιδέες όπως η δημοκρατία, η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η ισότητα κ.α., θα πρέπει να λειτουργήσει ως η αφετηρία για τη δημιουργία κοινωνιών που αποδέχονται τη διαφορετικότητα και εξελίσσονται μαζί της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με αναπηρία ή/ και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διερευνώνται και διαπιστώνονται από τα ΚΕΔΔΥ, την Επιτροπή Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΕΔΕΑΥ) και τα πιστοποιημένα από το Υπουργείο Παιδείας Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ) άλλων Υπουργείων.

A) ΚΕΔΔΥ και ΕΔΕΑΥ

Σύμφωνα με τον Ν.3699/2008 αναφορικά με θέματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, οι αρμοδιότητες των ΚΕΔΔΥ μεταξύ άλλων είναι: η ανίχνευση και ο καθορισμός του είδους των δυσκολιών των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, η κατάρτιση ενός εξατομικευμένου προγράμματος εκπαίδευσης, η εισήγηση για τη φοίτηση των μαθητών στο κατάλληλο εκπαιδευτικό πλαίσιο, η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής τους πορείας, ο καθορισμός των βοηθημάτων και των μεθόδων διδασκαλίας και αξιολόγησης των μαθητών με εκπαιδευτικές ανάγκες αλλά και η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και ενημέρωσης σε εκπαιδευτικούς και γονείς-κηδεμόνες.

Η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών είναι σύνθετη διαδικασία, που απαιτεί σταθερή διεπιστημονική ομάδα, κατάλληλους χώρους αξιολόγησης, διαγνωστικά εργαλεία, την επίσκεψη του ΚΕΔΔΥ στο σχολείο και την εμπειρία μιας πρώτης βραχύχρονης σχολικής παρέμβασης (π.χ. στην περίπτωση των μαθητών με ΔΑΔ). Η μέχρι τώρα εμπειρία από τα ΚΕΔΔΥ διαφέρει ανά νομό και περιφέρεια, ανάλογα με την οικονομική συγκυρία. Κατά συνέπεια, κάποια ΚΕΔΔΥ είναι πλήρη σε προσωπικό, ενώ άλλα υποστελεχώνονται, με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση στην εξυπηρέτηση των αναγκών των μαθητών και να χάνεται πολύτιμος χρόνος κατάρτισης και εφαρμογής ενός κατάλληλου Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης (ΕΠΕ). Επομένως:

- **Ρητή νομοθετική αναφορά για αύξηση του αριθμού των ΚΕΔΔΥ:** Τα ΚΕΔΔΥ πρέπει να αυξηθούν σε αριθμό και στα μεγάλα αστικά κέντρα είναι ανάγκη να διπλασιαστούν, συνυπολογίζοντας πως τα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα πανελλαδικά είναι λίγα σε αριθμό.
- **Επαρκής Στελέχωση των ΚΕΔΔΥ:** Τα ΚΕΔΔΥ πρέπει να αναβαθμιστούν με την πρόσληψη εκπαιδευτικών και ειδικοτήτων με πολύχρονη εμπειρία στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και με μόνιμη, σταθερή σχέση εργασίας. Αυτό πρέπει να κατοχυρώνεται νομοθετικά με συγκεκριμένες διατάξεις.
- **Επισκέψεις και Υποστήριξη των ΚΕΔΔΥ στα σχολεία:** Η διαγνωστική-διεπιστημονική ομάδα των ΚΕΔΔΥ να αφιερώνει τον απαραίτητο χρόνο (αριθμό επισκέψεων και ωρών) ανά μαθητή/τρια, καθώς και να τον/την παρατηρεί στο σχολικό του πλαίσιο, προκειμένου να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη και σαφής εικόνα για το προφίλ του/της.
- Τακτική και προγραμματισμένη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των ΚΕΔΔΥ, του σχολείου (διευθυντής/ντριας, εκπαιδευτικούς τμημάτων, εκπαιδευτικούς ΕΑΕ) και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού, με τη συμμετοχή του γονέα, για την ευέλικτη διαχείριση της κάθε περίπτωσης μαθητή/τριας.
- **Δεσμευτική η διάγνωση των ΚΕΔΔΥ για τις υποχρεώσεις της Πολιτείας:** Οι γονείς αλλά και οι σχολικές μονάδες φοίτησης των μαθητών πρέπει να έχουν το δικαίωμα προσφυγής σε δευτεροβάθμια ΕΔΕΑ σε περίπτωση

σοβαρής ένστασης αναφορικά με το σχολικό πλαίσιο φοίτησης που προτείνεται από το ΚΕΔΔΥ.

- **Το έντυπο Διάγνωσης των ΚΕΔΔΥ:** Δεν υπάρχει μια κοινή βασική φόρμα που να χρησιμοποιείται από όλα τα ΚΕΔΔΥ για τη μορφή και το περιεχόμενο των πληροφοριών που προέκυψαν κατά τη διαγνωστική διαδικασία. Το συγκεκριμένο έγγραφο ποικίλλει ανά ΚΕΔΔΥ και συνήθως περιλαμβάνει μια απλή δήλωση της αναπηρίας ή/και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του εκάστοτε μαθητή, συνοδευόμενο από μια γενική εικόνα του μαθητή την ώρα της αξιολόγησης. Λείπουν αναλυτικά στοιχεία σε επιμέρους τομείς (όπως π.χ. ο γνωστικός, ο επικοινωνιακός, ο κοινωνικός) και πολλές φορές απουσιάζει και η κατάρτιση του Εξατομικευμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας και το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό.
- Είναι επιτακτική ανάγκη η **καθιέρωση και χρήση μιας συγκεκριμένης, σταθερής φόρμας** με επιμέρους βασικούς τομείς του προφίλ του μαθητή από τα ΚΕΔΔΥ, ώστε να εξυπηρετούνται λειτουργικές σκοπιμότητες και να αποφεύγονται ασάφειες ή παρερμηνείες.
- Προτείνουμε τη στελέχωση των ΚΕΔΔΥ από εκπαιδευτικούς με σπουδές σε ΕΑΕ (βασικό πτυχίο σε ΕΑΕ, διδακτορικό ή μεταπτυχιακό σε ΕΑΕ) και όχι από άτομα με σεμινάρια, απλή προϋπηρεσία σε δομές ΕΑΕ ή και καθόλου σπουδές σε αυτή.

Ο νόμος 3699/2008 για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση προέβλεπε τη λειτουργία των Ειδικών Διαγνωστικών Επιτροπών Αξιολόγησης (ΕΔΕΑ) οι οποίες αντικαθίστανται από τις Ειδικές Διαγνωστικές Επιτροπές Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΕΔΕΑΥ) σύμφωνα με το άρθρο 39 του Ν.4115, όπου προβλέπει ότι το προσωπικό των Ειδικών Σχολείων και οι εκπαιδευτικοί ΕΑΕ των Γενικών Σχολείων θα ασχολούνται με τη Διάγνωση-Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, για να αποφορτιστούν τα ΚΕΔΔΥ (ΦΕΚ 315, τ.Β' - 12/2/2014). **Τα πλέον αρμόδια άτομα για την εκπαιδευτική αξιολόγηση των μαθητών είναι ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ σε συνεργασία με το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό ενώ για την εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος υπεύθυνος είναι και ο εκπαιδευτικός Γενικής Εκπαίδευσης.** Η διάγνωση, λοιπόν, των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών θα γίνεται σε μεγάλο βαθμό μέσα στα σχολεία με την αρωγή ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, λογοθεραπευτών και άλλων ειδικοτήτων που μπορούν να επισκέπτονται το σχολείο. **Ο προσανατολισμός της δημιουργίας ΕΔΕΑΥ για μια πρώτη διάγνωση μέσα στο σχολείο είναι ορθός.** Η ΕΔΕΑΥ θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά στη διαδικασία διάγνωσης και εκπαιδευτικής παρέμβασης ως ένα επίπεδο πρωτοβάθμιας διάγνωσης και να καθοδηγεί τους εκπαιδευτικούς γενικής τάξης, για να εφαρμόσουν προγράμματα διαφοροποιημένης διδασκαλίας με σκοπό την «ένταξη» των μαθητών με εκπαιδευτικές ανάγκες. Προκειμένου, όμως, να λειτουργήσει σωστά ο θεσμός των ΕΔΕΑΥ είναι απαραίτητο:

- Να αυξηθεί ο αριθμός των εκπαιδευτικών και των ειδικοτήτων στις ΣΜΕΑΕ και να δημιουργηθούν, αν χρειαστεί, **ανεξάρτητες ομάδες που θα έχουν υπό την ευθύνη και την εποπτεία τους μια συγκεκριμένη ενότητα σχολείων με**

- μαθητικό πληθυσμό μικρότερο των 1.200 ατόμων** (σε Προσχολική, Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση).
- Οι ήδη διαγνωσμένοι μαθητές, για τους οποίους έχει καταρτιστεί ΕΠΕ από τα ΚΕΔΔΥ, να μπορούν **να παραπέμπονται προαιρετικά για εκπαιδευτική αξιολόγηση στις ΕΔΕΑΥ**, έπειτα από εισήγηση του εκπαιδευτικού της τάξης και τη σύμφωνη γνώμη του Συλλόγου Διδασκόντων. Σε διαφορετική περίπτωση, προτείνεται να ακολουθείται η εφαρμογή του ήδη υπάρχοντος ΕΠΕ μέχρι και την ημερομηνία επαναξιολόγησης.
 - **Στις συνεδριάσεις της ΕΔΕΑΥ θα πρέπει να έχει δικαίωμα ψήφου (και όχι απλής εισήγησης) και ο εκπαιδευτικός ΕΑΕ και ο υπεύθυνος δάσκαλος του τμήματος που φοιτά ο μαθητής, αφού αυτός καλείται να εφαρμόσει το προσαρμοσμένο πρόγραμμα και τη διαφοροποιημένη διδασκαλία.**
 - Θα πρέπει να αποσαφηνιστεί **το μέγιστο χρονικό διάστημα** που παρεμβάλλεται μεταξύ της εφαρμογής του διαφοροποιημένου προγράμματος της ΕΔΕΑΥ και της μετέπειτα ενδεχόμενης παραπομπής του μαθητή σε ΚΕΔΔΥ.
 - Θα πρέπει να αποσαφηνιστεί νομοθετικά **ο μέγιστος αριθμός ωρών**, που ένας εκπαιδευτικός ΕΑΕ ή μια ειδικότητα θα συμμετάσχει στην ΕΔΕΑΥ.
 - Πρέπει να γίνει **επιμόρφωση από τα ΚΕΔΔΥ και τους Σχολικούς Συμβούλους** Ειδικής Αγωγής **στα μέλη που θα απαρτίζουν τις ΕΔΕΑΥ** για την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους. Οι ΕΔΕΑΥ δεν μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς εκπαιδευτικούς Γενικής Αγωγής που θα έχουν επιμορφωθεί στοιχειωδώς στις ΕΕΑ / στην προσαρμογή των αναλυτικών προγραμμάτων/ στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, χωρίς ευαισθητοποιημένες σχολικές κοινότητες και χωρίς κατάλληλες αίθουσες. Οι Σχολικοί Σύμβουλοι Ειδικής Αγωγής θα πρέπει να έχουν την εποπτεία του έργου των ΕΔΕΑΥ και **να πραγματοποιούν την έγκριση των προγραμμάτων παρέμβασης**. Αυτό συνεπάγεται και την αύξηση του αριθμού των Σχολικών Συμβούλων Ειδικής Αγωγής, προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις του έργου τους.

Η παραπομπή στα ΚΕΔΔΥ θα πρέπει να γίνεται για λίγες, συγκεκριμένες περιπτώσεις καθώς η συγκεκριμένη διαδικασία (διάγνωση με ραντεβού στα ΚΕΔΔΥ) φέρεται στον μαθητή σαν να είναι «ασθενής», αποτυπώνει μόνο μια «στιγμή» του μαθητή (σε αντίθεση με την καθημερινή καταγραφή που υπάρχει στα σχολεία) και αδυνατεί να προτείνει λύσεις (εκπαιδευτικά προγράμματα) που βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με το πραγματικό πλαίσιο που φοιτά ο μαθητής. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι συστημικά: δεν αφορούν μόνο ένα παιδί ως μεμονωμένη οντότητα αλλά ένα πλαίσιο σχέσεων (σε ένα συγκεκριμένο σχολείο, σε μία συγκεκριμένη τάξη, με συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς, ωρολόγια προγράμματα κλπ.).

Ο θεσμός της ΕΔΕΑΥ αναδεικνύει την ανάγκη ύπαρξης **μόνιμου εκπαιδευτικού ΕΑΕ σε κάθε γενικό σχολείο για να παίζει όχι μόνο διδακτικό ρόλο (στο Τ.Ε. ή σε προγράμματα συνεκπαίδευσης) ή ρόλο διαγνωστικό (στην ΕΔΕΑΥ) αλλά γενικότερα συντονιστικό-συμβουλευτικό-καθοδηγητικό ρόλο στο πλαίσιο της διαχείρισης των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών σε όλη τη σχολική μονάδα.**

B) ΙΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Θεωρούμε ότι στα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα θα πρέπει οπωσδήποτε **να υπάρχει εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης**. Δε νοείται διάγνωση, αξιολόγηση και απόδοση γνωμάτευσης χωρίς την ύπαρξη διεπιστημονικής ομάδας και ιδιαίτερα χωρίς την παρουσία και εκπαιδευτικού ΕΑΕ (Παράγραφος 21, Άρθρο 28, Ν.4186/2013), ο οποίος θα συντάσσει παιδαγωγική έκθεση και θα αποδίδει εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Επιπλέον, η διάγνωση και η υποστήριξη των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών θα πρέπει να παρέχεται **αποκλειστικά από δημόσιους φορείς και υπηρεσίες** και να μην παραπέμπονται οι οικογένειες σε ιδιωτικές εξωσχολικές υπηρεσίες. Η προσκόμιση διαγνώσεων από ιδιωτικούς φορείς μέσω των γονέων μπορεί να λειτουργήσει μόνο ως συμπληρωματική.

ΝΕΕΣ ΔΟΜΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ-ΚΕΣΥ

Σύμφωνα με το νέο νομοσχέδιο του ΥΠΕΠΘ(Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» θεσμοθετείται ως νέα δομή υποστήριξης το ΚΕΣΥ (Κέντρο Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης). Η νέα δομή θα έρθει να αντικαταστήσει το υφιστάμενα ΚΕΔΔΥ και να απορροφήσει επιπλέον τις αρμοδιότητες των: α) ΣΣΝ (Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων), β) ΚΕΣΥΠ (Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού) και γ) ΚΕΠΛΗΝΕΤ (Κέντρο Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών).

55

Στην προσπάθεια του το Υπουργείο να αποκεντρώσει την εκπαιδευτική διαδικασία τη καθοδηγεί στην υπερσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων στο νέο φορέα ΚΕΣΥ, χωρίς να τεκμηριώνει επαρκώς πως θα γίνει αυτό ή πάνω σε ποιες μελέτες έχει λάβει τη συγκεκριμένη απόφαση.

Στην πρόταση του Υπουργείου για τη νέα δομή του ΚΕΣΥ αναφέρεται ότι αρμοδιότητά του είναι η ανίχνευση, η διαπίστωση και η συνεκτίμηση του είδους των δυσκολιών αλλά και των πιθανών φραγμών στη μάθηση και στην ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αλλά και το σύνολο των μαθητών της σχολικής κοινότητας. Δεν αναφέρεται όμως πως θα διασφαλιστούν αυτές οι αρμοδιότητες καθώς στην προσπάθεια του το υπουργείο να αποκεντρώσει την εκπαιδευτική διαδικασία την καθοδηγεί στην υπερσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων στο νέο φορέα ΚΕΣΥ, χωρίς να τεκμηριώνει επαρκώς πως θα γίνει αυτό ή πάνω σε ποιες μελέτες έχει λάβει τη συγκεκριμένη απόφαση. Η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών είναι σύνθετη διαδικασία, που απαιτεί σταθερή διεπιστημονική ομάδα, κατάλληλους χώρους αξιολόγησης, διαγνωστικά εργαλεία, την επίσκεψη του ΚΕΔΔΥ στο σχολείο και την εμπειρία μιας πρώτης βραχύχρονης σχολικής παρέμβασης (π.χ. στην περίπτωση των μαθητών με ΔΑΔ). Η μέχρι τώρα εμπειρία από τα ΚΕΔΔΥ διαφέρει ανά νομό και περιφέρεια, ανάλογα με την οικονομική συγκυρία. Κατά συνέπεια,

κάποια ΚΕΔΔΥ είναι πλήρη σε προσωπικό, ενώ άλλα υποστελεχώνονται, με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση στην εξυπηρέτηση των αναγκών των μαθητών και να χάνεται πολύτιμος χρόνος κατάρτισης και εφαρμογής ενός κατάλληλου Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης (ΕΠΕ).

Επομένως:

- Να θεσμοθετηθεί η ίδρυση νέων ΚΕΣΥ ειδικά στους μεγάλους νομούς και η μόνιμη στελέχωση τους με μόνιμο και κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό.
- Να αποσαφηνιστούν πλήρως οι αρμοδιότητες του ΚΕΣΥ και να γίνει εκμετάλλευση των όποιων θετικών στοιχείων προέκυψαν από την λειτουργία των ΕΔΕΑΥ για τα οποία δε γίνεται καμία αναφορά. Στη νέα πρόταση δεν αναφέρονται οι ΕΔΕΑΥ και στο αν αυτές θα συνεχίσουν να υφίστανται. Όπως είναι γνωστό, πρόκειται για ένα θεσμό που λειτούργησε αποσπασματικά λόγω έλλειψης μόνιμου προσωπικού και χωρίς συνέχεια, ενώ τα όποια αποτελέσματα δεν είναι ευρέως γνωστά. Ωστόσο, θα μπορούσαν να συνεχιστούν εφόσον το Υπουργείο αναζητά αφενός την αποκέντρωση και την μεγαλύτερη συμμετοχή του συλλόγου διδασκόντων στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των παιδιών με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, και αφετέρου στη συνεργασία μεταξύ παρακείμενων σχολείων.
- Να οργανωθούν κατάλληλες επιμορφώσεις από τα ΚΕΣΥ όλων των εκπαιδευτικών των γενικών σχολείων πάνω σε θέματα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, ώστε να ανιχνεύονται εγκαίρως οι δυσκολίες των παιδιών και να καθοδηγούνται προς τις σωστές ενέργειες.
- Τακτική και προγραμματισμένη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των ΚΕΔΔΥ, του σχολείου (διευθυντής/ντρια, εκπαιδευτικούς τμημάτων, εκπαιδευτικούς ΕΑ) και του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού, με τη συμμετοχή του γονέα, για την ευέλικτη διαχείριση της κάθε περίπτωσης μαθητή/τριας.
- Να υπάρχει κοινή φόρμα αξιολόγησης των παιδιών με αναπηρία από τα ΚΕΣΥ και να μην ακολουθεί το καθένα τη δική του φόρμα αξιολόγησης, η οποία πολλές φορές είναι ελλιπής ενώ σε αυτή δεν περιλαμβάνονται προτάσεις εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος (ΕΠΕ). Αυτή η πρόταση του ΕΠΕ να είναι νομικά δεσμευτική από όλους τους εμπλεκόμενους με το παιδί, και να είναι σαφής και κατανοητή από όλους ως προς τη στοχοθεσία της.
- Προτείνουμε τη στελέχωση των ΚΕΣΥ από εκπαιδευτικούς με σπουδές σε ΕΑΕ (βασικό πτυχίο σε ΕΑΕ, διδακτορικό ή μεταπτυχιακό σε ΕΑΕ) και όχι από άτομα με σεμινάρια, απλή προϋπηρεσία σε δομές ΕΑΕ ή και καθόλου σπουδές σε αυτή.
- Απαιτείται η θεσμοθέτηση οργανικών θέσεων στα ΚΕΣΥ ώστε να στελεχώνονται με προσωπικό με τις κατάλληλες σπουδές στην Ειδική Αγωγή, τόσο για τους ειδικούς παιδαγωγούς όσο και τις υπόλοιπες ειδικότητες, γιατί μόνο έτσι θα διασφαλιστεί η απερίσπαστη και διαχρονική λειτουργία τους.

Γ) ΡΟΛΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ

Για τη διαδικασία της διάγνωσης:

- Οι γονείς θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να απευθύνονται για διάγνωση και σε ΚΕΔΔΥ, ακόμη κι όταν δεν έχουν τη σύμφωνη γνώμη του Συλλόγου Διδασκόντων και της ΕΔΕΑΥ του σχολείου που φοιτά το παιδί τους.
- Ο ρόλος του γονέα στη διαδικασία διαγνωστικής και εκπαιδευτικής αξιολόγησης του παιδιού του από την ΕΔΕΑΥ είναι σημαντικός. Το σχολείο οφείλει να εξασφαλίσει τη σύμφωνη γνώμη του, να ενημερώνει το γονέα για τη διαδικασία, καθώς και να τον συμπεριλάβει ενεργά σε αυτή (μέσω και του κοινωνικού λειτουργού) προς όφελος του παιδιού.

Τέλος, κρίνουμε ότι οι γονείς δεν πρέπει να παραγκωνίζονται, αλλά μέσα από προγράμματα επιμόρφωσης θα πρέπει να τους παρέχεται η δυνατότητα να συμπορευτούν με το εκπαιδευτικό-θεραπευτικό προσωπικό και να γίνουν υπό μία ευρεία έννοια «συνεκπαιδευτές» των παιδιών τους μέσα από μια συνεργατική σχέση με τον εκάστοτε επαγγελματία και υπηρεσία.

Ευελπιστούμε οι προτάσεις μας να αποτελέσουν αφορμή για μια εποικοδομητική συζήτηση κι ένα γόνιμο προβληματισμό αναφορικά με τα προβλήματα που ταλανίζουν την ΕΑΕ καθώς και για τις δυνατότητες, που αναδεικνύονται μέσα από αυτές, για ένα μακροπρόθεσμο και αποτελεσματικό προγραμματισμό της.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ – ΣΑΤΕΑ

www.satea.gr